
BULLETIN

Univerzitetnej knižnice v Bratislave

1/2015

univerzitná knižnica
v bratislave

univerzitná knižnica
v bratislave

ISSN 1210–2016

BULLETIN UNIVERZITNEJ KNIŽNICE V BRATISLAVE

1/2015

V čísle:

- Téma: (R)evolúcia v knižniciach a knihovníctve
- Z našich pokladov
- Podujatia v zahraničí
- Odborné knihovnícke podujatia na Slovensku
- Predstavujeme
- Knihovníci a vzdelávanie
- Personálie
- Kalendár podujatí

O B S A H

TÉMA: INFOS 2015 – (R)EVOLÚCIA V KNIŽNICIACH A KNIHOVNÍCTVE

INFOS 2015 – (R)evolúcia v knižniciach a knihovníctve

Ladislav Dombi, Henrieta Gábrisová 4

Z našich pokladov

Zaujímavé dokumenty zo 16. storočia ku knižnej kultúre Anabaptistov vo fondoch Univerzitnej knižnice v Bratislave

Klára Mészárosová 12

Projekt Tomáš Akvinský – 12 zväzkov

Emília Hanusová, Ivana Palkovičová 21

PODUJATIA V ZAHRANIČÍ

Správa z medzinárodnej konferencie „Zrod a cesty knihy“

Angela Škovierová, Bronislava Svobodová 26

ODBORNÉ KNIHOVNÍCKE PODUJATIA NA SLOVENSKU

Spomienkové podujatie pri príležitosti 200. výročia narodenia Františka Floriána Rómera

Katarína Pekařová 32

PREDSTAVUJEME

Von Pressburg nach Salzburg...

Zita Perleczká 35

Mobilné aplikácie v knižniciach a mobilná aplikácia o knižniciach na Slovensku

Henrieta Gábrisová 37

KNIHOVNÍCI A VZDELÁVANIE

Vzdelávanie zamestnancov Univerzitnej knižnice v Bratislave a adaptačný proces

Dagmar Kleinová 43

Guerilla marketing v knižnici

Anna Starinská

59

PERSONÁLIE

Spomíname na Mgr. Zuzanu Tulejovú

Kamila Fircáková, Dagmar Kleinová

68

Spomíname na PhDr. Renátu Zörklerovú

Dagmar Kleinová

76

Životné jubileum Jaromíry Kořínkovej

Kamila Fircáková

78

KALENDÁR PODUJATÍ

Prehľad podujatí uskutočnených v Univerzítnej knižnici v Bratislave v 1. polroku 2015

Marcel Šustek

87

INFOS 2015 – (R)EVOLÚCIA V KNIŽNICIACH A KNIHOVNÍCTVE

V Kongresovom centre Slovenskej akadémie vied v Starej Lesnej sa v dňoch 14. – 17. apríla 2015 na medzinárodnom informatickom sympóziu INFOS 2015 už po 38-krát stretli knihovníci a informační profesionáli, aby počas 4 dní hovorili o postavení a úlohách pamäťových inštitúcií v oblasti rozvoja kultúry, vedy, techniky a vzdelávania.

Podujatie sa konalo pod záštitou ministra kultúry Slovenskej republiky Mareka Maďariča. Ústrednou témou tohtoročného sympózia bola (R)Evolúcia v knižniciach a knihovníctve.

Táto téma bola podnetom k bilancovaniu, hodnoteniu a hľadaniu perspektív v horizonte +/- 25 rokov. Hlavným organizátorom sympózia bol tradične Spolok slovenských knihovníkov a knižníc, spoluorganizátormi 38. ročníka sympózia boli Slovenská národná knižnica, Univerzitná knižnica v Bratislave a Katedra knižničnej a informačnej vedy Filozofickej

*Slávnostný príhovor PhDr. Pavla Šimuniča, CSc., generálneho riaditeľa
Sekcie kultúrneho dedičstva Ministerstva kultúry SR*

fakulty Univerzity Komenského v Bratislave. Medzi partnerov podujatia patrili Slovenská knižnica pre nevidiacich Mateja Hrebandu v Levoči a Goetheho inštitút v Bratislave. Pre 140 účastníkov z knižničných a vzdelávacích inštitúcií zo Slovenska, Čiech a Nemecka bolo pripravených 47 prezentácií a pestrý kultúrny program.

Po úvodných slávnostných príhovoroch, ktoré predniesli Ing. Silvia Stasselová, predsedníčka Spolku slovenských knihovníkov a knižníc a členka Rady vlády SR pre kultúru, PhDr. Pavol Šimunič, CSc., generálny riaditeľ Sekcie kultúrneho dedičstva Ministerstva kultúry SR a Ing. Katarína Krištofová, PhD., generálna riaditeľka Slovenskej národnej knižnice sa rozbehol maratón príspevkov a prezentácií zástupcov kultúrnych a vzdelávacích inštitúcií a zastúpených vystavujúcich firiem.

Prvú prednášku sympózia INFOS 2015 pod názvom *Knižničný systém ako súčasť kultúrnej politiky štátu – bilancia a súčasnosť* prezentovala riaditeľka odboru múzeí, galérií a knižníc sekcie kultúrneho dedičstva MK SR Mgr. Monika Lopušanová. Príspevok, ktorého spoluautorkou bola PhDr. Daniela Gondová zmapoval kroky a kompetencie štátu v zastúpení ministerstva kultúry vo vzťahu ku knižničnému systému za obdobie 25 rokov, priblížil východiská, ciele a výstupy strategických, koncepcných a analytických materiálov prijatých na úrovni vlády SR, právne predpisy z oblasti knižničného systému, ktoré odrážali nastavenia kultúrnej politiky štátu vo vzťahu k vytváraniu podmienok pre činnosť knižníc v SR.

Českej čitateľskej kultúre sa venoval PhDr. Vít Richter vo svojom príspevku *Čeští čtenáři, uživatelé, knihovníci a knihovny ve světle výskumu*. Príspevok bol založený na analýze realizovaných prieskumov v ČR, posledný v roku 2013, ktoré boli doplnené množstvom grafov a tabuliek, ale prednášateľ ho vedel svojím prejavom oživiť. Z prieskumu vyplynulo, že Česi (a zároveň aj Slováci) zostávajú silnými čitateľmi – v porovnaní s výsledkami podobných prieskumov v rámci ostatných európskych krajín. V ČR boli v roku 2013 najnavštevovanejšou kultúrnou ustanovizňou práve knižnice. Napriek týmto dvom faktom Vít Richter konštatoval, že návštevnosť knižníc klesá.

PhDr. Vít Richter, Národní knihovna ČR

Guido Jansen vo svojej prezentácii „*Good Practice*“ – *pozitívne príklady z nemeckého knihovníctva* oboznámil prítomných so súčasným stavom knihovníctva v Nemecku, pôsobením Kompetenznetzwerk für Bibliotheken, so zapojením nemeckých knižníc do portálu Europeana a postupujúcimi projektami na kompletnú digitalizáciu nemeckého kultúrneho dedičstva (projekt Deutsche Digitale Bibliothek) a s udeľovaním ceny Bibliothek des Jahres.

Mgr. Anna Vandasová nám prostredníctvom svojho príspevku „*Martyrium*“ *prijímacích pohovorů aneb setkání „třetího druhu“ s absolventy humanitných odborů* dovolila nahliadnúť do prijímania pracovníkov do projektu Národní knihovny České republiky, ktorý realizuje Odbor správy fondů a je zameraný na spracovanie rezervného fondu NK ČR. Uviedla počty uchádzačov, ich vzdelanie a potreby pri nástupe nového pracovníka, dĺžku ich pracovného pomeru i prípadné dôvody odchodu.

Príspevky pracovníkov Masarykovej univerzity v Brne sa týkali vzdelávania. Mgr. Ján Zikuška (*Vzdělávání jako cesta do budoucnosti knihoven*) predstavil e-learningový „Kurz práce s informacemi“, ponúkaný pre celú univerzitu, ktorý je zameraný na hľadanie, analýzu informácií, tvorbu zna-

lostí a komunikáciu. Zároveň sa dotkol témy Open Access, keďže materiály a inštruktážne videá sú voľne dostupné. Zmienovaný kurz je súčasťou projektu CEINVE (viac o projekte je možné sa dočítať v časopise ITlib, č. 2/2013), ktorého vyhodnocovanie priblížila Mgr. Gabriela Šimková (*Prístupy k měření efektivity informačního vzdělávání: 3 roky zkušeností projektu CEINVE*). Vyhodnotenie projektu bolo uskutočnené formou dotazníka, ktorý využíval tzv. Kirkpatrickov spôsob hodnotenia zameraný na štyri úrovne: reakciu, učenie, chovanie a výsledky. Mgr. Dagmar Chytková (*Spolupráce knihoven a škol při tvorbě koncepce informačního vzdělávání*) ukázala možnosť spolupráce knižnice a škôl. Príkladom bola knižnica vo Vsetíne, ktorá sa zapája do vzdelávacieho procesu na školách a k tomuto projektu vypracovala aj metodické listy. PhDr. Iva Zadražilová svojím príspevkom (*Budoucnost informačního vzdělávání seniorů v knihovnách*) predstavila odlišné poňatie kurzov zameraných na zlepšovanie informačnej gramotnosti seniorov s akým sa stretávame najčastejšie. Jej koncept kurzov pre seniorov sa nezameriava na balíček Microsoft Office a jeho úplné zvládnutie, ale na lepšie zvládnutie nástrojov na komunikáciu (e-mail, Skype), základy fotografovania a úpravy fotografií, využívanie Google maps

či online nákupy a predaj. Spätná väzba zo strany seniorov z uskutočnených kurzov bola podľa Zadražilovej veľmi povzbudivá.

Medzi bilancujúce príspevky patrila príspevok Mgr. Tomáša Foltýna „*Vzpomínáš, když tehdá před léty*“ jak se proměnil okolní svět a naše potřeby během posledního dvacetiletí. Mgr. Foltýn najprv priblížil zmeny, ktoré sa za posledné roky udiali, a to nielen v oblasti technológií, ale aj v oblasti ich vplyvu na správanie ľudí. Zadefinoval rozdiely v prijímaní informácií staršej (digital immigrants) a mladšej (digital born) generácie. Zdôraznil, že aj knižnica by svoje služby mala prispôbiť mysleniu a správaniu mladšej generácie. Tie inštitúcie, ktoré tak v blízkej dobe neurobia, alebo už neurobili označuje za „patetické múzeum“, „oázu ticha“ či „elitný VIP klub“.

V rovine teoretickej, s ambíciami teoreticko – vizionárskymi, sa pohyboval príspevok Ing. Jozefa Dziváka *Revolúcia v knižniciach z pohľadu Nikolaja Alexandroviča Berďajeva*. Ing. Dzivák sa snažil Berďajevove citáty viažuce sa k revolúcii adaptovať na knižničné prostredie. Ako podnet na zmenu pripomenul jeden z leitmotívov dokumentu „IFLA Trend Report“¹ (*Trend 1: New Technologies will both expand and limit who has access to information*), ktorý na Slovensku predstavila volená prezidentka IFLA na obdobie rokov 2013 – 2015 pani Sinikka Sipilä a podľa neho revolučné názory Ngian Lek Choh z Národnej knižnice v Singapore.

V rámci sekcie *Národné projekty – sebareflexia a budúcnosť pamäťových a fondových inštitúcií – I. časť* Mgr. Ivan Ciglan z Univerzitnej knižnice v Bratislave predstavil *Národný projekt Centrálny dátový archív*, ktorému sa budeme podrobne venovať v druhom tohtoročnom čísle Bulletinu UKB a Mgr. Michal Sliacky a Mgr. Jana Kasáková predstavili rozbiehajúci sa projekt *CVTI SR a jeho zámery a nástroje pre budovanie repozitára sivej literatúry*.

Ing. Margita Galová predstavila Mestskú knižnicu mesta Piešťany, ktorá zároveň funguje aj ako Informačné centrum. Popísala bohaté aktivity

knižnice na podporu čítania, programy pre seniorov, environmentálne, prevenčné, integračné (zdravé a znevýhodnené deti) programy, zahraničnú spoluprácu s fínskym mestom Heinola. Knižnica sa podieľa na tvorbe programov zameraných na poznávanie regiónu a je spoluorganizátorom projektu Zázračný oriešok.

Benjamína Jakubáčová prezentovala Knižnicu Juraja Fándlyho v Trnave, ktorá vyvíja širokú kultúrno-výchovnú činnosť, oslovujúcu širokú komunitu mesta. Seniorom ponúka kurzy počítačovej gramotnosti a mozgový jogging, usporadúva programy pre deti a ich matky, snaží sa o integráciu nevidiacich a slabozrakých, organizuje besedy v Ústave pre výkon trestu odňatia slobody v Hrnčiarovciach nad Parnou, podporuje Klub mladých filatelistov a Fórum humoristov, zastrešuje pôsobenie jazykových škôl.

Mgr. et Mgr. Iveta Hurná priblížila aktivity Knižnice pre mládež mesta Košice. Knižnica, ktorá má 18 pobočiek na košických školách, podporuje čítanie v rodinách, poskytuje rady pre rodičov malých detí ale i dospelých. Popularizuje čítanie programami ako Kráľ čítania alebo Číta celá rodina. Jedna z jej pobočiek – pobočka Nezábudka sa špecializuje na prácu s čitateľmi s rôznym typom handicapu (zdravotným, mentálnym a sociálnym). Knižnica pre mládež mesta Košice je jedinou špeciálnou knižnicou na Slovensku orientovanou na prácu s deťmi a mládežou. V čase svojho vzniku (1955) bola prvou z pilotného projektu, ktorého cieľom bolo založiť špeciálne knižnice pre deti a mládež v každom krajskom meste po celom Československu. Nakoniec ostala jedinečná svojho druhu, a to nielen na Slovensku, ale aj v rámci bývalého Československa.

Božena Blaháčová z Hornonitrianskej knižnice v Prievidzi prezentovala aktivity, ktorými sa snažia pritiahnúť detského čitateľa. Podporujú čítanie s porozumením, uskutočňujú sa u nich vystúpenia detí z MŠ, usporadúvajú programy ako Mám básničku na jazýčku, Líhanie princezien na hrášok a venujú sa aj zdravotne postihnutým deťom. Na záver predviedla ďalšiu zo zaujímavých a spestrujúcich akcií knižnice pre mladého čitateľa, tzv. knižnú pitvu.

Ing. Gabriela Krokvičková predstavila Verejnú knižnicu M. Rešetku v Trenčíne. Táto knižnica, podobne ako predošlé, propaguje pozitívny vzťah k čítaniu a literatúre. Zameriava sa hlavne na žiakov 1. až 5. ročníka ZŠ a na deti s matkami na materskej dovolenke. Poskytuje tiež počítačové kurzy pre seniorov. Vytvára charitatívnu činnosť v prospech detí z detského domova. Podporuje, koordinuje a zastrešuje Literárny klub OMEGA, ďalej Občianske združenie Ars Vivendi – duševné zdravie, počítačových nadšencov Windows User Group, súťaž v dramatických textoch v cudzích jazykoch Jazykový kvet. Od roku 2010 pôsobí v knižnici dobrovoľnícka skupina študentov.

Mgr. Helena Mlejová predstavila Úsek literatúry pre deti a mládež Mestskej knižnice v Bratislave, ktorý podporuje čítanie, rozvoj čitateľských návykov a pomáha nadobudnúť vzťah k čítaniu a knižnici prirodzenou a hravou formou. Knižnica usporadúva dramatizované čítanie, populárno-náučné prednášky spojené s diskusiou o témach ako príroda, kozmos, záhady sveta, ďalej podujatia pre deti v predškolskom veku, zamerané na rozvoj kreativity a predstavivosti a na podporu predčitateľskej gramotnosti a v rámci programu Čítajme spolu sa snaží o integráciu vidiacich a nevidiacich detí. Pripomenula aj fakt, že pri organizácii mnohých podujatí knižnice sa uplatňujú pracovníci s neknihovníckym vzdelaním.

Sympóziu INFOS, medzi spoluorganizátorov ktorého patrila aj Univerzitná knižnica v Bratislave, patrí medzi jedno z najprogressívnejších celoslovenských knižničných podujatí pre všetky typy knižníc s medzinárodnou účasťou. Je odborným knižničným podujatím s najdlhšou tradíciou na Slovensku (od roku 1972). Od roku 2001 sa sympóziu koná v dvojročnom intervale. Môžeme konštatovať, že aj keď v rámci histórie svojej existencie prinieslo toto podujatie už obrovské množstvo tém a podnetov pre slovenskú knižničku obec, stále má čo ponúknuť a čím prekvapíť. Bolo to podujatie, v prípade ktorého je možné povedať jednoducho „Teším sa na budúce!“, v čom sú v skratke obsiahnuté dojmy a odporúčania pre širokú knižničku komunitu.

Pohľad do priestorov vystavujúcich firiem

Všetky prezentácie a zborník príspevkov zo sympózia sú dostupné na webovej stránke portálu Infolib: <http://www.infolib.sk/sk/spolok-slovenskych-knihovnikov-kniznic/infos-2015/>

Mgr. Ladislav Dombi,
Mgr. Henrieta Gábrišová

Poznámky

[1] The IFLA Trend Report, dostupné z: <http://trends.ifla.org/>

ZAÚJÍMAVÉ DOKUMENTY ZO 16. STOROČIA KU KNIŽNEJ KULTÚRE ANABAPTISTOV VO FONDOCH UNIVERZITNEJ KNIŽNICE V BRATISLAVE

Pri poskytovaní služieb bádateľom v Kabinete rukopisov, starých a vzácných tlačí Univerzitnej knižnice v Bratislave (ďalej len UKB) ich vždy požiadame, aby nás informovali o bibliografických údajoch štúdia, v ktorom použijú materiály získané u nás. Táto, istým spôsobom spätná väzba, je veľmi dôležitá pre pracovníkov, ktorí tým získajú hlbšie vedomosti o zverených dokumentoch, spracovaných v širších kontextoch špecializovanými odborníkmi, navyše ďalším bádateľom môžu poskytnúť kvalitnejšie informácie, prípadne upriamiť ich pozornosť na materiály, o ktorých by sa iným spôsobom nedozvedeli. Väčšina odborníkov nás ochotne informuje, mnohí nám dokonca zasielajú separáty, publikácie alebo aspoň elektronické verzie svojich štúdií. To sa stalo aj pred niekoľkými týždňami, keď sme poštou dostali americký časopis¹ so štúdiou Martina Rothkegela² o anabaptistických sobotároch v 16. storočí na Morave. V prílohe spomenutej štúdie uverejnil in extenso rukopis z fondov UKB *Glaubebekentnis der Nikolsburger Täufer*. Nikolsburg, 23. Mai 1535.

Táto štúdia bola impulzom, aby sme sa bližšie pozreli na jedinečný obsah zväzku, v ktorom sa spomenutý rukopis nachádza a zároveň sa oboznámili s jednou etapou habánskej knižnej kultúry.

Konvolút³ obsahuje sedem tlačí z rokov 1526 – 1527, tri rukopisy z roku 1535, napísané jednou rukou a jednu kratšiu neskoršiu poznámku z roku 1566, napísanú druhou rukou. Texty sú vytlačené a napísané na papieri, podľa vodoznaku pravdepodobne z nemeckej oblasti: litera P so štítom – Briquet⁴ č. 8751. Konvolút vznikol najskôr roku 1535 alebo bezprostredne po tomto roku, svedčí o tom aj polokožená väzba na 7 cm, dnes zreštaurovaná, ktorá je zdobená slepotlačou s motívmi roľníčiek, typickými pre prvú polovicu 16. storočia⁵. Všetky tituly konvolútu sú spo-

jené s anabaptistami, ich vierovyznaním a zjednotením a upravením pomerov v rámci ich komunity.

Anabaptisti boli jednou zo siekt, ktoré vznikli začiatkom 16. storočia, v búrlivých časoch reformácie ako menšie spoločenstvo popri veľkých protestantských náboženstvách. Novokrstenectvo vychádzalo z biblie s túžbou priblížiť sa spôsobu života raných kresťanov. Zaviedli spoločné hospodárenie, príslušníkov sekty krstili len v dospelom veku. Členovia žijúci v súdržných zboroch mali byť pobožní, neprijímali verejné funkcie, nesmeli prisahať, netrestali a nezúčastňovali sa vojen. Žili v uzavretej komunite a svojim spôsobom života sa izolovali od okolitého obyvateľstva. Sekta vznikla vo Švajčiarsku. Zo začiatku k nej patrili rôzne skupiny bojových novokrstencov, ktorí vychádzali zo Starého zákona a pokojných novokrstencov, ktorí vychádzali z Nového zákona, no menšie skupiny s rôznymi názorovými rozdielmi boli aj vo vnútri týchto smerov. Keďže príslušníkov sekty prenasledovali vo Švajčiarsku, Nemecku a Rakúsku niektorí z nich utiekli z pôvodnej vlasti a usadili sa na Morave, kde našli útočisko na mikulovskom panstve Leonarda a Jána z Lichtensteinovcov. Tu pôsobil od roku 1525 aj kazateľ, Balthasar Hubmaier z Friedbergu (1485? – 1528) (obr. 1), ktorý sa stal kodifikátorom novokrstenstva⁶. Pôvodne katolícky kňaz pravdepodobne pod vplyvom Ulricha Zwingliho a Wilhelma Reublina sa v dospelom veku dal pokrstiť a stal sa odhodlaným zástupcom anabaptizmu. Roku 1525 bol pre svoje presvedčenie vo Švajčiarsku uväznený a po prepustení odišiel do Mikulova na Morave. Bol nielen rešpektovaný ideový vodca anabaptistov, ale aj jedným z najvplyvnejších novokrstencov. Bol veľmi horlivým kazateľom a pokrstil tisíce ľudí. Novokrstenenci na Morave dostali aj meno, pod ktorým ich poznáme dnes, Habáni.

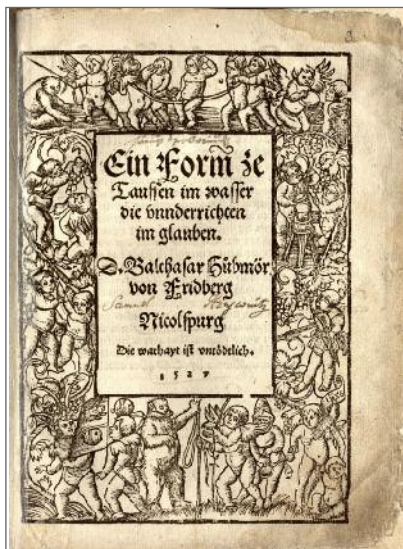
Balthasar Hubmaier 1485?–1528

Hubmaier napísal desiatky kníh, v ktorých vysvetľoval význam krstu v dospelom veku, liturgiu a normy spôsobu života anabaptistov. Všetky jeho knihy obsahujú motto „Pravda je nesmrteľná“. Hubmaierove spisy vychádzali v rôznych európskych tlačiarňach, ale na Morave novokrstencom nemali vlastnú tlačiareň a keďže ostatní sa tlačiarne zdráhali od nich objednávku prijať, Hubmaier pozval z Zürichu tlačiaru Simprechta Sorga-Froschauera, ktorý v Mikulove tieto publikácie vytlačil. Tieto spisy sa dostali aj na kráľovský dvor a stali sa podnetom na prvé prenasledovanie anabaptistov na Morave. Panovník, Ferdinand I. v snahe zastaviť šírenie anabaptizmu vydal roku 1527 nariadenie *Edictum aversus anabaptistas...* proti všetkým kacírom, osobitne proti novokrstencom. Nariadenie, okrem iného, obsahovalo: anabaptistov ako rebelov treba trestať stratou hlavy, utopením alebo upálením⁸. Obeťou nariadenia sa stal aj Balthasar Hubmaier s manželkou, ktorých vo Viedni zadržali, mučili a o rok neskôr Hubmaiera odsúdili na smrť upálením a jeho manželku utopili v Dunaji. Malo to veľmi vážne následky aj pre knižnú kultúru anabaptistov. Ferdinand I. uverejnil 24. júna 1528 rozkaz, podľa ktorého mali tlačiareň zlikvidovať a tlačiarov a kupcov heretických kníh ako hlavných viníkov a „otravovateľov“ krajiny pochytať a utopiť⁹. Anabaptisti nemali možnosť knihy a potrebnú literatúru tlačiť, preto sa ich snažili zaobstarať, často veľmi dobrodružne v zahraničí, ale tieto pokusy neraz skončili konfiškáciou dovezených kníh. Zrejme sa aj preto zachovalo len veľmi málo tlačí, ktoré členom komunity zapožičalo spoločenstvo na osobné použitie až do odvolania. Anabaptisti, aj kvôli prenasledovaniu, knihy schovávali a tí, ktorí k nim nepatrili sa takmer vôbec k týmto dokumentom nedostali.

V rámci školskej výchovy veľmi dbali o kvalitné vyučovanie písania a počtov. Svojim členom priamo predpísali, aby sa namiesto rôznych daromností venovali prepisovaniu svojich náboženských spisov, piesní, kroník a iných hodnotných literárnych prác¹⁰. Tento fakt vysvetľuje, v pomere k tlačiam, aj veľké množstvo zachovaných rukopisov, často aj prepisy pôvodne tlačených textov.

Náš konvolút obsahuje sedem tlačí Baltazára Hubmaiera, všetky boli vytlačené v Mikulove v dielni Simprechta Sorg-Froschauera. Súbor obsahuje prácu o forme krstu vodou tých, ktorí boli poučení o viere¹¹. Dielo zostavil na vrchole svojho mikulovského pôsobenia roku 1527 a popisuje metódu „pravého“ krstu veriacich¹².

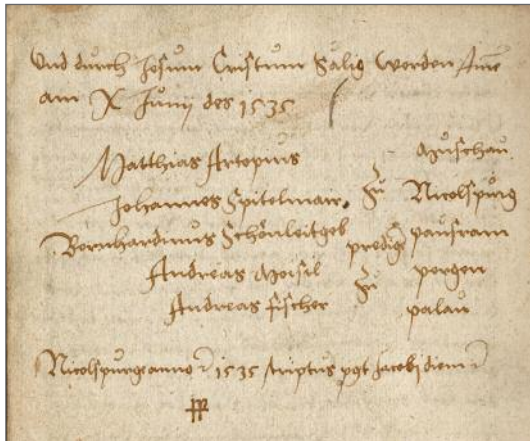
Ďalšie spisy obsahujú traktáty o bratskom treste, kresťanskej kliatbe a o slobodnej vôli.¹³ Napokon v konvolúte sa nachádza aj posledná práca Balthasara Hubmaiera: O meči.¹⁴ Autor, aj ako zástupca umiernennej vetvy novokrstencov, na základe niekoľkých pasáží z Nového zákona vysvetľoval, že je nutné, aby kresťan dodržiaval zákony krajiny, kde žije a bol schopný slúžiť vláde, a to aj napriek tomu, že zástupcovia pacifistickej vetvy anabaptistov žiadnu službu vláde nepripustili. Napriek kladnému vzťahu k úradom bol Hubmaier zatknutý a obvinený z velezrady a poburovania.

Titulná strana tlače HUBMAIER, Balthasar. Eine Form zu Taufen. Mikulov 1527

Konvolút obsahuje aj tri rukopisy, ktoré boli prepísané roku 1535 jednou rukou. Z nich jeden je opisom Hubmaierovej práce z roku 1526.¹⁵ Spis, venovaný svojmu patrónovi Leonhardovi z Lichtensteinu, je príspevkom k diskusii o večeri Pánovej. Ďalší rukopis obsahuje čiastočný opis husitského textu pôvodne z 15. storočia, ktorý vyšiel aj tlačou.¹⁶ Tento odpis je tiež datovaný rokom 1535.¹⁷

Tretí rukopis je unikát, z ktorého ďalší exemplár nepoznáme a práve tento rukopis bol predmetom skúmania Martina Rothkegela aj vo vyššie spomenutom časopise.¹⁸ Je to Vyznanie a vydanie počtu z viery pokrste-

Podpisy autorov rukopisu *Glaubebekennntnis der Nikolsburger Täufer*. Mikulov 1535.

ných v mene Ježiša Krista v Mikulove a okolo kamenného vrchu. Text podpísalo päť bývalých katolíckych kňazov, ktorí už v čase vzniku dokumentu boli anabaptistickí kazatelia v Mikulove a v jeho okolí. Formulácia Vyznania vychádza z Hubmaierových téz. V časti o Bohu obsahuje ostré odmietnutie akéhokoľvek klaňania sa obrazom a uznáva len čisto du-

chovné uctievania Boha.¹⁹ Od roku 1527 sa uskutočnilo niekoľko vln prenasledovania novokrstencov. Po zatknutí Hubmaiera a ďalších zástupcov spoločenstva sa medzi zostávajúcimi prívržencami zrejme riešila aj otázka o slávení sabatu miesto nedele. Mikulovskí anabaptisti zaviedli sabat, preto ich nazývali aj sobotármi. Ferdinand I. roku 1535 nariadil zatknúť všetkých novokrsteneckých kazateľov, ktorí sa museli schovávať a ich vyznanie viery vzniklo pod touto hrozbou. Tento dokument sa zachoval len v odpise v UKB.²⁰ Po spomenutom roku už sobotári žili len v malých zboroch a správy o nich sa postupne strácajú,²¹ pravdepodobne splynuli s ostatnými skupinami novokrstencov, predovšetkým s prísnejšími stúpenkami Hansa Huta. Na likvidáciu habánskych dvorov bol určený termín 24. apríl 1535, dotedy mali zrušiť všetky novokrstenecké usadlosti a obyvateľov vystahovať. Novokrstenci strácali aj podporu svojich šľachtických patrónov a ich prenasledovanie a znemožnenie viesť vlastný spôsob života viedli k tomu, že roku 1546 začali Habáni definitívne opúšťať Moravu a usídľovať sa na Západnom Slovensku. Medzi signatármi Vyznania boli Matthias Artopius, Johannes Spitelmaier, Bernhardinus Schönleitgeb, Andreas Moysil a Andreas Fischer.

Andrej Fischer (1480 – 1540) bol medzi prvými, ktorí propagovali novokrstenectvo na Slovensku. V literatúre sa uvádza, že sa narodil v Kremnici²², ale v poslednej dobe sa spomína ako jeho rodisko aj moravský Litovel.²³ Tento názor sa opiera o záznam v matrike Viedenskej univerzity z roku 1598, kde je uvedený: Andreas Vischer ex Lutouia.²⁴ Humanista Andrej Fischer ovládal tri jazyky a po skončení štúdií prednášal na univerzite na artistickej fakulte a v roku 1511 sa stal kanonikom v Olomouci, kde v rokoch 1519 – 1523 pôsobil ako generálny vikár. Potom sa o ňom na niekoľko rokov údaje strácajú, no predpokladá sa, že odišiel do Nemecka a stal sa novokrsteneckým kazateľom. Na Slovensku sa objavil 3. marca 1529 v Levoči, kde o ňom poznamenali, že prichádza z Nemecka. V Levoči pôsobil v utajení, v súkromných domoch. Po odhalení jeho činnosti ho vykázali z mesta, odkiaľ odišiel do Švedlára. Načas striedavo pôsobil v Levoči a v Švedlári, kde získal množstvo stúpcov. Časť mestských radných v Levoči žiadala jeho potrestanie. Nakoniec ho zadržali aj s manželkou, uväznili na hrade Čičva a 2. júla 1529 ho pre heretické učenie a poburovanie odsúdili obesením a jeho manželku utopením. Rozsudok bol ihneď vykonaný, Fischerovu manželku utopili, ale Andrej Fischer sa záhadným spôsobom zachránil, keď „spadol“ zo šibenic. Z popraviska sa odobral do Levoče, kde povzbudzoval svojich stúpcov zo Spiša. Vrátil sa do Švedlára, strediska novokrsteneckého hnutia na Slovensku. Andrej Fischer veľmi úspešne pôsobil medzi remeselníkmi a baníkmi, ale na jeho činnosť sa s veľkou nevôľou pozerali hlavne predstavitelia svetskej aj cirkevnej vrchnosti. Preto musel utiecť, najprv do Sabinova a cez Šariš do Poľska, odkiaľ plánoval odísť na Moravu. Roku 1532 je Fischer opäť na Slovensku v Levoči, kde pôsobí ako kazateľ. Roku 1534 sa zdržiaval vo Švedlári aj v Banskej Štiavnici. Na jeseň tohto roka už je na mikulovskom panstve, kde pobudol do ďalšieho roka. Vieme, že 10. júna 1535 a bol medzi signatármi Vyznania... V dôsledku nepriaznivej situácie na Morave sa opäť vrátil na Slovensko, kde už ako zástupca umiernených novokrstencov prijal roku 1536 faru vo Výbornej, ale naďalej chodieval kázať do novokrsteneckých skupín na Spiši aj na

Gemerí. Niekedy v rokoch 1539 – 1540 ho drabantí chytili a v roku 1540 ho zhodili z múrov Krásnej Hôrky.

Po smrti Andreja Fischera postupne zaniká novokrstenecká tradícia na Spiši a naopak sa zosilňuje na Západnom Slovensku, kde vynikajúci remeselníci nájdu ochranu a dostanú povolenie usadiť sa. Pravdou je, že aj tu zažili rôzne formy prenasledovania a drancovania ich sídiel vojskami a v priebehu 17. storočia rôzne pokusy priviesť ich na katolícku vieru. Roku 1733 vyšiel kráľovský mandát, že všetky habánske deti musia krstiť katolícki kňazi. Keďže mandát sa nepodarilo uviesť do života, panovníčka, Mária Terézia roku 1758 nariadila, aby Habánom odobrali kacírské knihy a predložili ich cirkevným a cenzorským úradom na preskúmanie. Proces skonfiškovania kníh nepriniesol veľké výsledky, niektoré knihy dokonca vrátili pôvodným majiteľom. Na základe informácií o tom, že u novokrstencoch sa ešte nachádzajú knihy, panovníčka vo februári 1862 zverejnila ďalšie nariadenie, podľa ktorého mali zhabať anabaptistom knihy, vrátane tých, ktoré získali ako najnovšie, ba vyhlásila pátranie aj po tom, kto a kde tieto knihy získal. O osudoch týchto kníh zápisnice o vypočúvaniach habánov mlčia. Najbližšie sa 18. októbra 1782 spomína v nariadení Jozefa II., že anabaptistom treba skonfiškovať knihy, ale s dodatkom, že miesto zhabaných kníh im treba dať katolícku knihy. To už bolo v období, keď časť anabaptistov konvertovala na katolícku vieru, ďalší odišli do Sedmohradska, odtiaľ do Ruska, aby nakoniec zakotvili v Amerike, kde žijú dodnes a okrem iných tlačí, vydávajú aj časopis spomenutý na začiatku článku.

Bolo príznačné, že úrady najväčšie nebezpečenstvo videli v knihách, ako v symboloch iného zmýšľania, iného spôsobu života skupiny ľudí, ktorí žili skromne a usilovne pracovali, ale v krajine svojimi komunitami tvorili cudzí element. Časť komunity sa po dvesto rokoch okolitému svetu prispôsobila a ostatní, ktorí sa prispôbiť nechceli, si začali hľadať životný priestor mimo územia Slovenska.

Pri listovaní v spomenutom konvolúte vidíme, že ten obsahuje základné dokumenty k histórii Habánov, medzi nimi aj unikátny dokument

o pokuse definovať novú vetvu ich religiózneho života. Uvedené dokumenty bádatelia na Slovensku zatiaľ nevyužili. Vo všeobecnosti výskum Habánov v posledných desaťročiach na Slovensku stagnuje, posledná súhrnná práca vyšla v roku 1981.²⁵ Existujúce práce sa prioritne venujú materiálnej kultúre Habánov, skúmajú produkty ich remeselníkov, ale knižnej kultúre sa venujú len veľmi okrajovo.

Je zaujímavé, že napriek perzekúciám, sa zachovalo veľa zaujímavých dokumentov, tlačí aj rukopisov, medzi nimi aj také, ktoré sú v kultúrnych inštitúciách alebo sa uchovávajú v súkromných zbierkach, ale na Slovensku zatiaľ neexistuje súpis týchto dokumentov, ani práca, ktorá by sa hlbšie venovala písomnostiam Habánov. Prezentáciou vzácneho konvolútu Univerzitnej knižnice sme chceli prispieť k bližšiemu spoznaniu knižnej kultúry Habánov.

PhDr. Klára Mészárosová

Poznámky

- [1] ROTHKEGEL, M. Anabaptist Sabbatarianism in Sixteenth-Century Moravia. *The Mennonite Quaterly Review*, 2013.
Mennoniti sú jednou vetvou kresťanského hnutia novokrstencov, chápu sa ako nezaradiateľní do bežných prúdov reformácie, tvoria „tretiu cestu“ po katolíctve a protestantizmu.
- [2] Martin Rothkegel je nemecký baptistický teológ, cirkevný historik so špecializáciou na históriu anabaptistov, ktorý viackrát študoval v Kabinete rukopisov, starých a vzácných tlačí UKB a tu získané informácie čiastočne publikoval v menších štúdiách
- [3] Signatúra 21 F 19028
- [4] BRIQUET, Ch. M. *Les Filigranes Dictionnaire Historique de marques du Papier*. III. 1977, s. 470.
- [5] NUSKA, B. Typologie českých renesančních vazeb. In: *Historická knižní vazba*. 1965, s. 80.
- [6] K osobe Baltazára Hubmaiera:
ČULEN, L. Habáni na Západnom Slovensku. In: *Historický sborník.. 1945*.
- [7] HUBMAIER, B. *Schriften*. Herausgegeben von Gunnar Westin und Torsten Bergsten.. 1962
- [8] BECK, J. *Die Geschichts-Bücher der Wiedertauffer in Oesterreich-Ungarn... in der Zeit von 1526 bis 1785., 1883*, s. 60, pozn. l.
- [9] KALESNÝ, F. Habáni na Slovensku.. 1981, s. 16 - 17
- [10] SZIMONIDESZ, L. *A magyarországi anabaptisták irodalma és könyveik*. Magyar Könyvszemle. 1944, s. 139.
- [11] *Eine Form zu Taufen*. 1527.
- [12] CANER, E. Shrnutie Hubmaierových najvýznamnejších prací. In: *RegioM*, 2005, s. 106.

- [13] Ein Gespräch. 1526, Von der brüderlichen Strafe. 1527, Von dem christlichen Bann. 1527, Von der Freiheit des Willens. 1527, Das andere Büchlein von der Freiwilligkeit des Menschen. 1527.
- [14] Von dem Schwert. 1527.
- [15] Ein einfältiger Unterricht auf die Worte „Das ist der leib mein“ in dem Nachtmahl Christi. 1526
- [16] BRUNFELS, O. Geistlicher Blüthandel Johannis Hussz. 1525
- [17] In Johannem Offenbarung eine Unterrichtung.
- [18] Bekantnus und Rechenschafft der Getaufften in den Nnamen Jesu Cristi zu Nicolspurg und umb den Stain. Odk. 1., odk. 2.
- [19] ROTHKEGEL, M. Nepřátelé – přátelé umění. In: RegioM, 2008, s. 118.
- [20] BECK, odk. 8, s. 116 – 120.
- [21] ROTHKEGEL, odk. 19, s. 121.
- [20] K biografii Andreja Fischera:
- [21] RATKOŠ, P. Počiatky novokrstenectva na Slovensku. Historický časopis, 1957, s. 185 - 203.
- [22] ROTHKEGEL, odk. 19, s. 125.
- [23] Die Matrikel der Universität Wien. II. Band 1451 - 1518/I. 1966, s. 279
- [24] KALESNÝ, odk 9.

Zoznam bibliografických odkazov

- [1] BECK, Josef. Die Geschichts-Bücher der Wiedertäufer in Oesterreich-Ungarn: betreffend deren Schicksale in der Schweiz, Salzburg, Ober- und Nieder-Oesterreich, Mähren, Tirol, Böhmen, Süd-Deutschland, Ungarn, Siebenbürgen und Süd-Rusland in der Zeit von 1526 bis 1785. Wien: Akademie, 1883.
- [2] BRIQUET, Charles M. Les Filigranes Dictionnaire Historique de marques du Papier. III. Hildesheim, New York: Georg Olms Verlag, 1977.
- [3] BRUNFELS, Otto. Geistlicher Blüthandel Johannis Hussz. Straßburg: Johannes Schott, 1525.
- [4] CANER, Emir. Shrnutí Hubmaierových nejvýznamnějších prací. Preložili Filip Brichta a Jan Richter. In: RegioM: Sborník Regionálního muzea v Mikulově. 2005, s. 88 - 115.
- [5] ČULEN, Ladislav. Habáni na Západnom Slovensku. In: Historický sborník MS. 1945, roč. 3, s. 68 - 161.
- [6] Ein einfältiger Unterricht auf die Worte „Das ist der leib mein“ in dem Nachtmahl Christi. Nikolsburg: Simprecht Sorg-Froschauer, 1526.
- [7] HUBMAIER, Balthasar. Schriften. Herausgegeben von Gunnar Westin und Torsten Bergsten. Gütersloh: Verlagshaus Gerd Mohn, 1962.
- [8] KALESNÝ, František. Habáni na Slovensku. Bratislava: Tatran, 1981.
- [9] Die Matrikel der Universität Wien. II. Band 1451 - 1518/I. Bearb.: Willy Szaivert, Franz Gall. Graz - Köln: Verlag Hermann Böhlau, 1966.
- [10] NUSKA, Bohumil. Typologie českých renesančních vazeb. In: Historická knižní vazba: Sborník příspěvků k dějinám vazby a k metodice ochrany historických knižních vazeb. Liberec: Severočeské krajské nakladatelství, 1965.

- [11] RATKOŠ, Peter. Počiatky novokrstentva na Slovensku. Historický časopis. 1957, roč. 5, s. 185 – 203. ISSN: 0018-2575
- [12] ROTHKEGEL, Martin. Anabaptist Sabbatarianism in Sixteenth-Century Moravia. The Mennonite Quaterly Review. 2013, 87(4), 519 – 573. ISSN 0025-9373.
- [13] ROTHKEGEL, Martin. Nepřátelé – přátelé umění. Preklad Jiří Just. In RegioM: Sborník Regionálního muzea v Mikulově. 2008, s. 118 – 134.
- [14] SZIMONIDESZ, Lajos. A magyarországi anabaptisták irodalma és könyveik. Magyar Könyvszemle. 1944, 68(2-4), 134 – 147. ISSN 0025-0171.

PROJEKT TOMÁŠ AKVINSKÝ – 12 ZVÄZKOV

Od marca tohto roku rieši oddelenie reštaurovania a konzervovania dokumentov (OOD) projekt 12 zväzkov Tomáša Akvinského, ktoré naša inštitúcia nadobudla v roku 1995.

Tieto knihy patria k vzácnym tlačiam Univerzitnej knižnice v Bratislave. Boli vydané v Benátkach v roku 1593, väzba bola vyhotovená v roku 1601.

Pred podaním projektu sme museli zabezpečiť bukové drevené dosky potrebnej hrúbky a veľkosti, čo bol dosť veľký problém. Drevo väzbových dosák musí byť špeciálne pripravené – vysušené, vyvarené v tlakovom autokláve a znovu vysušené a dlhodobo lisované. Takto pripravené drevo-dosky, by už nemali meniť svoj tvar a rozmery a doska by mala byť z jedného kusu (nespájaná).

V tomto článku vás chceme oboznámiť s pôvodným stavom týchto vzácných tlačí a začiatkom reštaurovania.

Stav pred reštaurovaním

Knižná väzba:

Všetky zväzky sú viazané v bielej usni zdobenej slepotlačou. Na usni je vytlačené datovanie väzby 1601. Na väzbu boli použité drevené dosky.

Väzby všetkých zväzkov sú ťažko poškodené. Drevo je napadnuté červotočom, ktorý nechal stopy od 10 do 70 % na mase dosky (obr. č. 1). Vplyvom tohto poškodenia sa dosky drobia, chýbajú rohy a kraje. (Chýba 1 celá doska a 1 polovica). Na všetkých sú stopy po plesniach.

Doska absolútne poškodená červotočom

Poškodenie plesňou a červotočom

Poťahová useň je znečistená prachom a blatovými škvrnami. Značná časť usne je zodratá. Sú na nej stopy po plesni a červotočoch. Rohy, hlavice a kraje sú obrhnané, časti usne sú odlepené od dosák.

Všetky zväzky mali kovové spony, nie všetky sa však zachovali. Celkovo chýba 9 spôn, respektíve ich častí.

Knižný blok:

Na všetkých zväzkoch je začiatok a koniec bloku ťažko poškodený plesňami. Ich vplyvom je papier krehký, chýbajú mu kraje, rohy a drobia sa na prach (obr. č. 2). Na listoch sú spóry plesní viditeľné voľným okom a po obtretí farbiam suchý vatový tampón na čierne. Predsádzky sú zachované, ale pevnosť a celistvosť je veľmi nízka. Zložky v blokoch sú šité na 5 pravých väzov na dva konopné špagáty. Kapitálky sú čiastočne poškodené a nie všetky sú zachované.

Medzi listami je veľa drobných nečistôt. Takto poškodených je približne prvých a posledných desať zložiek každého bloku. Stredné zložky sú zachované, aj výskyt plesní je nízky. Na listoch a predsádkach sú ojedinele ručne písané poznámky čiernym atramentom.

Vo všetkých zväzkoch sú najviac poškodené titulné listy (uvoľnené zo šitia, plesnivé, obdrané a roztrhané).

Návrh projektu na reštaurovanie a konzervovanie

Zdokumentovať fyzický stav knižného súboru pred reštaurovaním, tzn. podrobná fotografická a písomná dokumentácia nielen diela ako celku, ale aj detailov poškodenia.

Všetky zväzky mierne pootvorené budú podrobené dezinfekcii studenou hmlou účinnou látkou – čím sa zlikvidujú povrchové plesne a mikroorganizmy (obr. č. 3). Potom sa povysávajú všetky drobné nečistoty nachádzajúce sa medzi listami, spóry plesní a drevený prach z dosiek.

Hromadná dezinfekcia

Takto očistené zväzky podrobíme mokrému čisteniu – dobre vyžmýkateľnými vlhkými utierkami s dezinfekčným prostriedkom sa vyutierajú ostatky plesnivých spôr a prachových nečistôt hlavne z potahovej usne, ale aj z listov (pri ich dostatočnej pevnosti).

Takto ošetrované zväzky podrobíme reštaurátorskému zásahu:

- I. Oddelenie knižných väzieb od bloku
- II. Sňatie existujúcich spôn
Spony sa očistia pastou na kov. Namiesto chýbajúcich častí sa vyhotovia nové podľa zachovaných vzorov. Ako materiál sa použije mosadzný kov.
- III. Sňatie usňového pokryvu
Reštaurovanie usňového pokryvu – mokré čistenie usne, doplnenie chýbajúcich častí usne, vyplnenie otvorov po červotočoch.
- IV. Reštaurovanie (ošetrovanie) drevených dosiek
 - vyplnenie dier po červotočoch,
 - zlepenie (spojenie stolárskou technikou) zlomených dosiek,
 - modelovanie dosiek, respektíve doplnenie odlomenej časti.
- V. Reštaurovanie knižného bloku a predsádok
 - mokré čistenie listov, doplnenie chýbajúcich častí papiera a spevnenie.

Reštaurovanie knižného bloku

Reštaurovanie bude mimoriadne náročné. Knižný blok musí byť oddelený od väzby. Predsádky treba očistiť vo vodnom kúpeli a keďže sú všetky poškodené plesňou (pevnosť papiera je veľmi nízka – veľa častí chýba) spevniť ich doliatím papierovinou potrebného odtieňa (obr. č. 4). Z každého knižného bloku budú vybraté začiatkové a koncové zložky (vizuálne posúdime poškodenie). Zložky sa rozdelia na dvojlisty a očistia sa vo vodnom kúpeli s pridaným benátskym mydlom a dezinfekčným prostriedkom. Chýbajúce časti listov dolejeme papierovou suspenziou a natrihnuté vylepíme japonským papierom. Takto ošetrované listy spevníme nástrekom T 300, vysušime, vylisujeme a zložky prišijeme k bloku.

Reštaurovanie knižnej väzby

Knižná väzba je vyhotovená z drevených dosiek potiahnutých bledou usňou zdobenou slepotlačou a datovaním vyhotovenia väzby. Dosky oddelíme od usne a podľa stavu ich buď zreštaurujeme alebo použijeme nové dosky. Chýbajúce časti usne doplníme novou usňou a všetky pôvodné fragmenty upevníme na novú väzbu. Na každej knihe sa nachádzajú kovové spony, niektoré chýbajú alebo sú zlomené. Namiesto nich vyhotovíme nové podľa vzoru zachovaných. Nakoniec spojíme knižný blok s väzbou, doplníme chýbajúce spony a natukujeme usňový pokryv každého zväzku britskou tukovacou zmesou.

Mokrú čistenie listov

Dolievanie chýbajúcich častí listov papierovou suspenziou

Stav prác na Projekte Tomáš Akvinský ku dňu 20. 05. 2015

- všetky zväzky sú vydezinfikované,
- väzby sú oddelené od knižných blokov,
- každý blok je očistený od prachu a sporov plesní,
- z kníh bolo odstránených suchým spôsobom **65,76 g** prachu a sporov plesní,
- všetky usne sú očistené vlhkými tampónmi napustenými dezinfekčným a čistiacim prostriedkom,

- na 3 zväzkoch sú oddelené prvé a posledné zložky, ktoré sú očistené mokrým spôsobom s pridaním benátskeho mydla a dezinfekčného prostriedku a chýbajúce časti papiera sú doliate dofarbenou papierovinou (obr. č. 5 a 6). Pevnosť listov bola zabezpečená nástrekom T 300. Listy sa toho času lisujú.

Okrem prác projektu pracujeme aj na iných poškodených knižných dielach. Naďalej reštaurujeme vzácne dokumenty zo skladov. Sú to, napr. knihy, periodiká, rôzne mapy a podobne. A samozrejme zväzky Erdödyho knižnice, na ktorých pracujeme ako na celku. Ďalej reštaurujeme knihy z medziknižničnej výpožičnej služby, ktoré sa vrátia ako poškodené.

Ing. Emília Hanusová, Mgr. Ivana Palkovičová

SPRÁVA Z MEDZINÁRODNEJ KONFERENCIE „ZROD A CESTY KNIHY“

V dňoch 5. – 7. mája 2015 Slovenská národná knižnica usporiadala v priestoroch svojho Literárneho múzea medzinárodnú knihovnícku konferenciu. Jej program bol rozdelený do niekoľkých blokov. Po úvodných príhovoroch riaditeľky SNK **Kataríny Krištofovej** a gestorky podujatia **Agáty Klimekovej** nasledoval pod názvom **Knižná kultúra 16. storočia** prvý blok príspevkov. **Michaela Sibyllová** v úvodnom referáte *Denník lekára Wolfganga Müllera z Jáchymova a jeho pôsobenie na Slovensku* predstavila efemeridy ako typ dokumentu a načrtla aké poznámky táto zaujímavá osobnosť zanechala v jednom takomto dokumente uloženom vo fonde Univerzitnej knižnice. **Andrej Szeghy** v príspevku *Weinrechnung – cenný zdroj metrológie Strasbougru* na konkrétnom archívnom dokumente – podklade pre vyúčtovanie vína poukázal na rôznorodosť v používaní objemových mier v ranom novoveku. **Angela Škovierová** v referáte *Slovenská kniha v Čechách do roku 1547. Zrod kultúrno-historic-*

kého fenoménu? načrtla periodizáciu vzájomných slovensko-českých vzťahov na pozadí vydávania slovacikálnej spisby v Čechách a venovala sa prvým českým vydaniam Mikuláša Bakalára Štetinu a Jána Turócia. V nasledujúcom príspevku *Nicolaus Copernicus and His Readers. The Reception of the Heliocentric Model in Reading History Approach* sa **Farkas Gábor Farkas** zamerail na čitateľskú recepciu diela Mikuláša Kopernika pojednávajúceho o heliocentrickej sústave. **Zdenka Porubčinová** v referáte *Exlibrisy a supralibrosy v tlačiach 16. storočia v Čaplovičovej knižnici v Dolnom Kubíne* charakterizovala exlibrisy pochádzajúce z najstarších benediktínskych kláštorov v Bavorsku a špeciálne sa zamerala na exlibrisy so vzťahom ku Slovensku. **Mária Pitáková** predniesla príspevok *Právnická literatúra 16. storočia v Kežmarskej lyceálnej knižnici*. Táto knižnica vlastní 53 inkunábul a viac ako 2000 tlačí zo 16. storočia, ktoré sú zaujímavé najmä z hľadiska štúdia dejín reformácie. Z právnickej literatúry v knižnici dominujú Justiniánove predpisy a štatúty nemeckých miest. **Peter Krajčír** v príspevku *Diela náboženskej propagandy vo fondoch Kežmarskej lyceálnej knižnice* charakterizoval metódy propagandy, medzi ktoré patrili napr. aj preklady Biblie, alebo vydávanie pamfletov a porovnal použitie týchto metód medzi katolíkmi a protestantmi.

V druhom bloku referátov nazvanom **Cesty knihy** vystúpila **Olga Granasztói** s príspevkom *The Road of Forbidden French Books to Bratislava* a predstavila v ňom sieť knižného obchodu medzi Francúzskom, Švajčiarskom, Nemeckom a Uhorskom a zamerala sa na „riskantný biznis“ s niektorými typmi zakázanej osvietenskej literatúry. Prednáška **Márie Horváth** *The Roads of Pázmány's Books from Bratislava to Hungary* bola sondou do jezuitských knižných diel z vlastníctva významného cirkevného predstaviteľa Petra Pázmaňa. Autorka príspevku na základe provenienčných záznamov identifikovala niektoré Pázmaňove knihy nachádzajúce sa v Ostrihome. **Jindra Pavelková** v príspevku *Knihovny zrušených klášterů cisterciáček na Starém Brně a v Předklášteří* popísala zaobchádzanie s predmetnými knižnicami v prvej vlne jozefínskych refo-

riem po roku 1782. Niektoré z týchto kníh sa dostali do dvorskej knižnice vo Viedni, iné do Národnej knižnice v Prahe, alebo do vedeckej knižnice v Olomouci. **Ján Golian** v referáte *Zrod a cesty monografie Detva z pera Karola Antona Medveckého. 110. výročie od vydania prvej obecnej monografie na území Slovenska* popísal metódy etnografickej práce Medveckého, ktorej vyústením bola koncepcia monografie zachytávajúcej nárečie, rodové priezviská, lokálne názvy miestnych lazov, ľudovú kultúru, piesne a originalitu detvianskeho kraja. **Roland Valko** predniesol príspevok *Príbeh jednej knihy – Gustáv Husák ako objekt a predmet historickej spisby*. Analyzoval v ňom postoje historiografie 70. a 80. rokov 20. storočia k Husákovej knihe *Svedectvo o Slovenskom národnom povstaní*.

Tretí blok referátov **Knižná kultúra stredoveku** otvoril **Gabriel Hunčaga** príspevkom *Tri kazateľské pomôcky Humberta z Romans OP – príklady homiletickej literatúry dominikánov 13. storočia*. Priblížil v ňom osobnosť dominikána Humberta z Romans (1194/1200 – 1277), ktorý je autorom viac ako 200 kázní a analyzoval jeho diela *Tractatus de dono timoris* (*De abundantia exemplorum*), *De eruditionis predicatorum* a *De predicatione crucis contra Saracenos* (*Liber de predicatione crucis*). **Jakub Wymužek** v príspevku *The Book as a Gift in Medieval Poland* uviedol, že darovanie kníh bolo v stredoveku najlepším spôsobom ich cirkulácie. Prostredníctvom kníh sa realizovali rôzne formy sociálnej komunikácie, pretože kniha bola symbolom vzdelania, bohatstva vedomostí a spoločenského postavenia. Israhel van Meckenem vytvoril viac ako 600 štočkov, väčšina z nich bola kópiami diel iných významných umelcov. Osobnosť tohto grafika i jeho dielo predstavil **Lubomír Jankovič** v referáte *Dva vzácne grafické listy Israhela van Meckenema v zbierke inkunábul Slovenskej národnej knižnice*.

Nasledujúci blok **Knižná kultúra 18. a 19. storočia** otvorila **Zaynab Dalloul** príspevkom *Count Alexander Apponyi and the dream of Scipio: Bibliophilia and Neo-Platonism in the Nineteenth Century Book-Collections*. Predstavila v ňom osobnosť Alexandra Apponyiho (1844 – 1925) a jeho vzácnu knižnú kolekciu zahŕňajúcu aj 24 manuskriptov, 34 inkunábul

a mnohé elsevierske vydania. Väčšina kníh z tejto zbierky je tematicky zameraná na filozofiu, konkrétne aristotelizmus a platonizmus. Filozofie sa dotýkal aj ďalší príspevok *Elements of the late stoic philosophy in György Rajcsányi's spiritual work entitled Laurus tuta*, v ktorom **Bíró Csilla** predstavila Juraja Rajcsányiho (1669 – 1734) a jeho dielo *Laurus tuta*, ktoré je preniknuté stoickou filozofiou, a v ktorom na základe metafory spája vavrínový strom s ľudským životom a spiritualitou. **Jana Pácalová** predniesla príspevok *Slovenské povesti Jána Francisciho v kontexte edícií slovenských rozprávok v 19. storočí*. Pripomenula v ňom doteraz málo reflektovaný Francisciho zborník *Codex diversorum auctorum* a problémy spojené s jeho vydaním, ktoré možno boli spôsobené pravopisom odlišným od štúrovskej normy. **Lenka Rišková** v referáte *Niečo o prvých básnických zbierkach svetského charakteru v dejinách slovenskej literatúry* analyzovala dielo Juraja Palkoviča *Múza ze slovenských hor*, ďalej štvorzväzkové dielo Bohuslava *Tablica Poezye* a zamerala sa na ich hodnotenie v dobovom kontexte.

V ďalšom bloku **Kníhtlačiari a knižný trh** vystúpil **Petr Piša** s príspevkom *Budování národa čtenářů. Sítě, podniky a protagonisté knižního trhu v Čechách (1749 – 1848)*, v ktorom predstavil projekt analýzy siete tlačiarov, vydavateľov, kníhkupcov a distribútorov v tomto období v Čechách. Projekt sa má zamerať okrem analýzy bibliografických údajov na výskum diferenciacie a špecializácie knižného obchodu, sociálneho prostredia knižných profesionálov, mobility, obchodných sietí atď. **Marián Naster** v prednáške *Židovskí kníhtlačiari v Nitre* predstavil široký diapazón periodických vydaní nitrianskych židovských kníhtlačiarov na prelome 19. a 20. storočia. Väčšinou, aj na základe vtedajšieho národnostného zloženia obyvateľstva išlo o periodickú tlač v maďarčine.

Židovskej problematike sa venoval aj **Petr Jan Vinš**, ktorý predniesol príspevok *Pražský jidiš knihtisk v evropském kontextu*. Opísal v ňom Prahu ako významné centrum, z ktorého sa do blízkych krajín šírila literatúra pre domácnosti, ženská literatúra, ale aj svetová poézia a próza prelo-

žená do jazyka jidiš. **Zuzana Lopatková** v referáte *Vydavateľská činnosť Spolku sv. Vojtecha do roku 1918* uviedla, že Andrej Radlinský založil tento spolok v čase silnejúcej maďarizácie a jeho cieľom bola mravná a duchovná záchrana národa. Autorka tiež analyzovala skladbu vydaných titulov z hľadiska obsahu a kvantity.

Blok nazvaný **Pramene k dejinám knižnej kultúry otvorili** autorky **Lucia Lichnerová** a **Marta Špániová** príspevkom *Neue Zeitungy vydávané do konca 17. storočia ako nosič uhorských udalostí*. Charakterizovali v ňom tieto neperiodické tlače prinášajúce spravodajstvo ako zdroj jedinečných informácií, v ktorom sa spájali historicky relevantné udalosti s rôznymi senzáciami. **Lívia Kurucová** a **Bronislava Svobodová** v príspevku *Knižný kalendár ako predmet a zdroj informácií pre dejiny knižnej kultúry* predstavili kalendáre ako dokumenty spájajúce v sebe osvetovú, vzdelávaciu a zábavnú funkciu a osobitne sa venovali problematike kníhtlačiarstva a vydavateľstva na stránkach kalendárov. **Ester Kovács** v referáte *Charintus a Catharina. Česky psané jezuitské divadelní programy v Uhrách* predstavila jezuitské divadelné hry, z ktorých sa však nedochovali celé texty, ale len latinsky a česky písané divadelné programy. Tie však boli podstatne obsažnejšie ako dnes a tak ostávajú cenným zdrojom informácií o jezuitskom divadelníctve. **Kamila Fircáková** v referáte *Výročné správy škôl ako prameň informácií o vzdelávaní dievčat v Bratislave na prelome 19. a 20. storočia* na základe poznatkov získaných z týchto dokumentov charakterizovala Uhorskú kráľovskú štátnu vyššiu dievčenskú školu v Bratislave i ďalšie podobné ústavy, v ktorých sa realizovala výchova dievčat a zamerala sa na výchovný a vzdelávací proces v týchto inštitúciách. **Rastislav Molda** v príspevku *Kniha ako súčasť vzdelávacieho a národno-identifikačného procesu. Na príklade študentskej knižnice Slovanského ústavu v Modre* ozrejmil vzťah vzdelávacieho procesu a knižníc. Zdôraznil dôležitosť budovania študentských knižníc v druhej polovici 19. storočia a predstavil fungovanie, financovanie a výpožičný proces v študentskej knižnici Slovanského ústavu.

V poslednom bloku príspevkov **Teória a súčasný stav knižničných fondov** sa **Angela Kurucová** v referáte *Tlačený súpis knižnice Právnickej akadémie v Košiciach a súčasný stav katalógov historického fondu Štátnej vedeckej knižnice v Košiciach* zamerala na históriu Právnickej fakulty v rámci niekdajšej Kráľovskej akadémie a popísala stav fondu do roku 1922. Po roku 1950 prešiel tento uzavretý fond do vlastníctva ŠVK Košice a dostalo sa doň aj veľa beletrie. Autorka referátu zmapovala stav zachovania dokumentov z tejto knižnice a porovnala ho s dostupným katalógom. Ako posledný odznel príspevok *Musashino Art University Library in Japan – blend of futuristic architecture and the modern concept of the library*, ktorého autormi boli **Ljiljana Markovic**, **Aleksandar Petrovic** a **Milica Jelic Mariokov**. Autori príspevku charakterizovali stav knižníc v Japonsku v súvislosti s prepojením na akadémie a vzdelávací proces. Zaoberali sa tiež vzťahom ochrany kultúrneho a dokumentového dedičstva, nových technológií a autorského práva.

Príspevky **Marcyly Domenovej** *K problematike vývoja historického fondu ŠVK Prešov a možnostiam výskumu dejín knižnej kultúry* a **Aleksandry Vranes** a **Ljiljany Markovic** *„Books for the people“ in Serbs* na konferencii neodzneli, veríme však, že budú súčasťou pripravovaného zborníka.

Martinská konferencia bola odborným podujatím, ktoré prinieslo nové výzvy a opäť poukázalo na variabilitu prameňov a tém, ktoré ešte stoja pred bádateľmi zameranými na oblasť knižnej kultúry.

Mgr. Angela Škovierová, PhD.,
Mgr. Bronislava Svobodová

SPOMIENKOVÉ PODUJATIE PRI PRÍLEŽITOSTI 200. VÝROČIA NARODENIA FRANTIŠKA FLORIÁNA RÓMERA

Prešporský rodák František Florián (Floridus) Rómer si svojim vedeckým dielom získal uznanie už svojich súčasníkov, nielen v Uhorsku, ale i v zahraničí. Z jeho odborných prác dodnes čerpajú bádatelia v oblasti archeológie, ochrany pamiatok, dejín umenia, numizmatiky a múzejníctva.

Narodil sa 12. apríla 1815 v rodine obuvníckeho majstra v Bratislave na dnešnej Zámočnickej ulici, ktorá od roku 1891 až do konca I. svetovej vojny niesla jeho meno. Študoval na gymnáziu v Trenčíne, Bratislave a v Tate. Ako pätnásťročný vstúpil do rádu benediktínov a prijal rádové meno Floridus. Po štúdiu filozofie v Rábe (Győr) a teológie v Pannonalme bol v roku 1838 vysvätený za kňaza. V rokoch 1839 – 1845 pôsobil ako profesor na gymnáziu v Győri a od roku 1845 ako učiteľ prírodných vied a poľnohospodárstva na gymnáziu v Bratislave. Bol stúpencom reformného hnutia maďarskej strednej šľachty. Za aktívnu účasť vo vojsku dobrovoľníkov – honvédov v revolučných rokoch 1848 – 1849 strávil štyri roky vo väzení. Po prepustení pôsobil ako vychovávateľ v šľachtických rodinách. Od roku 1861 pôsobil v Budapešti ako archivár a riaditeľ gymnázia, neskôr od roku 1868 prednášal na univerzite archeológiu a súčasne bol kustódom Maďarského národného múzea. V roku 1871 sa stal členom Uhorskej akadémie vied. V rokoch 1877 – 1889 slúžil ako kanonik vo Veľkom Varadíne (dnes Oradea, Rumunsko), kde 8. marca 1889 zomrel.

F. F. Rómer zanechal nezmazateľnú stopu vo viacerých oblastiach vedeckého a kultúrneho života na Slovensku. V začiatkoch svojej vedeckej kariéry sa venoval štúdiu prírodných vied a o výsledkoch svojich výskumov referoval aj na pôde Bratislavského prírodovedného spolku. Členom tohto najvýznamnejšieho vedeckého spolku v meste sa stal v roku 1856

Dr. RÓMER FLÓRIS.

a aj po svojom odchode z Bratislavy udržiaval s členmi spolku kontakty. Vedecký život vo vtedajšom Prešporku mimoriadne oživilo putovné zhromaždenie uhorských lekárov a prírodovedcov v r. 1865, na ktorom sa Rómer aktívne podieľal ako tajomník organizačného výboru. Pre takmer 600 účastníkov podujatia bol pripravený bohatý odborný aj spoločenský program. K sprievodným podujatiam patrilo usporiadanie výstavy, na príprave ktorej mal František Rómer zásadný podiel. Úspech

výstavy podnietil členov Bratislavského prírodovedného spolku k trvalej inštalácii prírodovedných zbierok a ich sprístupneniu prešporskej verejnosti. Vzniklo tak prvé prírodovedné múzeum v meste. Pri tejto príležitosti vyšla tiež významná kolektívna monografia v nemeckej (*Pressburg und seine Umgebung*) i maďarskej (*Pozsony és környéke*) mutácii. F. F. Rómer v nej uverejnil prvú kritickú umelecko-historickú štúdiu venovanú historickým pamiatkam Prešporka pod názvom *Pressburg's archäologische Denkmale* (obr. 2), resp. *Pozsony régészeti műemlékei*.

František Rómer sa v neskorších rokoch venoval najmä dejinám umenia, záchrane historických pamiatok a archeológii. Je autorom desiatok štúdií a monografií z tejto oblasti, ktoré doplnil vlastnými kresbami zachycujúcimi uhorskú históriu, dejiny umenia a umelecké pamiatky. Jeho práca o starých nástenných maľbách obsahuje

maľby z 27 slovenských kostolov, okrem iných i maľby nachádzajúce sa v tom čase v Prešporoku, z ktorých takmer všetky už zanikli (napr. v kláštore a kostole Klarisiek).

Pri príležitosti 200. výročia jeho narodenia usporiadalo Múzeum mesta Bratislavy v spolupráci s Pamiatkovým úradom Slovenskej republiky a Maďarským inštitútom v Bratislave medzinárodnú interdisciplinárnu vedeckú konferenciu, ktorá sa konala dňa 22. apríla 2015 v priestoroch Aponyiho paláca v Bratislave. Referáty desiatich bádateľov zo Slovenska, Maďarska a Rumunska priblížili najvýznamnejšie etapy v živote tohto všestranného bádateľa.

Sumárny prehľad jeho najvýznamnejších vedeckých aktivít podal Peter Buday (FF UK Bratislava), jeho podiel na založení Múzea mesta Győr osvetlil Gyula Perger (Múzeum Domokosa Kunyho Tata), účasť F. F. Rómera na vedeckom živote v Prešporoku načrtla Katarína Pekařová (Univerzitná knižnica v Bratislave). László Szende (Maďarské národné múzeum Budapešť) hodnotil Rómerov podiel na budovaní archeologickej a numizmatickej zbierky Maďarského národného múzea, Attila Lakatos-Balla opísal jeho odborné snaženia v Oradei, kde pôsobil posledné desaťročie svojho plodného života. Obrazovú dokumentáciu Rómerových odborných textov zaujímavo analyzovala Zuzana Ludiková (Slovenská národná galéria Bratislava), József Demmel, mladý autor viacerých monografií skúmajúcich národnostnú otázku v 19. storočí, sa zamerl na dvojakú identitu Rómera (nemeckú a maďarskú). Záverečné referáty boli venované Rómerovej pozostalosti v Budapešti (Terézia Kerny, Maďarská akadémia vied, Budapešť), resp. znovuobjavenej pozostalosti zachovanej v Archíve mesta Bratislava a prehľadu zachovaných predmetov od F. F. Rómera v zbierkach Múzea mesta Bratislava (Štefan Gaučik, resp. Zuzana Francová, obidvaja Múzeum mesta Bratislava).

Po odbornom programe nasledovalo kladenie vencov k soche Františka Floriána Rómera, ktorú slávnostne odhalili v r. 1907 pri príležitosti

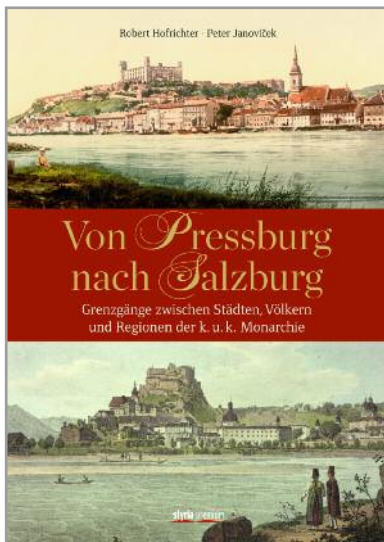
putovného zasadania uhorských lekárov a prírodovedcov a dnes je umiestnená na nádvorí mestského múzea. K sprievodnému programu patrila tiež prehliadka múzea dejín mesta.

Mgr. Katarína Pekařová, PhD.

VON PRESSBURG NACH SALZBURG...

... je názov zaujímavého knižného projektu autorskej dvojice Roberta Hofrichtera a Petra Janovička. Publikácia vyšla v renomovanom rakúskom vydavateľstve Styria Verlagsgruppe v edícii Styria Premium na jeseň minulého roka. Kniha, napísaná v nemeckom jazyku, je zdobená fotografiami autorov. Jej vznik je výsledkom 20 rokov starého nápadu strýka, Bratislavčana, ktorý v roku 1981 so svojou manželkou emigroval do Rakúska a usadil sa v meste Salzburg. Keď zbadal, ako málo vedia naši susedia o Slovensku a často majú iba skreslené, negatívne predstavy o tom, ako sa žije východnejšie od ich hraníc, rozhodol sa pozbierať a vydať svoje myšlienky a dojmy o prežitých skúsenostiach. Na začiatku písania strýko oslovil svojho synovca, tiež Bratislavčana, dlhoročného pracovníka Univerzitnej knižnice v Bratislave, či by nemal chuť zúčastniť sa na tvorbe knihy.

Kniha, ako sami autori tvrdia, sa nesnaží byť historickým dokumentom, neponúka jedinú pravdivú verziu dejín vedľa seba žijúcich národov,

snaží sa byť iba zhrnutím impresií a názorov oboch tvorcov. Je to kniha subjektívna, ktorá sa opiera o objektívne fakty, vytvárajúc tým jedinečnú kombináciu rôznych literárnych žánrov. Autori svoje myšlienky sprostredkujú s ľahkosťou, aby kniha bola dobre čitateľná a zároveň okrem „ťažkých“ historických tém sa vyjadrujú aj k iným populárnejším a „ľahším“ témam kultúrnej histórie národov strednej a východnej Európy. Venujú sa gastronómii či otázkam každodenného života slovenských a rakúskych miest. Obsah publikácie obohacujú aj rozhovory s takými známymi osobnosťami verejného života ako Milan Lasica, historik Friedrich Gottas, Fedor Gál, rakúska žurnalistka a spisovateľka Barbara Coudenhove-Kalergi alebo knieža Karel Schwarzenberg.

Knihy bola prezentovaná pred slovenským publikom už trikrát. Neoficiálny krst knihy sa uskutočnil 14. januára tohto roku v Rakúskom kultúrnom fóre v Bratislave s úvodnou rečou Helfrieda Carla, veľvyslanca Rakúskej republiky na Slovensku. O niekoľko týždňov neskôr bola kniha predstavená čitateľom Univerzitnej knižnice v Bratislave. Prezentácia sa konala 26. februára 2015 v prednáškovej sále knižnice, v priestoroch bývalého kláštora klarisiek. Otvárací príhovor mala PhDr. Klára Mészárosová. Autori svoje vystúpenie spestrili PowerPointovou prezentáciou a okorenili aj štipkou humoru. Bolo vidno, že ide o zohratú dvojicu nie iba dvoch knižných autorov, ale i strýka so synovcom.

Titul Von Pressburg nach Salzburg je dostupná momentálne iba v rakúskych kníhkupectvách (vrátane internetových) a čaká na svoj slovenský preklad. Má aj svoju webovú stránku www.pressburg-salzburg.eu, na ktorej záujemcovia nájdu okrem aktuálnych zaujímavostí aj vybrané kapitoly knihy či ďalšie témy, ktoré sa kvôli striktnému určenému rozsahu diela nezmestili do publikácie.

Mgr. Zita Perleczká

MOBILNÁ APLIKÁCIA KNIŽNÍC A MOBILNÉ APLIKÁCIE POUŽÍVANÉ V KNIŽNICIACH NA SLOVENSKU

Ponuka digitálneho obsahu v knižniciach na Slovensku sa pomaly, ale predsa len postupne rozrastá. Knižnice poskytujú používateľom prístup k digitalizovanému obsahu svojich fondov a tiež k elektronickým informačným zdrojom – licencovaným databázam. Aký vývoj čaká tieto služby sprístupňovania digitálneho obsahu v knižniciach v blízkej budúcnosti vo vzťahu k masívnemu a rýchlemu nárastu dostupnosti tzv. chytrých telefónov (smartfónov), tabletov a čítačiek?

V posledných rokoch sa na odborných knihovníckych podujatiach objavujú prezentácie o nových trendoch v oblasti prezentácie a sprístupňovania služieb knižníc prostredníctvom mobilných zariadení ako sú mobilné telefóny a tablety. Ak sa pozrieme na webové stránky niektorých zahraničných knižníc, nájdeme na nich stovky odkazov na mobilné aplikácie, ktoré reprezentujú mobilný prístup k niektorej zo služieb, ktoré daná knižnica ponúka, alebo sú prístupovým bodom k celému komplexu služieb knižnice, alebo ponúkajú virtuálnu prehliadku priestorov knižnice prispôsobenú pre zobrazenie v mobilných zariadeniach. Niektoré z príkladov zo zahraničia boli prezentované v minulom roku na konferencii Knižnica – fyzické miesto s virtuálnou ponukou, ktorá sa konala v máji v minulom roku v Univerzitnej knižnici v Bratislave.¹ „*Vedomosti v digitálnej ére budú mobilné, obohatené o prvky rozšírenej reality, personalizované a založené na gestách,*“ povedal v úvode svojej pútavej prezentácie na spomínanej konferencii **Klaus CEYNOWA**, zástupca riaditeľa Bavorskej štátnej knižnice v Mníchove. Tvrdenie, ktoré uviedol Ceynowa na začiatku svojej prezentácie podporil ukázkami inšpiratívnych prístupov a riešení v podobe mobilných aplikácií k vybraným zbierkam vo svojej knižnici. Prostredníctvom mobilných aplikácií poskytuje BSB v Mníchove prístup k zbierkam orientálnych kníh, slávnym knihám - pokla-

dom BSB Mníchov, k rukopisom, historickým mapám a ďalším častiam digitalizovaného fondu.

Keď sa pozrieme na stránky veľkých európskych knižníc, nie je Bavorská štátna knižnica vôbec žiadnou výnimkou. Mobilné „apky“ na sprístupnenie svojich služieb a fondov v digitálnej podobe ponúkajú aj napr. The British Library, Francúzska národná knižnica a mnohé iné.

V tomto roku na 38. medzinárodnom sympóziu INFOS 2015 v Starej Lesnej zaznel zaujímavý príspevok na túto tému, ktorý bol inšpiráciou pre vznik tohto článku. Mgr. Norbert Végh zo Slovenskej knižnice pre nevidiacich Mateja Hrebendu v Levoči prezentoval mobilnú aplikáciu slovenských knižníc. Autor prezentácie je zároveň aj autorom samotnej aplikácie **Mobilná aplikácia knižníc** s ušľachtilým cieľom – zviditeľniť a propagovať knižnice Prešovského kraja, ktoré sú kolektívnymi členmi Spolku slovenských knihovníkov a knižníc. Aplikácia dostupná zatiaľ pre platformu Android funguje po stiahnutí aj

bez nutnosti pripojenia na internet, teda offline, čo je v oblasti mobilných aplikácií ojedinelé. Prezentácia zastúpených knižníc sa skladá z 3D záberov exteriérov a interiérov knižníc. Tie sú doplnené hovoreným slovom a krátkymi textovými informáciami o činnosti knižníc. Aplikácia obsahuje aj mapu a jej ovládanie je veľmi jednoduché a intuitívne. Je dostupná na stiahnutie bezplatne cez Google Play a je vôbec prvou mobilnou aplikáciou na Slovensku prezentujúcou služby knižníc.

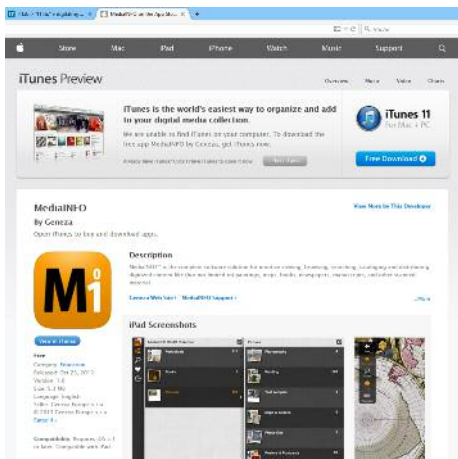
Vzniku tejto mobilnej aplikácie predchádzalo vytvorenie virtuálnej prehliadky knižníc Prešovského kraja, ktorá bola po prvý krát prezentovaná na seminári Virtuálna prehliadka knižníc v Podtatranskej knižnici v Poprade. Seminár organizoval prešovský výbor Spolku slovenských knihovníkov a knižníc. Virtuálna prehliadka knižníc je dostupná na internetovej adrese www.sskk.3-d.sk bez nutnosti inštalácie programu do počítača. Výsledkom tejto iniciatívy bola vzájomná propagácia zastúpených knižníc, zatraktívnenie prístupu ku knižniciam pre používateľov, ktorí tak majú možnosť si už pred návštevou knižnice pozrieť, čo knižnica ponúka, zorientovať sa v priestoroch knižnice.

Virtuálna prehliadka knižníc Prešovského kraja v podobe mobilnej aplikácie zabezpečuje online aj offline prístup k prezentácii týchto knižníc:

- Okresná knižnica Dávida Gutgesela v Bardejove
- Vihorlatská knižnica v Humennom
- Mestská knižnica v Kežmarku
- Knižnica P. O. Hviezdoslava v Prešove
- Podtatranská knižnica v Poprade
- Univerzitná knižnica Prešovskej univerzity v Prešove
- Lubovnianska knižnica v Starej Lubovni
- Podduklianska knižnica vo Svidníku
- Hornozemplínska knižnica vo Vranove nad Topľou
- Mestská knižnica vo Veľkom Šariši
- Mestská knižnica vo Svite
- Slovenská knižnica pre nevidiacich Mateja Hrebendu v Levoči

Ďalšou z dostupných mobilných aplikácií (od apríla 2014) je mobilná aplikácia Digitálna knižnica MediaInfo, ktorá zabezpečuje mobilný prístup k službám Digitálnej knižnice Univerzitnej knižnice v Bratislave. Je dostupná cez platformu iOS (Apple) na stiahnutie bezplatne. Rovnako je možné cez túto aplikáciu používať digitálnu knižnicu dostupnú na tej istej platforme MediaInfo na iPadoch a iPhoneoch v Centre vedecko-technických informácií SR. Link na stiahnutie aplikácie AppStore:

<https://itunes.apple.com/us/app/mediainfo/id726980557?ls=1&mt=8>

V rámci svojej ponuky licencovaných databáz Univerzitná knižnica v Bratislave ponúka prístup k niektorým z nich aj prostredníctvom mobilných aplikácií. Jednou z nich je databáza Elektronische Zeitschriftenbibliothek (EZB knižnica e-časopisov). EZB ponúka mobilnú aplikáciu pre smartfóny a tablety, ktoré využívajú operačný systém Android. Mobilnú

aplikáciu je možné bezplatne stiahnuť v Google Play Store.

Druhou z databáz, ktorú UKB sprístupňuje a funguje aj v rámci mobilnej aplikácie je databáza Library Press Display, ktorá poskytuje svoje mobilné aplikácie pre smartfóny a tablety s Androidom a pre platformu Apple.

Mobilné aplikácie na svoju prezentáciu v rámci pamäťových

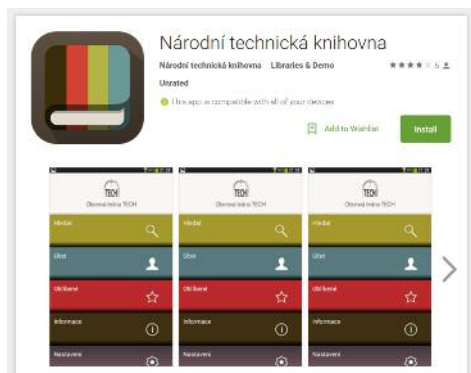

a fondových inštitúcií na Slovensku využívajú aj múzeá, napr. Oravské múzeum, ktoré mobilnú aplikáciu Audioguide – Oravský hrad spustilo v septembri minulého roka. „Vychádzame z dopytu zahraničných a sluchovo postihnutých návštevníkov, ktorí si žiadajú plnohodnotnú prehliadku najnavštevovanejšieho slovenského hradu a z toho, že v dnešnej dobe má väčšina ľudí smartfón či tablet, pričom tento trend sa zvyšuje“, upresnila riaditeľka Oravského múzea PaedDr. Mária Jagnešáková. Aplikácia umožní zahraničným a hendikepovaným návštevníkom prežiť a vnímať prehliadku Oravského hradu napriek jazykovým a zdravotným bariéram. (<http://www.oravskemuzeum.sk>)

Múzeá spišského regiónu, bez zastúpenia knižníc, je možné prostredníctvom mobilných aplikácií na obidvoch platformách nájsť na stránke: www.vraji.sk, kde sú sústredené v rámci propagácie prírodných a kultúrnych pamätihodností regiónu Spiš.

Prostredníctvom mobilnej aplikácie je možné si pozrieť napríklad expozíciu Obecného múzea obce Žirany www.zirany.eu/muzeum.

V blízkej Českej republike využíva mobilnú aplikáciu na prístup ku kompletnému portfóliu svojich služieb Národní technická knihovna (NTK) a to pre telefóny a zariadenia so systémom Android, ale aj pre tie, ktoré fungujú na platforme Apple.

Mobilné aplikácie pre používateľov NTK umožňujú: vyhľadávanie dokumentov v katalógu knižnice, overovanie dostupnosti dokumentov, vstup do konta používateľa, tvorbu zoznamov obľúbených dokumentov a poskytujú praktické informácie o knižnici.

Národní knihovna ČR sprístupňuje svoje vzácne časti fondov prostredníctvom aplikácie nazvanej PoNaK (Poklady Národní knihovny) a výnimočne vydarenou je aj aplikácia pre digitálnu referenčnú službu Ptejte se knihovny, na stiahnutie zdarma pre iPhone, iPad a iPod touch.

Doterajšie trendy naznačujú narastajúcu obľúbenosť mobilných aplikácií s rôznou funkcionalitou. Mobilné aplikácie v každom prípade môžu už dnes významne ovplyvniť prístup k službám, ktoré knižnice ponúkajú. Využitie mobilných aplikácií pre knižnice spočíva vo všeobecnosti v umožnení a uľahčení prístupu používateľa ku zdigitalizovaným knihám a iným dokumentom zaradeným pod vzácne objekty kultúrneho dedičstva (napr. mapy, glóbusy, rukopisy a iné), vo virtuálnych prehliadkach samotnej budovy knižnice, v navigácii ku knižnici zo štartovacieho bodu, v poskytnutí zoznamu udalostí a výstav realizovaných knižnicami, v možnosti zadávania otázok pracovníkom knižnice (napr. prístup k digitálnej referenčnej službe Spýtajte sa knižnice), v budúcnosti aj k poskytovaniu výpožičných služieb – výpožičkám e-kníh prostredníctvom mobilných zariadení. Možností je viacero a istotne by využitie niektorej z uvedených možností priniesli slovenským knižniciam pozornosť používateľov, o ktorú tak veľmi usilujú.

Mgr. Henrieta Gábrišová

Odkazy a zdroje:

- [1] Viac o konferencii je možné sa dočítať na stránke Goethe institut Bratislava, dostupnej na internete: <http://www.goethe.de/ins/sk/bra/kul/mag/dgm/skindex.htm>; v časopise ITlib, č. 2/2014 (pozri: Vašková, E.; Gernerová, P.: Digitálne médiá patria do knižníc, In: ITlib, č. 2, 2014, s. 52-54 a Neisser-Kováčová, S.: Knižnica – fyzické miesto s virtuálnou ponukou, In: Bulletin UKB, č. 1, 2014, s. 20-27)

VZDELÁVANIE ZAMESTNANCOV UNIVERZITNEJ KNIŽNICE V BRATISLAVE A ADAPTAČNÝ PROCES

V septembri 2014 sa uskutočnil na Právnickej fakulte Univerzity Palackého v Olomouci 22. ročník konferencie „Knižovny súčasnosti 2014“, ktorú pripravilo Združenie knižníc ČR (SDRUK) a Ústredná knižničná rada ČR. Program konferencie tradične zahŕňal témy, ktoré odrážajú rozvojové trendy a riešenia v českom knihovníctve.

Do programu bol zaradený aj programový blok z oblasti ľudských zdrojov. Ako konštatovali prednášajúce, personálna politika značnou mierou ovplyvňuje výkony knižnice. Knižnica môže byť úspešná vtedy, keď je venovaná dostatočná pozornosť jej zamestnancom a ich spokojnosti na pracovisku. V súvislosti so vzdelávaním zamestnancov knižníc odznelo niekoľko veľmi podnetných vystúpení týkajúcich sa výberu nových zamestnancov, adaptačného procesu a skúseností s adaptáciou zamestnancov s knihovníckym i neknižovníckym vzdelaním v knižniciach.

Prvým impulzom na napísanie tohto príspevku boli práve vystúpenia, ktoré odzneli na konferencii a ktoré boli publikované v zborníku z konferencie¹. Predložený príspevok má za cieľ spísať aktivity Univerzitetnej knižnice v Bratislave (ďalej UKB) v oblasti adaptačného procesu, výchovy a vzdelávania svojich zamestnancov a zvyšovanie ich odbornej kvalifikácie a erudície.

Úroveň knižníc je vo veľkej miere ovplyvnená a determinovaná kvalifikačnou štruktúrou jej zamestnancov. Potrebu ďalšieho vzdelávania zamestnancov knižníc nastoľujú meniace sa pracovné podmienky, rozvíjanie nových činností a explozívne narastanie poznatkov v jednotlivých vedných disciplínach.

Pre manažment knižníc je dôležitá aj stabilita zamestnancov, ktorá sa dosahuje:

- záujmom o kvalitu práce zamestnanca,

- starostlivosťou zamestnávateľa o bezpečnú prácu,
- dobrými medziľudskými vzťahmi na pracovisku,
- spokojnosťou s odmeňovaním,
- istotou pracovného miesta,
- možnosťou zamestnanca zvyšovať si odbornú kvalifikáciu.

Výchova a vzdelávanie zamestnancov UKB, zvyšovanie odbornej kvalifikácie a ich erudície sa v posledných 50 rokoch realizovali na rôznych úrovniach školského, mimoškolského aj vnútroknížničného systému. Štúdium popri zamestnaní, postgraduálne štúdium, doktorandské štúdium, špecializované kurzy a knižnícke kurzy pre zamestnancov knižníc, ktorí nemajú knižnícke vzdelanie, pomáhali rozvíjať vedomosti zamestnancov knižnice a ich odbornú úroveň. Ďalšie vzdelávanie malo v UKB za cieľ podieľať sa na zvyšovaní odborného rozvoja osobnosti zamestnanca, najmä jeho pracovných schopností, záujmov a intelektuálneho rastu, formovaní žiaducich pracovných postojov k práci, k pracovisku, k inštitúcii a spolupracovníkom, zlepšení pracovnej morálky a pracovnej disciplíny a zvyšovaní osobnej výkonnosti a rastu produktivity práce.

Krátko z histórie vzdelávania zamestnancov v UKB

Podľa pracovných postupov z roku 1963 poskytovalo metodické oddelenie pracovníkom knižnice a pracovníkom vysokoškolských knižníc pomoc pri zvyšovaní ich „odbornej a politickej kvalifikácie“ a to najmä zabezpečovaním prednášok a seminárov o knižníckych otázkach, poskytovaní prehľadov odbornej knižníckej literatúry a organizáciou závodnej školy práce.²

V roku 1966 boli prijaté nové pracovné postupy, ktoré sú súpisom všetkých schválených a platných pracovných postupov knižničnej práce v jednotlivých oddeleniach a na ich úsekoch. Rozsah a obsah vychádzal z pracovnej náplne, pracovných metód a zamerania jednotlivých odde-

lení. Odbornú prípravu knižničných pracovníkov malo opäť na starosti metodické oddelenie. Toto oddelenie poskytovalo metodickú pomoc vlastnej knižnici a sieti vysokoškolských knižníc na Slovensku a v niektorých oblastiach aj sieti vedeckých knižníc na Slovensku. Okrem rozpracovania, sledovania a dodržiavania pracovných postupov na pracoviskách malo oddelenie metodiky na starosti aj odbornú prípravu knižničných pracovníkov pre sieť vysokoškolských knižníc a pre vlastnú knižnicu.

Za jeden z najúčinnějších prostriedkov rozširovania všeobecných a odborných vedomostí, sa považovala závodná škola práce. Pozornosť sa v nej venovala aktuálnym odborným otázkam, prednášali najmä knižniční pracovníci z vlastných radov. Závodná škola práce sa postupne preorientovala na prednášky týkajúce sa bezpečnosti práce a ochrany zdravia a požiarnej ochrany, ale napr. v roku 1966 to boli ešte aj knihovnícke témy z menšej katalogizácie, radenia katalogizačných záznamov, triedenia KBT a v roku 1967 prednášky týkajúce sa mechanizácie a automatizácie v knihovníckej praxi.

V rámci cyklu prednášok „Knižníckeho obzoru“ sa organizovali od roku 1965 prednášky na aktuálne témy z oblasti teórie a praxe knihovníctva, bibliografie a vedeckých informácií.

Metodické oddelenie organizovalo zaškoľovanie nových pracovníkov podľa schválených zásad, ktoré presne stanovovali požiadavky na pracovníka, organizáciu a metodiku zaškoľovania. Každý pracovník bol povinný v rozpätí 3 až 6 mesiacov zacvičiť sa do pridelenej práce a ďalej sa zoznámiť s prácou, úlohami a službami knižnice, s procesom získavania, spracovania a uloženia dokumentov, so službami knižnice a s činnosťou ostatných oddelení a naučiť sa pravidlám menného popisu a jeho aplikáciou v UKB. Plán zaškoľovania vypracovávalo metodické oddelenie. O nového pracovníka sa staral skúsený pracovník. Po uplynutí stanoveného termínu sa urobil s pracovníkom pohovor za účasti riaditeľa, vedúceho oddelenia, metodika a pracovníka oddelenia, ktorý mal nového pracovníka na starosti. Záznam o absolvovanom zaškoľovaní a o vykonanom

pohovore na tlačive Evidencia o oboznamovaní pracovníka UK s prácou knižnice sa uložil v osobnom spise pracovníka.

Pre všetky knihovnícke funkcie sa v tomto období vyžadovala znalosť písania na stroji. Novému zamestnancovi, ktorý nevedel strojepis, sa určil termín 3 až 5 mesiacov na doučenie. Potom bol preskúšaný (cieľom bolo dosiahnuť 120 – 150 úderov za minútu). Pri každom preradení pracovníka do vyššej funkcie sa vyžadovala aj znalosť Štatútu Univerzitnej knižnice, Organizačného a pracovného poriadku Univerzitnej knižnice a knižničných služieb. U zamestnancov v knihovníckych funkciách sa vyžadovala aj znalosť menného popisu, znalosť katalógov a ich zvláštností a novej odbornej literatúry.

UKB organizovala od roku 1965 pre pracovníkov slovenských vedeckých a vysokoškolských knižníc základný knihovnícky kurz na základe výnosu Povereníctva pre školstvo a kultúru č. ŠaK-46751/1964-sov. zo dňa 29. 09. 1965 a neskôr poverenia Ministerstva kultúry SSR č. j. 8579-osv.³ Na 90 konzultačných hodinách a individuálnym štúdiom si mohli frekventanti osvojiť základy knihovníctva. Absolventi kurzu získali osvedčenie, ktoré im slúžilo ako kvalifikačný dokument na zastávanie funkcií nižších a stredných knihovníckych kádrov. Posledný, siedmy turnus kurzu pre pracovníkov vedeckých a vysokoškolských knižníc so základným a všeobecným stredoškolským vzdelaním vo funkcii asistent – knihovník, pomocný technik, laborant – knihovnícky pomocník sa uskutočnil v termíne 22. 09. 1977 až 03. 03. 1978.⁴

V 60-tych rokoch sa začala éra mechanizácie a automatizácie. Kurzy, na ktorých sa zúčastňovali pracovníci UKB, organizovala aj Československá vedeckotechnická spoločnosť v Prahe a Kancelárske stroje, n. p. Bratislava.

V lete 1970 pripravilo metodické oddelenie koncepciu zvyšovania kvalifikácie pracovníkov UKB a plán na roky 1971 – 1975. Na materiál nadväzovala Organizácia, zásady a postupy personálneho riadenia z hľadiska

náboru, adaptácie a odbornej i politickej výchovy pracovníkov UK. Časť materiálu sa týkala foriem odbornej a politickej výchovy a vzdelávania pracovníkov. Po prijatí a umiestnení pracovníka na knižničnom pracovisku sa podľa dokumentu pristúpilo k dvom výchovným formám, ktoré boli prostriedkom sociálno-profesionálnej adaptácie a ktoré sa týkali všetkých pracovníkov bez ohľadu na kvalifikáciu. Bol to riadený zácvik na vlastnom pracovisku a zaškoľovanie pracovníkov podľa „platných zásad“. Riadený zácvik mal za cieľ zoznámiť pracovníka s prácou, ktorú musí vykonávať, s kolektívom a pracoviskom, viesť pracovníka pri plnení všetkých úloh vyplývajúcich z jeho funkčného zaradenie. Dĺžku zácviku podľa materiálu ovplyvňovala náročnosť a druh práce, ako aj kvalifikačné predpoklady pracovníka.

Zaškoľovanie sa zameriavalo nielen na rámcové oboznámenie pracovníka s knižničnou prácou v celej knižnici podľa jednotlivých pracovísk, ale poskytovalo tiež základné informácie o histórii, poslaní a úlohách knižnice. Základnou úlohou bolo urýchliť adaptáciu a osvojenie si pracovných návykov. Súčasťou zaškoľovania bolo hodnotenie. Zaškoľovanie pracovníkov sa realizovalo v jednotlivých turnusoch a ukončilo sa pohovorom u riaditeľa knižnice. O stave zaškoľovania informovalo metodické oddelenie riaditeľa, evidenčné listy sa zakladali do osobných spisov na personálnom oddelení.

V roku 1973 (13. 12. 1973) boli prijaté zásady individuálnej profesionálnej výchovy a vzdelávania pracovníkov s neknihovníckym vysokoškolským vzdelaním. Zásady vychádzali z už spomínanej koncepcie zvyšovania kvalifikácie pracovníkov Univerzitnej knižnice a plánu na roky 1971 – 1975 ako i ďalších požiadaviek na cyklické vzdelávanie vedúcich pracovníkov UKB. Pod permanentnou výchovou sa rozumela výchova pracovným procesom.

Knižnica sa neuspokojovala len s kvalifikačným profilom pracovníka. Vyžadovala doplnenie odborných vedomostí a poznatkov z knihovníckej, bibliografickej a informačnej profesie. Išlo o druh výchovy a vzdelávania,

ktorý mal do istej miery suplovať školský výchovný a vzdelávací systém a nahradiť nedostatok profesionálnej kvalifikácie pracovníka. Zásady mali mať charakter návrhu s dočasnou platnosťou, avšak s perspektívnym výchovno-vzdelávacím zámerom. Medzi základné kritériá patrilo, že ide o špecifickú formu, ktorá nadväzuje na iné formy výchovy a vzdelávania, konkrétne na úvodné zaškoľovanie nových pracovníkov, na riadený zácvik na vlastnom pracovisku. Do tejto formy výchovy a vzdelávania sa mal zaradiť každý pracovník knižnice s vysokoškolským neknihovníckym vzdelaním bez ohľadu na vek a na predchádzajúcu prácu v inej knižnici. Za predpokladu, že pracovník absolvoval knihovnícky kurz alebo iný druh systematického profesionálneho školenia, nepožadovalo sa od neho vzdelávanie v plnom rozsahu, ale vymedzil sa mu individuálny plán štúdia.

Individuálna forma štúdia trvala jeden až dva roky, výsledky sa po ukončení vyhodnocovali. Obsah štúdia tvorilo zvládnutie poznatkov z úvodu do knihovníctva, katalogizácie, bibliografie, dokumentácie, informačnej práce a ďalšej špecifickej oblasti knižničnej práce podľa pracovného zamerania pracovníka. Štúdium sa plánovalo na jeden rok. Úroveň zvládnutia vedomostí a poznatkov sa kontrolovala formou ústnej a písomnej skúšky pred komisiou. V závere zásad boli uvedené aj organizačné a pracovné podmienky, napr. kto zabezpečí oponentúru písomných prác, kto menuje komisiu na vyhodnotenie kvality a rozsahu študijného materiálu a pod.

V 80-tych rokoch už UKB nerozvíjala výchovno-vzdelávacie aktivity. Úzko však spolupracovala so Slovenskou technickou knižnicou a Domom techniky ČSVTS v Prahe a Bratislave a najmä s Doškoľovacím strediskom (neskôr Výchovno-vzdelávacím strediskom) Matice slovenskej v Martine. Na podujatiach strediska pôsobili pracovníci UKB ako prednášatelia – lektori a podieľali sa na tvorbe učebných textov. Hudobné stredisko (neskôr hudobný kabinet) prevzal odbornú garanciu na vzdelávaní hudobných knihovníkov a podieľal sa na príprave a realizácii špecializovaného kurzu Práca v hudobných oddeleniach Výchovno-vzdelávacieho strediska Ma-

tice slovenskej⁵. Od roku 1981 usporadúva UKB každoročne odborné semináre pre hudobných knihovníkov, ktoré pomáhajú pri zvyšovaní odborných znalostí knihovníkov. Vo vnútroknížničnej výchove zamestnancov sa knižnica orientovala na interné semináre na aktuálne problémy a otázky knihovníctva a predovšetkým na adaptáciu novoprijatých zamestnancov.⁶

V zmysle Zásad adaptačného procesu mala táto vzdelávacia činnosť v knižnici dve etapy. Prvú etapu predstavovalo dôkladné zaškolenie pracovníka na vlastnom pracovisku a zoznámenie sa s Pracovným a organizačným poriadkom, Štatútom Univerzitnej knižnice, Knižničným a výpožičným poriadkom a pracovnými postupmi na danom pracovisku. Druhú etapu predstavovalo orientačné oboznámenie sa s činnosťou všetkých oddelení knižnice. Po absolvovaní oboch etáp zhodnotil školiť pracovníka a presvedčil sa o získaní vedomostí a ich úrovni, o čom urobil záznam v predpísanom formulári. Komisia, určená riaditeľom knižnice, formou pohovoru s pracovníkom, ktorý prešiel adaptáciou si preverila dosiahnuté vedomosti získané v jej priebehu. O výsledku pohovoru sa urobil záznam na formulári Adaptácia pracovníka. Záznam sa uložil do osobných spisov (kádrových materiálov) zaškoleného pracovníka.

Až do roku 1989, podobne ako vo všetkých vtedajších inštitúciách, sa venovala veľká pozornosť hodnoteniu nielen odbornej, ale aj politickej činnosti pracovníka. V zmysle Zákonníka práce sa uskutočňovalo ročné hodnotenie pracovníka, existovalo aj komplexné hodnotenie pracovníkov knižnice. Hodnotenie pracovníka bolo tiež súčasťou návrhu na preradenie do vyššej pracovnej funkcie.

Vzdelávanie zamestnancov v UKB od 90-tych rokov

V UKB sa aj v ďalších desaťročiach v zmenených politických a spoločenských podmienkach venovala a venuje pozornosť výchove a vzdelá-

vaniu zamestnancov. Naďalej sa využívajú v praxi osvedčené metódy a postupy. Potrebu celoživotnej výchovy a systematického rastu kvalifikácie zamestnancov nastoľujú nové, meniace sa pracovné podmienky ako aj skutočnosť, že školský systém nestačí držať krok s rozvojom teórie a praxe jednotlivých odborov. Okrem toho v deväťdesiatych rokoch veľa knihovníkov odišlo z knižníc a na knihovničke miesta nastúpili noví zamestnanci bez knihovničkeho vzdelania.⁷

Jedným z dôležitých prostriedkov, ktorý zabezpečuje systematickosť a permanentnosť vo výchove a vzdelávaní zamestnancov knižníc je koordinovaný knižničný systém výchovy a vzdelávania zamestnancov, ktorý sleduje okrem iného aj formovanie pracovných postojov, postojov k práci, k pracovisku, k spolupracovníkom a k inštitúcii. Ako ukazuje doterajšia prax v UKB, najmä zmeny v kvalifikačnej štruktúre zamestnancov knižnice, je nutné orientovať organizovanie tohto systému nielen na zvyšovanie osobnej výkonnosti a rast inštitucionálnej produktivity práce, na zlepšenie pracovnej morálky a pracovnej disciplíny ale predovšetkým na zvyšovanie odbornosti.

Metodická, školiaca a konzultačná činnosť pracovísk UKB sa viaže na systémy, ktoré sú v prevádzke a na novoimplementované systémy. Táto činnosť je zameraná na nových zamestnancov, ktorí sa oboznamujú s prácou v jednotlivých systémoch a po úspešnom preskúšaní sa im pridelujú prístupové heslá s konkrétnymi právami, na stálych zamestnancov, ale aj na školenia na úplne nové pracovné postupy. Rad školení sa uskutočnil najmä pri prijatí nových knižnično-informačných systémov (Aleph, Virtua) ako aj rôznych iných aplikácií, ako napr. ARL, Ensemble, centrálna pokladňa, redakčné systémy (WebJET), diskusné fórum a pod. Významné sú aj školenia pre zamestnancov, ktorí sa zúčastňujú projektu RetroKat.

V priebehu posledných 25 rokov sa tiež uskutočnil po prijatí nových technológií pre zamestnancov celý rad školení. Napríklad školenia na pripojenia notebookov na internet (wifi), na prácu so samoobslužnými

multifunkčnými reprografickými zariadeniami, na prácu so samoobslužným skenerom.

K novým aplikáciám sa ročne uskutočňuje viac ako 50 školení, ktorých sa zúčastňuje každý zamestnanec, ktorý nejakým spôsobom so systémom, aplikáciou pracuje. Súčasťou týchto školení je aj preskúšanie. Cieľom školiacej činnosti je zabezpečenie kontinuity pracovných postupov, ich aktualizácia a správne uplatňovanie v konkrétnych činnostiach.

V rámci vzdelávania zamestnancov, najmä z oblasti knižničných služieb, sa každoročne pripravuje viacero školení zameraných na prácu s elektronickými databázami sprístupňovanými v UKB – licencovanými zdrojmi, s voľne prístupnými databázami, metavyhľadávačmi (Metalib, Metalib+), vzdialeným prístupom. Okrem zamestnancov, ktorí sa starajú o tieto elektronické zdroje, prichádzajú do UKB prednášať aj zástupcovia databázových firiem alebo odborníci z iných knižníc. Vedenie knižnice tiež podporuje účasť na rôznych typoch školení, prezentácií, odborných seminárov, ktoré organizujú iné inštitúcie, najmä bratislavské knižnice.

Starostlivosť o novoprijatých zamestnancov – adaptačný proces

Adaptačný proces, ako jeden z nástrojov riadenia ľudských zdrojov patrí do oblasti starostlivosti o novoprijatého zamestnanca. Pomáha realizovať úlohy knižnice a zabezpečiť efektívnosť práce jej zamestnancov.⁸

Pod slovom adaptácia rozumieme niekoľko pojmov. Prvý pojem je tzv. adaptabilita, predpoklad zamestnanca plniť nároky pracovnej činnosti v knižnici. Je to súbor schopností a skúseností, ktoré umožňujú meniť chovanie v jednotlivých situáciách. Ďalší pojem je adaptovanie ako proces zvládnutia úloh pracovnej činnosti. Tento proces je rôzne dlhý a u každého jedinca odlišný. U niekoho môže trvať krátko, u druhého naopak môže trvať veľmi dlho. Ďalším pojmom je adaptovanosť – výsledný stav.

Pracovná adaptácia je systematický proces začlenenia človeka do organizácie a pracovnej funkcie, v našom prípade do pracovnej funkcie

v UKB. Tento proces začína vstupom do zamestnania. Podobu a rýchlosť tohto procesu ovplyvňujú nároky práce a potreby zamestnanca.

Cieľom adaptácie je urýchliť integráciu jedinca do kolektívu, zvýšiť jeho pracovnú výkonnosť a zabrániť nespokojnosti oboch strán spôsobených nedostatkom informácií. Úroveň adaptovanosti na prácu sa môže kontrolovať pomocou niektorých prejavov ako je plnenie úloh, samostatnosť, ochota, pracovné sebavedomie, spokojnosť, stabilita v práci, komunikácia a pod. Adaptačný proces je nevyhnutnou súčasťou každého zamestnania.

Sociálnu adaptáciu na pracovisku môžeme rozdeliť na adaptáciu na organizačnú kultúru a adaptáciu na zavedené pracovné postupy knižnice a spolupracovníkov na pracovisku. Adaptácia na organizačnú kultúru je veľmi dôležitý proces, jeho prostredníctvom dochádza k začleneniu nového zamestnanca do organizácie. Úlohou tejto adaptácie je osvojenie si cieľov UKB, korporátnej identity knižnice ako prezentovaného súboru hodnôt, názorov a rolí, ktoré vymedzujú priority a formy chovania zamestnancov navonok a vo vnútri knižnice. Významné je stotožnenie sa zamestnanca s identitou organizácie, ktorá sa následne prejavuje loajálnosťou a podporou cieľov knižnice.

Adaptácia na pracovný tím je proces začleňovania sa zamestnanca do štruktúry vzťahov. Priebeh tejto adaptácie závisí aj od zvyklostí a tradície na pracovisku, štýlu riadenia, osobnosti vedúceho zamestnanca, nadriadeného.

Každý novoprijatý zamestnanec UKB sa zúčastňuje vstupného školenia, v rámci ktorého sa zoznamuje s históriou knižnice, jej poslaním a úlohami a absolvuje prehliadku, exkurziu po knižnici. Konzultanti zoznamujú nových zamestnancov s jednotlivými pracoviskami a pracovnými postupmi. S ustanoveniami Zákonníka práce, kolektívnej zmluvy a pracovného poriadku sa zamestnanci môžu zoznámiť na intranete. Novým zamestnancom je venovaná aj pozornosť v oblasti bezpečnosti pri práci a eliminácii rizík vzniku pracovného úrazu.

Postupne sa systém adaptácie zamestnancov UKB veľmi sformalizoval, až zoznámenie nového zamestnanca s knižnicou, pracoviskami a pracovnými postupmi riešili priamo nadriadení. Knihovníkov s knižničným vzdelaním a dlhoročnou praxou postupne nahradzovali noví zamestnanci bez knižničného vzdelania a praxe v odbore. Paradoxne absolventi knižničských škôl, stredných aj vysokých nastupujú do iných inštitúcií a do knižníc prichádzajú absolventi z iných odborov, najmä absolventi histórie, politológie, slovenského jazyka, psychológie, ekonómie. Preto v novembri 2001 pripravilo oddelenie metodiky materiál – Zásady pre organizáciu adaptačného procesu pracovníkov UKB. Materiál vzhľadom na pripravovanú rekonštrukciu budov UKB a obmedzenie služieb a činností schválilo vedenie UKB až 29. 11. 2005. Podľa týchto zásad je cieľom adaptačného procesu dosiahnuť adekvátne zapracovanie pracovníkov pre výkon funkcie, na ktorý boli prijatí. Adaptačný proces riadil priamy nadriadený – vedúci oddelenia, ktorý určil novoprijatému pracovníkovi školiteľa, ktorý zodpovedal za metodické vedenie adaptácie.

Adaptačný proces prebiehal podľa prijatých zásad na základe plánu adaptácie, a to individuálneho plánu adaptácie na vlastnom pracovisku, oddelení, ktorý zostavoval vedúci oddelenia a inštitucionálneho plánu (plánu adaptácie v knižnici), ktorý zostavovalo metodické oddelenie v spolupráci s príslušným vedúcim oddelenia.

Obsah adaptačného procesu sa koncipoval diferencovane. Pri vypracovaní plánu adaptácie sa prihliadalo na náplň práce zamestnanca a jeho kvalifikačné predpoklady. Podľa zásad bol zamestnanec povinný osvojiť si poznatky a informácie odborného zamerania oddelenia, zacvičiť sa do výkonu práce, na ktorú bol prijatý, získať informácie o nadväznosti vlastnej práce na pracovný proces v ďalších oddeleniach knižnice, zoznámiť sa s právami a povinnosťami v zmysle Zákonníka práce, príkazov, interných smerníc a predpisov. Súčasťou adaptácie zamestnanca bolo povinné štúdium základných dokumentov ako Zriaďovacej listiny, Organizačného poriadku a Knižničného poriadku.

Do individuálnej adaptácie zamestnanca patrilo uvedenie prijatého zamestnanca na pracovisko, nástupný pohovor, vypracovanie plánu adaptácie s konkrétnymi úlohami, stanovenie foriem a metód kvalifikačnej prípravy so zameraním na konkrétnu pracovnú činnosť a priebežná kontrola.

Kolektívna adaptácia mala za cieľ získať základné vedomosti o histórii, poslaní a úlohách UKB, zoznámiť sa s technologickou linkou spracovania dokumentov, získať informácie z oblasti tvorby dokumentografických a faktografických informácií, zoznámiť sa s pracoviskami technického charakteru.

Zásady určovali aj kontrolu a vyhodnotenie adaptačného procesu. Proces sa ukončil pohovorom, z ktorého sa vyhotovil záznam. Priebeh a kontrola adaptačného procesu sa evidovali na predpísaných tlačivách.

Na základe schválených Zásad sa zaradilo do adaptačného procesu v novembri 2005 až v marci 2006 58 nových zamestnancov. Dĺžka, obsah a formy priebehu adaptácie sa stanovovali diferencovane so zreteľom na funkčné zaradenie, odbornú náročnosť práce, kvalifikáciu a skúsenosti zamestnanca. Pri adaptácii zamestnanca v knižnici prechádzali zamestnanci zaradení na knihovnícke profesie po dohovore s jednotlivými vedúcimi odborov a oddelení vybranými pracoviskami knižnice, zamestnanci neknihovníckeho zaradenia navštevovali výberovo len pracoviská potenciálnych kooperačných vzťahov. Kolektívny adaptačný proces sa vyhodnotil. Ukončil sa formou stretnutia generálneho riaditeľa alebo riaditeľov príslušných úsekov so zamestnancami, ktorí absolvovali adaptačný proces. Vyplnené tlačivá sa zaradili do osobných spisov zamestnancov.

Adaptačný proces rieši najnovšie Pracovný poriadok UKB, ktorý nadobudol účinnosť 1. októbra 2014. Podľa čl. 5, odst. 10 je zamestnanec, s ktorým bol uzatvorený pracovný pomer, povinný pri nástupe do zamestnania absolvovať vstupnú inštrukčnú BOZP a PO, ďalej oboznámiť sa s kolektívnou zmluvou, pracovným poriadkom, smernicou o elektronickej evidencii dochádzky, právnymi predpismi a vnútroorganizačnými

predpismi UKB vzťahujúcimi sa na prácu ním vykonávanú, za čo zodpovedá príslušný vedúci zamestnanec.

V čl. 6 rieši Pracovný poriadok UKB účel adaptačného procesu a nástupnej praxe. Výkon pracovnej činnosti súvisiacej s adaptáciou zamestnancov, ktorý zabezpečuje vedúci zamestnanec v spolupráci s vedúcim oddelenia metodiky, ktorý vypracuje plán adaptačného procesu alebo plán nástupnej praxe absolventa a vyhodnotí adaptačný proces alebo nástupnú prax. Dĺžku adaptačnej prípravy navrhuje príslušný vedúci zamestnanec, v závislosti od dohodnutého druhu prác.

Čo v súčasnosti absolvujú noví zamestnanci po nástupe do UKB?

Noví zamestnanci absolvujú exkurziu po priestoroch knižnice spojenú s krátkou prednáškou o histórii knižnice, jej úlohách a niektorých službách. Pre záujemcov sa organizuje aj prehliadka pracovísk na Klariskej ulici, návšteva reštaurátorských dielní spojená s ukázkami reštaurátorských prác, návšteva kabinetu rukopisov, starých a vzácných tlačí s prednáškou o historických knižničných fondoch a exkurzia po knižničných skladoch. Školenia zamerané na webovú stránku, vyhľadávanie v elektronických a naskenovaných katalógoch, licencovaných a voľne dostupných plnotextových a bibliografických databázach zabezpečuje v súčasnosti pracovisko novoprijatého zamestnanca, alebo pracovisko požiadá o úvodné školenie iné oddelenie alebo konkrétne jeho zamestnanca. Na adaptačný proces nadväzujú ďalšie formy výchovy a vzdelávania. Ide o seba vzdelávanie, účasť na školeniach, seminároch a prednáškach a absolvovanie rôznych kurzov, najmä kurzov knihovníckeho minima určených pre zamestnancov s neknihovníckym vzdelaním.

Vybrané pracoviská naďalej školia aj nových zamestnancov na prácu v jednotlivých systémoch a po zapracovaní a preskúšaní sa im pridelujú prístupové heslá s konkrétnymi právami.

Nové pracovisko UKB Centrálny dátový archív organizačne, technicky a technologicky zabezpečuje ukladanie a správu digitalizovaného kultúrneho dedičstva. Pracovisko využíva nové nástroje riadenia, konkrétne v oblasti zvyšovania profesijnej úrovne zamestnancov využíva osobné plány rozvoja.

Je možné konštatovať, že stále platné Zásady pre organizáciu adaptačného procesu pracovníkov UKB sú vzhľadom na vývoj a zmeny v pracovných postupoch zastarané. Adaptačný proces rieši čiastočne v súčasnosti Pracovný poriadok. V tejto súvislosti sa vynárajú niektoré nové úlohy.

Nový zamestnanec by mal pri nástupe do zamestnania dostať tzv. adaptačný plán, ktorý by obsahoval základné informácie, pravidlá, termíny na školenia a osobné stretnutia, ktoré by mal absolvovať. Veľmi dôležité je časové rozloženie adaptačného plánu, aby nebol nový zamestnanec presýtený informáciami. Súčasťou adaptačného plánu by mala byť aj kontrola vykonávania plánu a pravidelné rozhovory so zamestnancom.

Úlohou personálneho referátu a oddelenia metodiky je pripraviť pre nových zamestnancov súbor informácií, tzv. informačný balíček, ktorý by obsahoval tieto informácie:

- základnú charakteristiku UKB,
- informácie o cieľoch UKB,
- informácie o inštitucionálnej kultúre a korporátnej identite UKB a o ich dostupnosti na internetových stránkach inštitúcie,
- aktuálnu organizačnú štruktúru,
- informácie o výplatných termínoch, o odmeňovaní,
- pracovný režim, prestávky, stravovanie, nahlasovanie dovolenky, čerpanie dovolenky,
- telefónny zoznam,
- organizačný poriadok, bezpečnostné predpisy.

Väčšinu informácií získa zamestnanec na intranete, dôležité je, aby sa k základným informáciám dostal hneď v prvých hodinách po podpísaní pracovnej zmluvy.

Ako sa nový zamestnanec zaradí do kolobehu pracovných procesov a činností v UKB, závisí od mnohých subjektívnych a objektívnych faktorov. Medzi objektívne radíme charakter a obsah práce, pracovné podmienky, spôsob riadenia, hodnotenie a odmeňovanie, pracovný režim, organizáciu práce, sociálne vybavenie. Do subjektívnych faktorov patrí odborná pripravenosť, výkonová dispozícia, hodnotová orientácia, motívácie, postoje. A práve tu môže dobre pripravený adaptačný proces zohrať významnú úlohu.

PhDr. Dagmar Kleinová

Poznámky:

- [1] Knihovny súčasnosti 2014. Brno 2014.
- [2] Zborníky Univerzitnej knižnice v Bratislave 1970 až 1986.
- [3] ECKER, Juraj. Dejiny Univerzitnej knižnice v Bratislave 1918 – 1985. 1994.
- [4] Vzdelávaniu pracovníkov UKB sú venované aj kapitoly v bibliografiách monografií a príspevkov v tlači UKB: ECKER, J. 1980, s. 194 – 195;
- [5] ECKER, J. 1986, s. 61;
- [6] FIRCÁKOVÁ, K. 2005, s. 286 – 287
- [7] FRATRIČOVÁ, Marta. Výchova a vzdelávanie pracovníkov v knižnici. Informačný a metódický spravodajca pre sieť vysokoškolských knižníc na Slovensku, 1973.
- [8] DUKA-ZÓLYOMIOVÁ, E. Hudobné stredisko. In: Univerzitná knižnica v Bratislave 1980 - 1985. 1986, s. 82 – 85.
- [9] Vzdelávaniu pracovníkov v knižniciach sa venovala v UKB najmä Marta Fratričová. K vnútroknižničnej výchove pracovníkov publikovala štúdiu Výchova a vzdelávanie knižničných pracovníkov v podnikovom systéme (úvod do problematiky).
- [10] FRATRIČOVÁ, M. Výchova a vzdelávanie knižničných pracovníkov v podnikovom systéme In: Knižničný zborník 1974, s. 193 – 219.
- [11] UKB chcela nadviazať na tradíciu ďalšieho vzdelávania knihovníkov. V spolupráci s CVTI SR, Katedrou knižničnej a informačnej vedy FFUK a Maticou slovenskou v Martine predložila v roku 1999 projekt na Školiace centrum pre ďalšie vzdelávanie knihovníkov. Projekt, podobne ako projekt na vzdelávanie vo verejnej správe sa neschválil.
- [12] UKB má vo svojich fondoch veľa dokumentov, ktoré sa venujú otázkam ľudských zdrojov a adaptačnému procesu. Uvádzam len niektoré:
- [13] KOUBEK, J. Řízení lidských zdrojů. Základy moderní personalistiky. 2007, s. 252 – 282.
- [14] URBAN, J. Řízení lidí v organizaci. 2013, s. 53 – 56.

- [15] OLEXOVÁ, C. Adaptácia zamestnancov. Personálny a mzdový poradca podnikateľa. 2008, s. 136 – 148.

Zoznam bibliografických odkazov

- [1] DUKA-ZÓLYOMIOVÁ, Emese. Hudobné stredisko. In: Univerzitná knižnica v Bratislave 1980 – 1985. Zborník príspevkov. Bratislava: Univerzitná knižnica, 1986, s. 82 – 85.
- [2] ECKER, Juraj. Dejiny Univerzitetnej knižnice v Bratislave 1918 – 1985. Bratislava: Univerzitná knižnica v Bratislave 1994. ISBN 80-85170-12-4.
- [3] ECKER, Juraj. Univerzitná knižnica v Bratislave 1561 – 1980: bibliografia monografií a príspevkov v tlači. Bratislava: Univerzitná knižnica, 1980.
- [4] ECKER, Juraj. Univerzitná knižnica v Bratislave 1981 – 1985: bibliografia monografií a príspevkov v tlači. Bratislava: Univerzitná knižnica, 1986.
- [5] FIRCÁKOVÁ, Kamila. Univerzitná knižnica v Bratislave 1986 – 1999: bibliografia. Bratislava: Univerzitná knižnica, 2005.
- [6] FRATRIČOVÁ, Marta. Výchova a vzdelávanie pracovníkov v knižnici. Informačný a metodický spravodajca pre sieť vysokoškolských knižníc na Slovensku, 1973, č. 4, s. 1 – 6.
- [7] FRATRIČOVÁ, Marta. Výchova a vzdelávanie knižničných pracovníkov v podnikovom systéme (úvod do problematiky). In: Knižničný zborník 1974. Martin: Matica slovenská, 1974, s. 193 – 219.
- [8] Knihovny súčasnosti 2014: sborník z 22. konferencie konané ve dnech 9. až 11. září 2014 v areálu Univerzity Palackého v Olomouci. Brno: Sdružení knihoven ČR, Ústřední knihovnická rada ČR 2014. Dostupné z: <http://www.sdruk.cz/data/xinha/sdruk/ks2014/Sbornik2014.pdf>
- [9] KOUBEK, Josef. Řízení lidských zdrojů. Základy moderní personalistiky. Praha: Management Press, 2007.
- [10] OLEXOVÁ, Cecília. Adaptácia zamestnancov. Personálny a mzdový poradca podnikateľa, 2008, č. 15, s. 136 – 148.
- [11] Univerzitná knižnica v Bratislave 1965 – 1968. Bratislava: Univerzitná knižnica v Bratislave 1970.
- [12] Univerzitná knižnica v Bratislave 1969 – 1979. Zborník z príležitosti 60. výročia. Bratislava: Univerzitná knižnica v Bratislave 1980.
- [13] Univerzitná knižnica v Bratislave 1980 – 1985. Zborník príspevkov. Bratislava: Univerzitná knižnica v Bratislave 1986.
- [14] URBAN, Jan. Řízení lidí v organizaci. Praha: Wolters Kluwer, 2013.

GUERRILLA MARKETING V KNIŽNICI

Možnosti ako zviditeľniť knižnicu a postupne rozbehnúť jej propagáciu prostredníctvom nástrojov internetového marketingu

Od marketingu ku guerilla marketingu v knižnici

Pre knižnicu je dnes takmer bytostne dôležité, aby sa o nej hovorilo, aby sa vedela predat, propagovať svoje jedinečné služby a aktivity a dostala sa tak do povedomia starých aj nových čitateľov-používateľov. V tomto úsilí sa preň stáva kľúčovým nástrojom práve marketing orientovaný na čitateľa-používateľa.

Základnými piliermi každého marketingového úsilia, napr. kampaní knižnice musí byť v jadre vnímanie vlastnej hodnoty v rámci spoločnosti-ako nenahraditeľného monopolu, kvalita informačných služieb, ale aj samotná osobnosť knihovníka. Marketing knižnice „sa sústreďuje“ na to, aké jedinečné služby ľuďom poskytuje, ktoré z týchto služieb by mohli byť najdôležitejšími pre používateľa a sú konkurenciou nenapodobiteľné, ktoré môžu byť najefektívnejšie propagované a akými prostriedkami.¹

Spojením týchto základných hľadísk a ďalších „aspektov pridanej hodnoty“ ako je zážitok, interakcia a komunita sa postupne dostávame ku knižničnému guerilla marketingu.

Jay Conrad Levinson definuje guerilla marketing ako „*Nekonvenčnú cestu k osloveniu potenciálnych zákazníkov, realizovanú s nízkym rozpočtom, ktorej výsledkom je, že recipient venuje kampani svoju pozornosť bez toho, aby si bol primárne vedomý, že ide o propagáciu.*“

Nízkorozpočtové a efektívne kampane

Guerilla marketing možno vnímať aj ako netradičnú formu reklamy pútavo zahrnutú do prostredia, ktorej prvotným poslaním je dostať sa do

povedomia, vyraziť dych, rozosmiať, alebo aspoň na chvíľu pozastaviť večne uponáhľané miestne obyvateľstvo.

Guerilla marketing teda predznačuje nekonvenčné riešenie, ale konvenčné ciele; minimum zdrojov, ale maximálny efekt; minimum peňazí, ale dosiahnutie zisku; nízky rozpočet, ale vysokú účinnosť a najmä sa vyznačuje momentom prekvapenia, nepredvídateľnosťou, inovatívnymi nápadmi a kreativitou.²

Knižniciam ponúka možnosti, ako sa priblížiť svojim čitateľom a ako sa im pripomenúť. Je knižniciam temer šitý na mieru spomenutými vlastnosťami: nízkonákladovosťou, cielenosťou, efektivitou, intuitívnosťou, využívaním moderných internetových aplikácií, ktoré knihovníci bežne používajú, úspešnosťou a zvyšovaním povedomia medzi používateľmi. Pri aplikovaní guerilla marketingu je niekoľko nástrojov, ktorými je možné rozbehnúť propagáciu knižnice. Medzi tieto prostriedky patrí, napr. ambush a ambient marketing, buzzmarketing,³ guerilla distributing, guerilla prizing, astroturfing, undercover marketing a tiež virálny marketing.⁴

Nástroje a príklady guerilla marketingu

Ambush guerilla marketing ako prvý zo spomenutých nástrojov sa vyznačuje „parazitovaním firmy, inštitúcie..“ na určitých podujatiach a kampaniach konkurencie.⁵ Je agresívnejší a má ofenzívny charakter, ale dokáže zaujať a zabezpečiť žiadaný rozruch. V ponímaní knižnice by sa jednalo o jemnejšiu formu bez ostrej „sabotáže konkurenta“ s primárnym cieľom vzbudiť v ľuďoch zvedavosť. Napr. za účasti odvážnejších zamestnancov, prípadne aj čitateľov knižnice by mohlo byť zaujímavé vytvoriť určité „podujatie v podujatí.“ Priebeh by spočíval v dohode medzi účastníkmi, že vo vopred stanovený čas (rozptýlení v dave ľudí na podujatí Bratislavské bibliofukovanie atď.) zamrznú v momentálnej polohe (tzv. freezing) alebo začnú synchronizovane tancovať (niekoľko jednoduchých tanečných krokov na vybranú hudobnú skladbu) s pripnutým odznakom knižnice.

Ambientný marketing – metóda netradičných médií by mohla pozornosť potenciálnych čitateľov knižnice prilákať nekonvenčnou formou na rozličných miestach, napr. na streche autobusovej zastávky ako obrovská kniha, v dopravných prostriedkoch ako veľký plagát s motívom kníh uložených v polici, sprejový „street art“ odkaz: „...tu nájdeš, čo hľadáš“, „v knižnici – lepšie ako doma“, „Library – your perfect chill out – zone“, alebo ako nálepka s pútavým, humorným sloganom na stĺpoch, nákupných vozíkoch v meste, prípadne samoobslužnými „mini-knižnicami“ na spôsob praktických Little free library v New Yorku. Mini-knižnice by boli čitateľom k dispozícii v parku, záhradách, zastávkach, resp. na miestach, kde ľudia obvykle radi čítajú. Princíp samoobslužnej knižnice využíva dnes už aj napr. knižnica Antona Bernoláka v Nových Zámkoch. Od roku 2012 prevádzkuje „mini-knižnicu“ na miestnom kúpalisku v podobe police s knihami a časopismi, ktoré si môžu návštevníci prečítať a vrátiť.

Zaujímavým „guerilla spôsobom“ sa zviditeľnilo aj slovenské kníhkupectvo Martinus, a to projektom Slovensko píše román. Cieľom bolo spojiť Slovákov, aby spoločnými silami vytvorili unikátne dielo – napísali román. *„Každý mal možnosť priložiť ruku k dielu v podobe vlastného príspevku, návrhu obálky či názvu knihy. Fanúšikovia tiež ovplyvňovali román online hlasovaním, ktorým určovali smerovanie príbehu“*.⁶ Zrealizovaním si kníhkupectvo získalo veľký mediálny ohlas a s tým spojenú priazeň mnohých nových zákazníkov.

Pozornosť médií pritiahol aj mierne kontroverzný projekt z nedávnych rokov pod názvom Knihovna je sexy.⁷ Priaznivci a pracovníci brnianskych knižníc sa nechali vyfotiť nahí pre kalendár na rok 2010 v priestoroch Moravskej zemskej knihovny. Nápad zrealizovala skupina českých Guerilla readers s úmyslom spropagovať knižnice a čítanie. *„Děláme to neotřelými metodami. Náš styl propagace se vyznačuje i tím, že vynaložené prostředky na kampaň jsou minimální. Naším nejdůležitějším cílem byla propagace knihoven, knihovnictví a knih vůbec“*. Napriek kontroverzným reakciám projekt mal celkovo pozitívnu odozvu. Finančné prostriedky na akciu boli

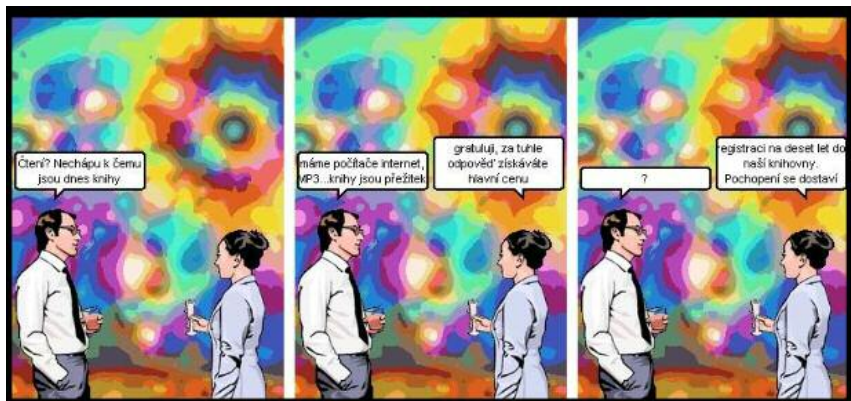
minimálne, ale dopyt po kalendároch ohromný. Niektoré exempláre sa dostali do Seattlu, Bruselu a pod. Predovšetkým však projekt naplnil ďalší z cieľov tvorcov, a to ukázať knižnicu v inom svetle, rozvíriť stojaté vody knihovníctva a podnietiť diskusiu.

Goodwill knižnice v komunite na sociálnej sieti

Ďalšími guerilla nástrojmi, ktorých účelom je v konečnom dôsledku taktiež rozvíriť stojaté vody (akejkoľvek oblasti a témy, ktorej sa dotýkajú) sú virálny marketing a buzzmarketing. Tie významne dotvárajú sociálne siete ako Facebook, Twitter, LinkedIn a i. V rámci marketingu sociálnych sietí je zásadné budovanie komunity, pestovanie vzťahov a komunikácia s fanúšikmi, resp. používateľmi stránky v rámci sociálnej siete knižnice a získavanie nových používateľov. Informácie, ktoré na tejto stránke poskytneme by mali byť v prvom rade zmysluplné, hodnotné a dôveryhodné a v neposlednom rade záživné a podnecujúce.

Českí Guerilla readers odporúčajú niekoľko zásad⁸ pri vedení stránok na sociálnej sieti, ktoré možno premietnuť aj v prípade propagácie slovenských knižníc na sociálnej sieti.

V prvom rade je potrebné **vedieť sa pochváliť** svojimi jedinečnými, novými, ale aj tradične skvelými službami. Propagovať! Veď práve za týmto účelom bola vytvorená stránka knižnice. Je dôležité pravidelne informovať čitateľov, nielen o zaujímavých akciách v knižnici, ale aj o samotných službách, zdôrazňovať tie nové, zaujímať sa o názor čitateľov – nakoľko je služba pre nich prospešná, vhodná. Používať „živšiu“ formu komunikácie – dbať o to, aby bol text plnohodnotný, kvalitný, zaujímavý, podnetný a pravidelne doplňovaný. Pri propagácii podujatia, napr. autorského čítania – používať úryvky z kníh, citáty autorov, tematické stripy – krátke vtipné komiksy. Takáto podoba predkladanej informácie je zvyčajne atraktívnejšia a lepšie prijímaná ako samostatný text. Tvorba podobných stripov je jednoduchá s využitím stripgenerátorov ako Toonlet, Stripgenerator, Comigs, a iné.

Študenti Masarykovy univerzity odboru KISK pri tvorbe stripov na tému „knihna, knižnica, internet“

Preniesť čitateľa do nášho „knihovníckeho sveta“ vtipnými alebo netradičnými príhodami z knižnice. Vhodne kombinovať text s obrazom. Knižnica si môže vytvoriť napr. krátke virálne „Harlem Shake“ video so skupinou „vyvádžajúcich“ knihovníkov alebo knihovničke „Happy Library“ rovnako virálne video s tancujúcimi účastníkmi v priestoroch knižnice na pozadí skladby „Happy“ Pharrella Williamsa, ktoré sa „zavesí na sieť.“ Použiť určitú špecifickú postavu - niečo vtipné, ľahko zapamätateľné, čo bude graficky aj slovne vyjadrovať napr. konkrétnu situáciu v knižnici, blížiac sa podujatie, niečo, čím by sme sa teoreticky mohli priblížiť najpočetnejšej skupine našich alebo potenciálnych používateľov, napr. obrázok filmovej postavy knihovníka Flynna Carsena s textovou bublinou: „Noc literatúry v Univerzitke?.. jasne, že prídem!“

Pýtať sa, pretože práve odpovede fanúšikov – čitateľov majú pre knižnicu najvyššiu hodnotu z hľadiska spätnej väzby. Tieto odpovede sa navyše objavujú na nástenke ich priateľov, čo zvyšuje pravdepodobnosť, že sa k príspevkom knižnice dostanú noví potenciálni používatelia. Guerilla readers uvádzajú pre porovnanie dva rovnaké „mierne provokujúce“ príspevky na Facebooku s rozdielom otázky položenej k tomuto príspevku. Výsledkom porovnania je väčší počet reakcií, dokonca pozitívne a odľahčene ladených reakcií pri príspevku so „správnou otázkou.“

Písať, vyhľadávať a zdieľať zaujímavosti z vybranej oblasti s využitím tematických videí z Youtube, obrázky, resp. fotografie – ich prostredníctvom je možné najrýchlejšie odovzdať informáciu o minulom, súčasnom, budúcom dianí v knižnici a danej téme. Informovať o novinkách v knižnici, propagovať nové prírastky v knižnici. Ak ide napr. o blížiacu sa medzinárodnú akciu „Noc literatúry“ venovať na stránke pozornosť zúčastneným osobnostiam a zdôrazniť výnimočnosť podujatia.

Neoznamovať, ale komunikovať. Ako knižnica máme v úmysle navnaidiť čitateľov, vzbudiť v nich dojem, že na akcii nesmú chýbať, veď aj my tam určite budeme. Priebeh podujatia zaznamenávame na stránke sériou fotografií a videoukážok z čítania, diskusie, (pochodu mestom s modrými balónmi, bielymi brošňami v tvare knihy, trefnými komentármi...).

Udržiavať a nadväzovať nové kontakty napr. aj s „mágmí“ knižničnej oblasti. Podporovať a zviditeľňovať „facebookovsky“, napr. komunitu Knihovnícky barcamp, Brněnský barcamp, ITRlib, ale aj český Inflow, CVTI v Bratislave, knižnice z okolia, Katedru knižničnej a informačnej vedy v UK (niektoré zaujímavé aktivity) kultúrnych a mediálnych partnerov, s ktorými by knižnica pravidelne spolupracovala pri organizovaní zaujímavých podujatí, napr. Rozhlas a televíziu Slovenska – rádio Devín, Informačné a dokumentačné stredisko UNESCO, Univerzitu Komenského a mnohé iné. V prípade odvysielaní určitých podujatí na stránke upozorniť čitateľov, napr. na podujatie „Legendy slovenského prekladu“ („Nalaďte sa... a vypočujte si rozhovor Legiend slovenského prekladu napríklad aj o tom, prečo je Slovensko národ básnikov...“).

Popri napĺňaní obsahu facebookovej stránky je síce potrebné zohľadniť, že ide o propagáciu serióznejšej inštitúcie, ale nemožno sa tým nechať vtiesnať do prísnej konvencie. Facebook je sociálna sieť a primárne slúži na zdieľanie toho emotívneho v nás, preto by aj samotný spôsob, akým budú informácie zdieľané s používateľmi, mal byť menej formálny, priateľskejší, vychádzajúc teda zo samotného posolania sociálnej siete. Zdieľaním pri tom myslíme celkové pôsobenie stránky (interakciu na stránke), čo zahŕňa aj „vizuálny odkaz“ napr. profilovú a titulnú fotografiu. Aj v tomto prípade by bolo vhodné strátiť sa zažitých zvykov mnohých knižníc ako je vyplňanie profilu fotografiou budovy knižnice (knižnica nie je budova a ani samotné logo o nej veľa nevyovie).

Titulná fotografia facebookovej stránky rádia Devín

Okrem sociálnej siete Facebook by knižnice mohli využiť aj iné siete, napr. Twitter, LinkedIn, používať blog a „blogovať“ priamo online z akcií, „od pultu“ vytvoriť Instagram „Deň knihovníka“ a vkladať „náladové“ fotografie, nápady, výstižné popisy, využiť v knižnici nové mobilné aplikácie ako Foursquare a jej rozšírenejšiu verziu Gowallu – geolokačné služby umožňujúce založiť alebo editovať miesto (pridávať kontakt, web, otváracie hodiny a pod.), pridávať rôzne tipy a komentáre, pridávať udalosti, podujatia a v neposlednom rade vytvárať hry a súťaže pre svojich používateľov.

Aký by mohol byť pozitívny prínos postupného napĺňania jednotlivých odporúčaní a použitia niektorých nástrojov guerilla marketingu?

Základnou vlastnosťou spomínaných marketingových nástrojov ako ambush, ambientný a i. marketing je predovšetkým to, že dokážu „roz-

behnúť“ propagáciu knižnice – zviditeľnia ju, upriamia pozornosť súčasných aj potenciálnych používateľov, pri čom túto pozornosť si knižnica následne udržuje kvalitou ponúkaných knižničných služieb a ich samostatnou propagáciou.

Pri využití internetového marketingu – viral a buzzmarketingu v spojitosti s napĺňaním jednotlivých odporúčaní možno predpokladať celkovo väčší záujem o knižnicu ako o čosi hodnotné a stále, ale i moderné a životaschopné. Väčšiu účasť na propagovaných podujatiach, viac novo-registrovaných používateľov knižnice, zdieľanie informácií, reakcií, zvýšené povedomie o jedinečnosti a kvalite podujatí knižnice – šírenie dobrého mena v komunite čitateľov knižnic. Spokojní, „pobavení,“ účastníci sa vrátia na náš web, na stránku, vrátia sa do knižnice na ďalšie zaujímavé podujatia a hovoria o nich svojim priateľom.

Mgr. Anna Starinská

Poznámky:

- [1] BUZOVÁ, K. Guerilla v knižnici, knižnica v sieti. 2013
- [2] BUZOVÁ, K. Odk. 1.
- [3] HASSMAN, M. Buzzmarketing aneb když o vás i mouchy bzučí. 2007
- [4] LUM, R. Guerilla Marketing. 2015
- [5] MEENAGHAN, T. Ambush Marketing. 1996
- [6] Slovensko napísalo román. 2009
- [7] BIERNÁTOVÁ, O. Knižovna je sexy!: Konečne je to tu!. 2010
- [8] TOMEČKOVÁ, A. 9 tipů pro úspěšnou správu stránky na Facebooku. 2010
- [9] SKYŘÍK, P. ISK strip(y). 2008
- [10] BIERNÁTOVÁ, O. Gowalla – virtuální geocaching a jeho využití pro knihovny. 2010
- [11] BUZOVÁ, K Guerilla v knižnici, knižnica v sieti. 2013

Zoznam bibliografických odkazov

- [1] BIERNÁTOVÁ, Olga. Gowalla – virtuální geocaching a jeho využití pro knihovny. Guerilla Readers [online]. 2010 [cit. 2015-06-10]. Dostupné z: <http://www.greaders.cz/2010/05/10/gowalla-virtualni-geocaching-a-jeho-vyuziti-pro-knihovny/>

- [2] BIERNÁTOVÁ, Olga. Knihovna je sexy!: Konečne je to tu!. Guerilla readers [online]. 2010 [cit. 2015-06-16]. Dostupné z: <http://www.greaders.cz/2009/11/26/knihovna-je-sexy-konecne-je-to-tu/>
- [3] BUZOVÁ, Katarína. Guerilla v knižnici, knižnica v sieti. In: Komunitná knižnica VII.: Celo-slovenský odborný seminár [online]. Bratislava, 2013 [cit. 2015-06-10]. Dostupné z: <http://www.slideshare.net/katiqa/guerrilla-v-kniznici-kniznica-v-sieti-40126127>
- [4] CIRCLE, Alison. Marketing trends to watch. Library journal. 2009, 134(14), s. 26 – 29.
- [5] CZARNECKI, Kelly. A revolution in library service : gaming is more than just a lure into the library. School library journal. 2007, 53(5), s. 34 – 35.
- [6] DOHOVIČOVÁ, Andrea. Prečo o nás nevedia?: Knižničný marketing bez peňazí. Martin: Slovenská národná knižnica, 2010. ISBN 978-80-89301-73-7.
- [7] FÓBEROVÁ, Libuše. Knihovna jako nekonečný příběh, který se lidé učí číst. Knihovnický zpravodaj Vysočina [online]. 2009, 15(1) [cit. 2015-06-10]. Dostupné z: <http://kzv.kkvy-sociny.cz/Default.aspx?id=1136>
- [8] HASSMAN, Martin. Buzzmarketing aneb když o vás i mouchy bzucí. Root.cz [online]. 2007 [cit. 2013-04-14]. Dostupné z: <http://met.blog.root.cz/2007/09/11/buzzmarketing-aneb-kdyz-si-o-vas-i-mouchy-bzuci/>
- [9] KARULOVÁ, Dana. Knižnice na sociálnych sieťach: Výsledky prieskumu. ITRlib [online]. 2014,(2) [cit. 2015-06-10]. Dostupné z: http://itlib.cvtisr.sk/archiv/2014/2/kniznice-na-socialnych-sietach-vysledky-prieskumu.html?page_id=2663
- [9] LUM, Ryan. Guerilla Marketing. In: Creative Guerilla Marketing [online]. 2015 [cit. 2015-06-14]. Dostupné z: <http://www.creativeguerrillamarketing.com/what-is-guerilla-marketing/>
- [10] MEENAGHAN, Tony. Ambush Marketing. In: MIT Sloan Management Review [online]. 1996 [cit. 2015-06-14]. Dostupné z: <http://sloanreview.mit.edu/article/ambush-marketing-a-threat-to-corporate-sponsorship/>
- [11] Slovensko napísalo román. In: Slovensko píše román: Prvý slovenský spoločný román [online]. Martinus, 2009 [cit. 2015-06-15]. Dostupné z: <http://www.slovenskopiseroman.sk/>
- [12] SKYŘÍK, Petr. ISK strip(y). Inflow magazín [online]. 2008, (19) [cit. 2015-06-16]. Dostupné z: <http://www.inflow.cz/files/inflowpriloha/Inflow-strip19-2008.pdf>
- [13] TOMEČKOVÁ, Alena. 9 tipů pro úspěšnou správu stránky na Facebooku. Guerilla Readers [online]. 2010 [cit. 2015-06-10]. Dostupné z: <http://www.greaders.cz/2010/06/13/9-tipu-pro-uspesnou-spravu-stranek-na-facebooku/#more-3078>

SPOMÍNAME NA Mgr. ZUZANU TULEJOVÚ

Biografické medailóny, profilové i spomienkové články o knihovníkoch sa píšú a uverejňujú spravidla pri príležitosti rozličných výročí a udalostí, ktoré sa k nim vzťahujú. Tento príspevok chceme venovať našej kolegyni, dlhoročnej pracovníčke Univerzitnej knižnice v Bratislave Mgr. Zuzke Tulejovej. Mohol to byť príspevok jubilejný – v októbri tohto roku by bola oslávila životné jubileum 60 rokov. Nebolo jej to však dopriate, ťažká choroba pred rokom pretrhla niť jej života. A tak nám prichodí pripomenúť si pri príležitosti prvého výročia jej úmrtia, jej osobnosť, jej život a prácu spojenú s oddelením periodík v UKB.

Začneme krátkym curriculum vitae. Mgr. Zuzana Tulejová, rod. Slušná sa narodila v Bratislave 10. októbra 1955 (mimochodom v deň, na ktorý pripadá výročie vzniku Univerzitnej knižnice v Bratislave). Po maturite na gymnáziu (r. 1975) absolvovala na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského štúdium odboru vedecké informácie – knihovníctvo a roku 1979 ho úspešne zakončila štátnou záverečnou skúškou.

1. novembra toho istého roku sa Mgr. Zuzana Slušná stala pracovníčkou Univerzitnej knižnice v Bratislave. Bola prijatá do oddelenia periodík, sprvu na dobu určitú. V návrhu na jej prijatie do trvalého pracovného pomeru ju vedúca oddelenia periodík PhDr. Mária Kipsová hodnotila takto: „Veľmi rýchlo si osvojila a zapracovala sa do problematiky katalogizácie periodík. V práci je až úzkostlivo presná a mimoriadne usilovná. Je milej a tichej povahy.“ Do trvalého pracovného pomeru bola prijatá od 1. júla 1980 už ako Mgr. Zuzana Tulejová, niekoľko dní predtým uzavrela manželstvo s Ing. Dušanom Tulejom a založila si rodinu. V rokoch 1982 a 1986 sa im narodili deti Marek a Magdalénka.

V službách Univerzitnej knižnice Z. Tulejová pôsobila 34 rokov. V posledných rokoch už zápasila s ťažkou chorobou, ktorej podľahla 12. marca

2014. Jej pracoviskom sa natrvalo stalo oddelenie periodík (OP). Ako samostatný organizačný útvar fungovalo toto pracovisko od roku 1965, kedy sa z oddelenia doplňovania fondov vyčlenil úsek časopisov. V tom istom roku sa prijal zásadný dokument pre prácu s periodikami.

Náplňou činnosti oddelenia periodík všeobecne bolo budovanie fondu periodík a seriálových dokumentov (ďalej periodiká) v Univerzitnej knižnici, menovite ich nadobúdanie, evidencia, kompletovanie, zabezpečovanie ich väzby, katalogizačné spracovanie a budovanie katalógov periodík (spolu 7) a sprístupňovanie v špecializovanej čítarni periodík. K úlohám oddelenia patrilo tiež poskytovanie údajov pre celoštátny súborný katalóg periodík. Pri zabezpečovaní týchto úloh oddelenie spolupracovalo s ďalšími organizačnými útvarmi knižnice.

Periodiká sa nadobúdali rozličnými spôsobmi. Produkciu periodík vydávaných v Československu dostávala knižnica v úplnosti ako povinné výtlačky. Zahraničné periodiká sa nadobúdali nákupom a výmenou s knižnicami v zahraničí. Retrospektívne doplňovanie, realizované prevažne nákupom a darovaním, bolo zamerané najmä na nadobúdanie starších slovenských, resp. slovacikálnych periodík. Periodiká sa katalogizovali menne a systematicky (podľa aplikovanej klasifikačnej schémy sovietskeho Knižovnícko-bibliografického triedenia). Väzba skompletovaných ročníkov periodík sa zabezpečovala na vlastnom knižničnom pracovisku knižnice, v prevažnej miere však externe. Periodiká sa zaraďovali do konzervačných fondov slovenského, resp. slovacikálneho (S) a bohemikálneho (B) a do spoločného výpožičného fondu československých a zahraničných periodík (26). Budovali a priebežne sa aktualizovali menné katalógy periodík a periodických sérií monografií (čitateľské a služobné), katalóg nových titulov periodík (služobný), systematický katalóg (služobný) a miestny zoznam (tzv. repozitný katalóg usporiadaný podľa signatúr). Katalógy boli lístkové, na lístok so základným katalogizačným záznamom periodika sa priebežne pripisovali skompletizované ročníky.

Takto podrobne sme načrtli činnosť oddelenia periodík so zámerom predstaviť pracovisko, ktoré Z. Tulejovej postupne prichodilo viesť a zabezpečovať jeho úlohy. Už po troch rokoch práce v OP (ak odrátame mesiace materskej dovolenky) sa v decembri 1983 stala vedúcou katalogizačného strediska OP (od r. 1984 stredisko doplňovania a spracovania periodík OP). O desať rokov neskôr, 1. júna 1993, bola vymenovaná do funkcie vedúcej oddelenia periodík.

Náplň práce Z. Tulejovej v prvých rokoch tvorila menná katalogizácia nových titulov inorečových periodík, rekatalogizácia výročných školských správ z r. 1919 – 1950 a iných starších slovacikálnych periodík, retrospektívne doplňovanie slovacikálnych periodík, ďalej budovanie miestneho (repozitného) katalógu a sčasti aj menných katalógov. Keď sa stala vedúcou strediska doplňovania a spracovania periodík, do okruhu jej pracovných úloh pribudla celková starostlivosť o katalógy periodík, ich revízia a redakcia, a prirodzene organizovanie, usmerňovanie a kontrola činnosti 5-členného pracovného kolektívu strediska. Stala sa tiež zástupkyňou vedúcej OP.

Počas desaťročného obdobia, kedy Z. Tulejová viedla stredisko doplňovania a spracovania periodík, sa činnosť strediska rozširovala. A nielen kvantitatívne, čo do objemu stálych, takpovediac tradičných úloh, ale aj o nové úlohy menšieho či väčšieho rozsahu, jednorazové alebo dlhodobé. Významnou a náročnou úlohou bola tvorba nového systematického katalógu periodík podľa Medzinárodného desatinného triedenia, pre ktorý bolo treba nanovo metódou de visu klasifikovať celý fond periodík. Na tejto úlohe Z. Tulejová participovala významnou mierou.

Pokiaľ ide o samotné oddelenie periodík, podľa nového štatútu Univerzitnej knižnice, ktorý vstúpil do platnosti r. 1984, sa z neho stal odbor periodík, pričom zameranie a náplň jeho činnosti zostali v zásade zachované. Ako samostatný organizačný útvar fungoval odbor periodík do začiatku 90. rokov. Následne bol (r. 1992) opätovne začlenený do odboru doplňovania fondov s názvom oddelenie periodík. Oddelenie sa vnútorne členilo

na stredisko doplňovania a spracovania periodík a stredisko sprístupňovania periodík.

Keď sa Z. Tulejová v polovici r. 1993 stala vedúcou oddelenia periodík, rozšíril sa predovšetkým záber jej organizačnej, riadiacej a koncepcnej práce. Pribudla jej plánovacia a štatisticko-vykazovacia činnosť, tvorba koncepčných a ďalších odborných materiálov týkajúcich sa činnosti oddelenia a oblasti práce s periodikami celkove. V čase, kedy sa ujímala svojej novej funkcie, oddelenie periodík malo 10 pracovníkov. Objem jeho činnosti a úloh dokumentujú nasledujúce štatistické ukazovatele: v r. 1993 sa odoberalo 1 862 titulov periodík (750 titulov zo Slovenska a 932 zo zahraničia), ktoré sa evidovali a po skompletovaní ročníkov prírastkovali a katalogizovali; menne sa v tom roku skatalogizovalo 2,1 tis. popisných jednotiek a záznamy o nich sa zaradili do katalógov. V čítárni periodík sa zaznamenalo 28,4 tis. návštev a poskytlo 277,4 tis. výpožičiek. Cirkulačnú výpožičnú službu využívalo 38 inštitúcií, do cirkulácie bolo zaradených 54 titulov periodík. Po celkovom poklese návštevnosti knižnice a využívania jej fondov a služieb v súvislosti so spoločensko-politickými zmenami na prelome 80. a 90. rokov, návštevnosť čítarne periodík a počet výpožičiek postupne z roka na rok rástli.

Zároveň pred oddelením periodík vyvstali nové závažné úlohy. Po rozdelení Československa knižnica už nedostávala povinné výtlačky z periodík vydávaných v Českej republike (ďalej ČR). Bolo preto treba urobiť výber titulov, ktoré sa budú nadobúdať aj naďalej a vybudovať výmenné kontakty s knižnicami v ČR tak, aby sa minimalizovalo nakupovanie periodík z ČR. Bolo treba celkove prehodnotiť medzinárodnú výmenu periodík, v minulosti orientovanú prevažne na socialistické krajiny, z hľadiska efektívnosti jej vykonávania, ako aj využívania takto nadobúdaných periodík. Výsledkom bola redukcia celkového počtu výmenných partnerov a zmena ich skladby v prospech výmenných partnerov zo západoeurópskych a niektorých ďalších krajín. V súvislosti s nákupom periodík bolo treba hľadať výhodných dodávateľov a možností nakupovania. Všetky

tieto problémy sa riešili aj na pôde akvizičnej komisie, ktorej bola vedúca OP Z. Tulejová stálou členkou.

Spoločnou úlohou OP a odboru knižničných fondov bola previerka a vyradovanie nevyužívaných duplikátov periodík, o. i. v súvislosti s postupne pociťovaným nedostatkom priestorov na uchovávanie. So zreteľom na ochranu starších slovacikálnych periodík pokračoval ich prevod na mikrofilmy. Do činnosti OP postupne vstupovala automatizácia knižničných procesov. Aj keď zasahovala predovšetkým činnosti a agendy prepojené s inými organizačnými útvarmi (napr. s odborom súborných katalógov), týkala sa čoraz väčšmi aj interných agiend oddelenia. Jeho pracovníkov bolo treba viesť k osvojeniu si potrebných poznatkov, postupov a zručností v tejto oblasti, ale aj v ďalších oblastiach knižnično-informačnej práce.

V posledných dvoch desaťročiach prebiehali na domácom a zahraničnom vydavateľskom trhu zásadné zmeny, ktoré sa premietli aj do akvizičnej politiky UKB. Oddelenie stále bojovalo s disproporciou medzi množstvom periodík, ktoré vychádzajú a ich cenou a možnosťami získať ich do knižničného fondu. Finančné prostriedky na nákup knižničných fondov sa nemenili, skôr sa znižovali a na druhej strane ceny periodík rástli takmer geometrickým radom. Súčasne sa knižnici ponúkala možnosť využívania zahraničných bibliografických a plnotextových databáz. Práve pri objednávaní periodík sa prejavovali odborné schopnosti Z. Tulejovej – dohodnúť čo najvýhodnejšie podmienky pri ich získavaní a následne takto získané dokumenty vo fonde UKB efektívne využiť.

Oddelenie pod jej vedením intenzívne spolupracovalo s ďalšími oddeleniami knižnice, odborom knižničných služieb pri sprístupňovaní periodík (po ukončení rekonštrukcie budov knižnice v roku 2002 mali na starosti sprístupňovanie periodík knižničné služby), agentúrou ISSN a odborom súborných katalógov.

Z titulu vedúcej oddelenia riešila veľa problémov, ktoré sa počas jej pôsobenia vo funkcii vedúcej oddelenia periodík vyskytli, napr. neustále

zmeny v zákone o povinnom výtlačku, zmeny v počte exemplárov dodávaných v zmysle tohto zákona a v periodicite ako aj problémy s vydavateľmi pri dodávaní povinných výtlačkov. V relatívne veľkom množstve periodík dochádzalo v priebehu vydávania ku zmenám vydavateľa, periodicity, alebo sa periodiká zlučovali, rozdeľovali, resp. menili názov. Odborné zborníky sa menili na časopisy s inou periodicitou, všeobecne však má počet vydávaných titulov vzrastajúcu tendenciu. S rozvojom informačných technológií vychádzajú periodiká v elektronickej podobe, niektoré zodpovedajú tlačenej podobe, iné sa líšia, alebo tlačaná verzia vôbec neexistuje. Súčasťou papierových verzií sú dokumenty na elektronických médiách, často s obsahom nesúvisiacim s tlačným vydaním, s reklamným obsahom, alebo vydané na nekvalitnom nosiči.

Z. Tulejová zdôrazňovala, že je dôležité získať povinný výtlačok v čo najväčšej úplnosti, preto oddelenie realizovalo ročne viac ako 500 reklamácií na nedodané tituly a exempláre (napr. v roku 2005 sa uskutočnilo 570 reklamácií na 1 600 exemplárov, v 2007 to bolo 646 reklamácií na 2 541 exemplárov, v roku 2008 to bolo 1 209 reklamácií na 5 132 exemplárov, v roku 2011 uskutočnilo 721 reklamácií na 2 126 čísel, v roku 2013 575 reklamácií na 844 čísel). S kúpou periodík je spojený systém objednávok a faktúr. Vzhľadom na to, že väčšina objednávok je trvalého charakteru, uskutočňovala Z. Tulejová ročne niekoľko väčších objednávok na kúpu domácich a zahraničných periodík a na väzbu.

Najväčšie zmeny v doplňovaní, spracovaní a sprístupňovaní periodík spôsobila automatizácia knižničných procesov. V roku 2007 začalo oddelenie periodík pod vedením Z. Tulejovej so spracovávaním periodík v automatizovanom knižnično-informačnom systéme VIRTUA. Zamestnanci oddelenia absolvovali doplňujúce školenia a v prvej etape zavádzania systému sa zamerali na pripisovanie jednotlivých čísel periodík (pripís seriálov). Táto úloha bola nosnou aj v roku 2008, pričom bola snaha evidovať periodiká iba v automatizovanom knižničnom systéme a postupne odstrániť klasické kartotéky.

Rok 2008 bol pre Z. Tulejovú a jej oddelenie významný a veľmi náročný. Postupne sa prechádzalo z klasického evidovania periodík na evidenčné karty do prírpisu seriálov v systéme Virtua. V novom systéme sa začalo aj prírastkovanie periodík. Oproti spracovaniu prírastkov na organizačnom automate sa odstránila hlučnosť pri spracovaní záznamov a urýchlil sa aj proces prírastkovania. Odpadlo vytváranie diernych pások a neustále vkladanie a vyberanie pások do snímačov.

Čo sa týka spracovávaní bibliografických záznamov periodík, pristúpilo sa k preberaniu záznamov z bázy súborného katalógu periodík. Nové tituly, ktoré prišli na oddelenie, alebo tituly s výraznými zmenami v názve, sa odovzdávali na menné a vecné spracovanie do odboru súborného katalógu periodík. Po spracovaní bibliografického záznamu si ho podľa potreby v oddelení periodík upravili a vytvorili holdingy podľa počtu exemplárov a podľa spôsobu umiestnenia. Zamestnanci oddelenia periodík sa podieľali aj na spracovávaní periodík z bývalej bibliografickej študovne.

Zásadný posun predstavuje sprístupnenie menného katalógu periodík na webovej stránke knižnice. Naskenovaný lístkový katalóg je prístupný na stránke UKB cez adresu katalógy UKB alebo na adrese <http://listky.ulib.sk/periodika/> od apríla 2008. Menný katalóg periodík, ktorý sa buduje od roku 1919, obsahuje záznamy periodík vo fonde UKB od 18. storočia až do roku 2007. V katalógu sú záznamy o denníkoch, týždenníkoch, mesačníkoch, ročenkách, kalendároch, výročných správach, almanachoch a zborníkoch. Softvérovú nadstavbu na vystavenie katalógu na internete, s možnosťou vyhľadávania a objednávaní jednotlivých zväzkov zabezpečil odbor knižnično-informačných systémov. Naskenovaný katalóg periodík sa stretol s mimoriadnym ohlasom. Čitatelia už nemuseli vyhľadávať záznamy v lístkovniciach a nemuseli prísť osobne do knižnice, aby si vyhľadali v mennom čitateľskom lístkovom katalógu titul a na základe rozpisových lístkov si objednali zväzok periodika o ktorý mali záujem. Tituly periodík, ktoré knižnica získala po roku 2007

sú už spracované v automatizovanom knižničnom systéme a prístupné pomocou elektronického katalógu.

V OP nezabúdali ani na retrospektívne doplňovanie periodík, najmä chýbajúcich titulov a čísel. Každoročne sa overuje približne 20 ponukových zoznamov a chýbajúce tituly alebo čísla sa objednávajú (napr. v roku 2005 sa preverilo 9 ponukových zoznamov, získalo sa 54 kn.j., v roku 2009 sa preverilo 20 ponukových zoznamov, získalo sa 226 chýbajúcich kn. j., v roku 2011 preverili v oddelení 21 zoznamov a získali 1 068 kn. j., naopak v roku 2013 preverili 16 ponukových zoznamov a do knižničného fondu zaradili 206 kn. jednotiek). Ešte počas vedenia oddelenia Z. Tulejovej sa začalo s retrospektívnym spracovaním titulov do bázy UKB metódou de visu.

Popri organizovaní, usmerňovaní a riadení činnosti OP sa jeho vedúca Z. Tulejová na väčšine úloh podieľala aj vo výkonnej a realizačnej rovine. Medzi pracovníkmi oddelenia mala prirodzenú autoritu. Vytvorila si ju ešte pred vstupom do vedúcich funkcií svojou odbornou erudovanosťou, zodpovedným prístupom k plneniu úloh a korektným vzťahom k spolupracovníkom. Vďaka tejto autorite sa jej darilo angažovať ich aj do najnáročnejších úloh.

S úctou si pripomíname všetku prácu, ktorú Mgr. Zuzana Tulejová počas svojho života v UKB vykonala. Pripomíname si jej vernosť pracovisku a náročnej práci s periodikami, pracovitosť, slušnosť, korektnosť a profesionalitu.

Mgr. Kamila Fircáková,

PhDr. Dagmar Kleinová

ZA PhDr. RENÁTOU ZÖRKLEROVOU

V januári 2015 sa v bratislavskom krematóriu rozlúčila rodina, priatelia a kolegovia z Univerzitetnej knižnice v Bratislave s PhDr. Renátou Zörklerovou, rod. Ondrejmiškovou. Odišiel človek, ktorý napriek nalomenému zdraviu prekypoval elánom, optimizmom, nápadmi; profesionál, pre ktorého bola knižnica a dobré knižničné služby celoživotným poslaním.

Najprv krátke curriculum vitae. Narodila sa 17. augusta 1963 v Zlatých Moravciach. Bola absolventkou Strednej knihovníckej školy v Bratislave. V štúdiách pokračovala na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave na katedre knihovedy a vedeckých informácií, ktorú ukončila v roku 1986. V roku 1988 zložila rigorózne skúšky a získala titul PhDr. Po skončení štúdia začala pracovať v Ústave veterinárnych informácií a osvetu v Bratislave, pričom popri práci v knižnici zabezpečovala aj prípravu rukopisov do tlače a úpravu rukopisov v spolupráci s autormi a lektormi. V tejto inštitúcii pracovala 8 rokov. Na krátky čas bola zamestnaná v dvoch súkromných firmách, v ktorých popri administratívnych prácach mala na starosti aj knižnicu. V manželstve s Petrom Zörklerom sa jej v roku 1992 narodila dcéra Dorota.

Privítala ponuku Univerzitetnej knižnice v Bratislave a 15. marca 1998 nastúpila do novovzniknutého Národného metodického centra pre knižnice Univerzitetnej knižnice v Bratislave – Národného knižničného centra. Tu vykonávala funkciu krajskej metodičky pre Bratislavský kraj a poskytovala odbornú poradenskú pomoc knižniciam Bratislavského kraja a ich zriaďovateľom. Z tohto obdobia pochádzajú jej priateľské kontakty s radom knihovníčok, ktoré pôsobili v rôznych typoch malých i väčších knižníc v okolí Bratislavy. S veľkým nasadením pripravovala odborné

podujatia zamerané na poradenstvo, metodickú činnosť, výmenu skúseností a verejnú prezentáciu výsledkov knižníc v rámci Bratislavského kraja. Známa je jej celoživotná angažovanosť v oblasti zlepšenia knižničných služieb pre zdravotne postihnutých. Bola aj gestorom vládneho programu boja proti drogám. V tomto zložitom období transformácie knižníc pripravovala Univerzitná knižnica v Bratislave – Národné knižničné centrum marketingový audit knižničnej siete; Dr. Renáta Zörklerová bola jednou z autoriek materiálov týkajúcich sa stavu verejných knižníc v Bratislavskom kraji.

Po prijatí nového knižničného zákona, novej zriaďovacej listiny a organizačných zmien v Univerzitetnej knižnici v Bratislave bola od 1. februára 2000 menovaná vedúcou multimediálneho kabinetu, neskôr transformovaného na oddelenie multimediálnych dokumentov, ktorý viedla až do svojho odchodu na invalidný dôchodok v októbri 2014. Svoje skúsenosti a odborný zápal osvedčila nielen v zložitej dobe konca deväťdesiatych rokov, ale aj počas rekonštrukcie knižnice, najmä na príprave koncepcie novej „univerzity“, knižnice pre 21. storočie. Na pohrebe sa spomínalo aj na toto obdobie jej života, na čas vízií, koncepcií a diskusií, doby, kedy sa knižnica, jej úlohy a nové služby len formovali. Oddelenie multimediálnych dokumentov, ktoré spoluvytvárala, dodnes komplexne zabezpečuje budovanie a spracovanie elektronických a zvukovo-obrazových dokumentov ako aj sprístupňovanie týchto dokumentov, vrátane mikrografických dokumentov v špecializovaných študovniach.

Spolupracovníci ju majú v pamäti aj ako bojovníčku proti nespravodlivosti a krivdám a angažovaného človeka v oblasti služieb pre zdravotne postihnutých. Dr. Zörklerová súčasne pracovala v občianskom združení PreDys, ktoré pomáha deťom trpiacim špecifickými poruchami učenia a správania a poskytuje pomoc a poradenstvo rodinám týchto detí ako aj učiteľom a výchovným poradcom.

Najväčšia osobná tragédia ju zastihla začiatkom roka 2013. Bola to nečakaná smrť jej najbližšieho človeka, manžela Petra Zörklera, nášho

oblúbeného kolegu z úseku digitalizácie. Táto strata jej zobrala posledné sily. Po roku stráveného najmä v nemocniciach odchádza v októbri 2014 do invalidného dôchodku. Nasledovníčkou, ktorá ide v stopách svojich rodičov – Petra a Renáty Zörklerovcov – je ich dcéra Dorota, ktorá popri štúdiu na Filozofickej fakulte Univerzity sv. Cyrila a Metoda v Trnave pracuje aj v Univerzitnej knižnici v Bratislave, v oddelení digitalizačných služieb.

S úctou si pripomínáme Dr. Renátu Zörklerovú, jej prácu, ktorú počas svojho života odovzdala Univerzitnej knižnici v Bratislave. Spomínajú na ňu jej kolegovia a priatelia.

PhDr. Dagmar Kleinová

ŽIVOTNÉ JUBILEUM JAROMÍRY KOŘÍNKOVEJ

Koncom minulého roka oslávila významné životné jubileum dlhoročná pracovníčka Univerzitnej knižnice v Bratislave Jaromíra – Jarka Kořínková. Obrazne by bolo možné povedať, že k jej menu sa ako dovetok alebo ako synonymum viaže „výstavnícka činnosť“, ktorej venovala celé svoje dvadsaťpäťročné pôsobenie v Univerzitnej knižnici (1966 – 1991). A naopak; ak sa povie „výstavnícka činnosť Univerzitnej knižnice“, automaticky sa vybavuje meno J. Kořínkovej.

Jaromíra Kořínková, rod. Hádková, prišla do Bratislavy zo severovýchodných Čiech, narodila sa v Železnom Brode (okr. Jablonec nad Nisou) 13. decembra 1934. Po ukončení základnej školy absolvovala gymnázium v Semiloch, kde r. 1953 maturovala. Na jeseň toho istého roka uzavrela

manželstvo s Miloslavom (Milošom) Kořínkom, hudobným skladateľom a dirigentom, profesorom konzervatória v Bratislave.

Po príchode do Bratislavy začala J. Kořínková študovať knihovníctvo na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského, no zakrátko štúdium prerušila, pretože jej život v nasledujúcom období vyplnila starostlivosť o rodinu. Narodenie syna Pavla (1954) a neskôr dcéry Jany (1958), ich výchova a vytváranie rodinného zázemia pre manžela v jeho náročnej práci, jej zaberalo všetok voľný čas.

Do služieb Univerzitnej knižnice v Bratislave J. Kořínková vstúpila 15. septembra 1966 a hneď po príchode (v r. 1966 – 1967) absolvovala základný knihovnícky kurz; záverečné skúšky absolvovala s vyznamenaním. (Pre zaujímavosť spomenieme, že v čase jej príchodu bola pracovníčkou knižnice aj jej svokra Mária Kořínková, ktorá bola vedúcou oddelenia spracovania fondov).

J. Kořínková pracovala sprvu na polovičný pracovný úväzok, od r. 1967 na 75 %-ný úväzok a od r. 1986 na celý. Jej pracoviskom sa natrvalo stal novozriadený referát výstavníckej činnosti v oddelení (odbore) služieb čitateľom (r. 1990 bol preradený do odboru bibliograficko-informačného).

Výstavnícka činnosť v Univerzitnej knižnici v čase príchodu J. Kořínkovej mala už isté tradície; s usporadúvaním výstav sa začalo zakrátko po vzniku knižnice (napr. už r. 1924 knižnica vystavovala počas Dunajského veľtrhu časopiseckú produkciu z rokov 1920 – 1924). Po dlhé roky, ba desaťročia to však boli ojedinelé aktivity. Až od polovice 60. rokov začína výstavnícka činnosť nadobúdať systematický charakter a postupne sa stáva organickou súčasťou činnosti knižnice. Súviselo to jednak s vytváraním potrebných priestorov v rekonštruovaných objektoch knižnice, ale aj s tým, že výstavníctvo sa začína vnímať ako dôležitá forma prezentácie a propagácie literatúry; predovšetkým literatúry z fondov knižnice, no aj v širšom zábere. Pokiaľ ide o priestory, významné bolo najmä dokončenie rekonštrukcie paláca Leopolda de Pauliho, ktorý sa v rokoch 1966 – 1968 postupne

odovzdával do užívania, a jeho prepojenie s palácom Uhorskej komory. Vznikli tak priestranné chodby, kde bolo možné umiestniť výstavné vitríny, panely a dve výstavné siene (pôvodne to mali byť študovne – anglická a francúzska). Po pätnástich rokoch, r. 1983 boli výstavné priestory rekonštruované, rozšírené a vybavené novým zariadením. Jedna z výstavných siení (tzv. francúzska študovňa), dostala r. 1990 názov Výstavná sieň L. Štúra. V tom istom roku pribudla tretia výstavná sieň (na prízemí paláca Uhorskej komory).

Náplňou činnosti výstavníckeho referátu a jeho pracovníčky J. Kořínkovej všeobecne bolo plánovanie, príprava a realizácia menších výstaviek a väčších – veľkých výstav. Pri tvorbe plánov výstavníckej činnosti a následne aj pri realizácii výstaviek a výstav J. Kořínková spolupracovala s ďalšími zainteresovanými pracoviskami Univerzitnej knižnice (s oddelením knižničných fondov, bibliograficko-informačným a i.), resp. s externými spoluusporiadateľmi.

Menšie výstavy boli spravidla zamerané na literatúru z fondov knižnice, inštalované vo vitrínoch vo vestibule a na chodbách. Boli to jednorazové tematické výstavy a kontinuálne inštalované výstavy noviniek (nových prírastkov knižničného fondu). Ich počet zaznamenal výrazný rast v 2. polovici 60. rokov (z 251 výstaviek inštalovaných r. 1966 vzrástol na 544 výstaviek v r. 1969); v 70. a 80. rokoch sa počet výstaviek pohyboval od 223 po 408 ročne. Vystavovalo sa na nich každoročne niekoľko tisíc kníh.

Vo výstavných sieňach sa inštalovali veľké výstavy. Boli to jednak samostatné výstavy knižnice (vlastné) a jednak výstavy usporadúvané v spolupráci s ďalšími inštitúciami (externé). Od začiatku 70. rokov sa každoročne pripravilo a sprístupnilo od 10 do 18 veľkých výstav, zväčša s vyváženým podielom výstav vlastných a externých. Počet návštevníkov výstav v jednotlivých rokoch sa pohyboval v súhrne od 10 tis. do 17 tis., ojedinele bol vyšší (23,9 tis. v r. 1983).

Obsahovo-tematická skladba výstav bola značne široká a rôznorodá. Samostatné výstavy z fondov Univerzitnej knižnice sa zameriavali na predstavenie a propagáciu literatúry z odborov tzv. užšej špecializácie knižnice, z oblastí jej celonárodných a celoštátnych funkcií a úloh, výstavami sa pripomínali významné udalosti, osobnosti a ich výročia. Na ilustráciu uvedieme niektoré z nich. V rámci odborovej špecializácie knižnice sa prostredníctvom výstav prezentovala literatúra z odborov spoločenských a prírodných vied – v širšom zábere (napr. Hudba vo výtvarnom umení – výtvarné umenie v hudbe, 1973; Hudba a medicína, 1978; Matematika a výpočtová technika, 1982; Biológia, 1983; Zahraničná právnická literatúra, 1986; Filozofia – sociológia, 1987; Vedy o Zemi, 1988), alebo z čiastkových aspektov (Umenie portrétu, 1982; České divadlo v minulosti a v súčasnosti, 1983; História v krásnej literatúre, 1985; Vesmír dokorán, 1989). Z oblasti celonárodných a celoštátnych funkcií a úloh knižnice treba spomenúť predovšetkým pravidelné výstavy publikácií OSN a UNESCO (Univerzitná knižnica bola (a je) depozitnou knižnicou týchto publikácií na Slovensku); ďalej to boli výstavy, na ktorých sa prezentovali výsledky úloh na poli výskumu dejín knižnej kultúry a národnej retrospektívnej bibliografie (Slovaciká a bohemiká 15. - 18. storočia, 1972; Rukopisy a tlače 16. storočia, 1976; Slaviká 16. storočia, 1983; Kalendáre na Slovensku od ich vzniku po súčasnosť, 1984). Jubilejné výstavy boli venované výročiam významných osobností národnej a európskej kultúry (Život a dielo dr. Ivana Branislava Zocha, 1971; Zoltán Kodály, 1982; Dielo Frica Kafendu, 1983; Matej Bel vo fondoch Univerzitnej knižnice, 1984) a významných udalostí (125 rokov Matice slovenskej, 1988). Výstavami si knižnica pripomínala aj vlastné jubileá (50 rokov Univerzitnej knižnice v Bratislave, 1969; 40 slobodných rokov Univerzitnej knižnice v Bratislave, 1985; 70 rokov Univerzitnej knižnice v Bratislave, 1989). Obligátnou súčasťou jubilejných a príležitostných výstav boli výstavy k oficiálnym štátnym a politickým výročiam a udalostiam (25 rokov víťazného Februára, 1973; 30. výročie oslobodenia Československa Sovietskou armádou, 1975; SNP a slovenské výtvarné umenie, 1979; 60 rokov KSČ, 1981; Voľby včera a dnes, 1986).

Osobitnú skupinu predstavujú výstavy jednotlivých druhov a typov literatúry, resp. dokumentov (Turistickí sprievodcovia vo fondoch Univerzitetnej knižnice, 1969; Ruská slovníková literatúra, 1971; Zahraničné dizertácie z prírodných vied, 1984; Pohľadnice z ČSSR, 1972; Plagát a leták v boji za pokrok a socializmus, 1984; Atlasy a mapy, 1986; na hudobných výstavách sa pravidelne vystavovali hudobniny (notové materiály) a gramoplatne).

Podobne ako samostatné výstavy Univerzitetnej knižnice, tematicky a žánrovo rozmanité boli aj výstavy usporadúvané v spolupráci s inými inštitúciami. K spolupracujúcim partnerom dlhodobo patrili Slovenské ústredie knižnej kultúry, Slovenská akadémia vied a jej vydavateľstvo (Veda) a podniky knižného obchodu Slovenská kniha a Slovart. Zo zahraničných partnerov to boli kultúrne a informačné strediská jednotlivých krajín v Bratislave, ojedinele aj zastupiteľské úrady; v niektorých prípadoch knižnica spolupracovala priamo s partnermi v zahraničí. Spoločné výstavy boli zamerané na prezentáciu a propagáciu domácej a zahraničnej odbornej, vedeckej i ďalšej literatúry. Každoročne sa konali výstavy typu Rakúska vedecká kniha (1967), Belgická umelecká kniha (1969), Knihy z Francúzska (1970), Anglické učebnice (1972), Česká a slovenská literatúra v poľských prekladoch (1973), Rumunská kniha (1974), Bulharská kniha (1975), Populárnovedecká literatúra z NDR (1975), Maďarská vedecká kniha (1976), Sovietska literatúra v origináli (1978), Iracká kniha (1980), Knihy zo Spolkovej republiky Nemecka (1984), pričom v jednom roku sa konalo aj niekoľko takýchto výstav. Prezentovala sa na nich literatúra zo socialistických i západných krajín. Každoročne sa konali tiež výstavy detských kníh z celého sveta. Popri týchto pravidelných výstavách sa pripravovali jednorazové monotematické výstavy rozličného zamerania. K najvýznamnejším patrili výstavy William Shakespeare a George Byron, a 200. výročie Veľkej francúzskej revolúcie, usporiadané r. 1989 v spolupráci s britským a francúzskym veľvyslanectvom v Prahe.

Medzi zahraničnými kooperujúcimi inštitúciami boli aj knižnice, s ktorými mala Univerzitná knižnica priame dohody o spolupráci. V spolupráci s Nemeckou štátnou knižnicou v Berlíne boli inštalované výstavy Humanistické a socialistické dedičstvo v nemeckej literatúre (1973) a Rozprávky bratov Grimmovcov (1977), v spolupráci s Národnou knižnicou vo Varšave to bola výstava Klenoty poľskej kultúry v zbierkach Národnej knižnice vo Varšave (1980) a v spolupráci s Všeľvázovou štátnou knižnicou zahraničnej literatúry (VGBIL) v Moskve výstava Zahraniční spisovatelia o Veľkej októbrovej socialistickej revolúcii (1987). V súvislosti s prípravou tejto výstavy J. Kořínková absolvovala pracovnú cestu do VGBIL.

Z domácich kooperantov hodno spomenúť ešte Krúžok slovenských exlibristov a bibliofilov, ktorý dlhodobo spolupracoval s knižnicou na príprave výstav a výstaviiek súčasnej i staršej, domácej i zahraničnej exlibrisovej tvorby. Bol tu aj rad ďalších, spravidla regionálnych a lokálnych inštitúcií a korporácií, ktoré sa jednorazovo podieľali na príprave výstav. Práve v tejto skupine sa vyprofiloval osobitný typ výstav, integrujúcich knižné, resp. knižničné dokumenty s artefaktmi inej povahy (Týždeň kvetov v Univerzitetnej knižnici, 1979; Čatajská ľudová výšivka, 1980; Človek a kvety, 1981; Horehronie vo výšivke a v literatúre, 1982; Mládež vo folklóre v minulosti a dnes, 1985).

K vybraným výstavám sa od konca 70. rokov spracúvali katalógy, bibliografické letáky, ale aj rozsiahlejšie súpisy literatúry a pripravovali sa sprievodné podujatia – besedy, prednášky, dni informácií. A naopak, na odborných podujatiach (seminároch, konferenciách a pod.) sa knižnica prezentovala aj výstavkami a výstavami. V tomto smere najvýznamnejší výstavnícky počin predstavovala výstava Knihovníctvo a knižná kultúra v ČSSR, sprístupnená na 44. kongrese IFLA, ktorý sa konal r. 1978 na Štrbskom Plese. Výstavu v plnom rozsahu zabezpečovala Univerzitná knižnica. Bola to tiež nepochybne najvýznamnejšia úloha v pracovnom živote J. Kořínkovej.

Do celkového zamerania výstavníckej činnosti knižnice a skladby výstav sa postupne premietali spoločensko-politické zmeny, ktoré sa začali v novembri 1989. V prvej etape to znamenalo predovšetkým koniec výstav podporujúcich a propagujúcich ideologickú a štátno-politickú doktrínu predchádzajúceho obdobia. A naopak zasa orientáciu na prezentovanie dovtedy zakázanej literatúry a tabuizovaných tém (Uvoľnená literatúra zo „zvláštnych fondov“, 1990; Literatúra Slovákov žijúcich v zahraničí a indexová literatúra, 1990; Česká samizdatová, exilová a zahraničná literatúra, 1990; T. G. Masaryk, 1990; M. R. Štefánik, 1990; Slovenská katolícka moderna, 1991).

Z načrtnutého, i keď zďaleka nie vyčerpávajúceho prehľadu výstav je zrejmá ich značná druhová a tematická rozmanitosť. Ich inštalovanie, ktoré tvorilo významnú časť pracovných úloh J. Kořínkovej, bola práca nepochybne zaujímavá, no aj náročná. Takto k nej J. Kořínková aj pristupovala. Nešlo jej o dosiahnutie formálnych efektov a navonok pôsobivého aranžmánu, ale usilovala sa zachytiť špecifikum každej výstavy, jej takpovediac filozofiu a adekvátne ju vyjadriť, hľadala spôsoby, ako umocniť výpovednú a estetickú hodnotu výstav. Darilo sa jej to aj vďaka výraznému výtvarnému cíteniu, nápaditosti a zručnosti aj napriek tomu, že jej inštalačná a aranžérska výbava bola pomerne skromná.

S výstavami sa okrem samotnej inštalácie spájali rad ďalších úloh a prác. Konceptné otázky, obsahové zabezpečenie výstav (výber literatúry, sprievodné texty), príp. ich vernisáží a (alebo) sprievodných podujatí, boli vecou odborných gestorov jednotlivých výstav. Výstavníckemu referátu a referentke J. Kořínkovej prislúchala tvorba a distribúcia pozvánok, organizačné a materiálne-technické zabezpečenie vernisáží a sprievodných podujatí. Ďalej to bola evidencia návštev na výstavách a v prípade vlastných výstav Univerzitnej knižnice tiež zhromažďovanie žiadaniek na výpožičky vystavených dokumentov, ktoré sa po skončení výstavy postupovali (aj s požadovanými dokumentmi) do požičovne. Záujem o takéto výpožičky zo strany

používateľov bol pomerne veľký, napr. z výstaviiek nových prírastkov sa požičiavalo niekedy až 60 % vystavených titulov.

J. Kořínková spracúvala štatistiky výstav, ako aj celkové správy o výstavníckej činnosti a spolupracovala na tvorbe jej plánov. K jej úlohám patrilo tiež poskytovanie požadovaných údajov pre potreby vedenia knižnice, nadriadených orgánov a rozličných záujemcov. Problematiku výstavníckej činnosti Univerzitnej knižnice súhrnne spracovala v štúdií publikovanej v zborníku *Univerzitná knižnica v Bratislave 1980 – 1985*.¹

Žiada sa ešte dodať, že výstavy sprístupňované v Univerzitnej knižnici sa tešili záujmu odbornej i širokej verejnosti. Svedčí o tom ich pomerne vysoká návštevnosť, zloženie návštevníkov a záznamy v knihách návštev. Značná pozornosť sa výstavám venovala v tlači, resp. oznamovacích prostriedkoch. Odzrkadľuje sa to napr. v bibliografiách Univerzitnej knižnice, kde sa v kapitolách o výstavníckej činnosti evidujú stovky publikácií: informácie a krátke správy, ale aj príspevky väčšieho rozsahu – referáty o jednotlivých výstavách, širšie zamerané články². Hodnotenie výstav v nich vyznievalo napospol pozitívne.

V dosahovanej úrovni výstavníckej činnosti Univerzitnej knižnice zohrával nepochybne úlohu angažovaný a tvorivý prístup J. Kořínkovej. Vedenie knižnice ocenilo jej prácu udelením titulu Vzorný pracovník Univerzitnej knižnice (1981) a pri príležitosti 70-ročného jubilea knižnice obdržala Čestné uznanie za dlhoročnú prácu v Univerzitnej knižnici (1989). Keď koncom septembra 1991 ukončila aktívnu službu a odchádzala z Univerzitnej knižnice, zanechala tam členitý, funkčný a potrebám knižnice zodpovedajúci systém výstavníckej činnosti.

Pri príležitosti vzácneho životného jubilea Jarky Kořínkovej si s úctou a vďakou pripomíname všetku jej prácu a do ďalších rokov jej želáme dobré zdravie a všetko najlepšie.

Príspevok bol spracovaný s využitím Správ o činnosti Univerzitetnej knižnice v Bratislave, zborníkov a bibliografií o knižnici a materiálov z archívu knižnice.

Mgr. Kamila Fircáková

Poznámky

- [1] KOŘÍNKOVÁ, J. Výstavnícka činnost. In Univerzitná knižnica v Bratislave 1980 – 1985, 1986, s. 56 – 59.
- [2] ECKER, J. Univerzitná knižnica v Bratislave 1561 – 1980. 1981, s. 339 – 400.
ECKER, J. Univerzitná knižnica v Bratislave 1981 – 1985. 1986, s. 111 – 125.
FIRCÁKOVÁ, K. Univerzitná knižnica v Bratislave 1986 – 1999. 2005, s. 216 – 226.

Zoznam bibliografických odkazov

- [1] ECKER, Juraj. Univerzitná knižnica v Bratislave 1561 – 1980: bibliografia monografií a príspevkov v tlači. Bratislava: Univerzitná knižnica, 1981, s. 339 – 400.
- [2] ECKER, Juraj. Univerzitná knižnica v Bratislave 1981 – 1985: bibliografia monografií a príspevkov v tlači. Bratislava: Univerzitná knižnica, 1986, s. 111 – 125.
- [3] FIRCÁKOVÁ, Kamila. Univerzitná knižnica v Bratislave 1986 – 1999: bibliografia. Bratislava: Univerzitná knižnica, 2005, s. 216 – 226. ISBN 80-85170-86-8
- [4] KOŘÍNKOVÁ, Jaromíra. Výstavnícka činnost. In Univerzitná knižnica v Bratislave 1980 – 1985: zborník príspevkov. Bratislava: Univerzitná knižnica, 1986, s. 56 – 59.

Bibliografia prác o J. Kořínkovej

- [1] ECKER, Juraj. Dejiny Univerzitetnej knižnice v Bratislave 1919 – 1985. Bratislava: Univerzitná knižnica, 1994. Heslo Kořínková Jaromíra, s. 199. ISBN 80-85170-12-4
- [2] ECKER, Juraj. Univerzitná knižnica v Bratislave 1981 – 1985. Bratislava: Univerzitná knižnica, 1986. Heslo Kořínková, Jaromíra, s. 148.
- [3] FIRCÁKOVÁ, Kamila. Univerzitná knižnica v Bratislave 1986 – 1999: bibliografia. Bratislava: Univerzitná knižnica, 2005. Heslo Kořínková, Jaromíra, s. 382. ISBN 80-85170-86-8
- [4] K. F. [Fircáková, Kamila]. Zo služieb UK odišli... Bulletin Univerzitetnej knižnice v Bratislave. 1991, roč. 2, č. 2, s. 66 – 67.
- [5] V druhom polroku 1984 sa dožívajú títo členovia ZSKI... významného životného jubilea. Zväzový bulletin ZSKI. 1984, roč. 15, č. 3, s. 44 – 45.

PREHĽAD PODUJATÍ USKUTOČNENÝCH V UNIVERZITNEJ KNIŽNICI V BRATISLAVE V 1. POLROKU 2015

JANUÁR

12. 01. – 30. 01. 2015

ADAM FRANTIŠEK KOLLÁR – slovenský Sokrates

Výstava o živote a diele významného slovenského spisovateľa, historika a knihovníka

Usporiadatelia: Slovenská národná knižnica, Univerzitná knižnica v Bratislave – Multifunkčné kultúrne centrum

13. 01. 2015

ZÁHRADA

Hovory o kultúre a kriku doby. Časť štyridsiata prvá

Téma: **To je drzosť!**

Účinkovali: Katarína Kubošiová, hudobníčka; Agda Bavi Pain, spisovateľ; Andrej Dúbravský, výtvarník

Hudobný hosť: Katarzia

Koncepcia a moderovanie: Zuzana Tkáčiková

Usporiadatelia: Univerzitná knižnica v Bratislave – Multifunkčné kultúrne centrum, Rozhlas a televízia Slovenska – Rádio Devín, Umelecká agentúra ABA

14. 01. 2015

VELKÉ OSOBNOSTI VEDY V DEJINÁCH LUDSTVA

Prvá časť nového celoročného cyklu

Jean-François Champollion

Život a dielo významného francúzskeho egyptológa a lingvistu

Prednášala Kamila Hermannová, Kultúrna asociácia Nová Akropolis

Usporiadatelia: Univerzitná knižnica v Bratislave – Informačné a dokumentačné stredisko UNESCO, Kultúrna asociácia Nová Akropolis

27. 01. 2015

HOLOKAUST

Stretnutie s Petrom Leponim z Nadácie Milana Šimečku pri príležitosti Medzinárodného dňa spomienky na obeť holokaustu

Usporiadatelia: Univerzitná knižnica v Bratislave – Informačné a dokumentačné stredisko UNESCO, Nadácia Milana Šimečku, Bratislava

FEBRUÁR

05. 02. – 20. 02. 2015

FAREBNÉ SÚZVENIE

Zlatica Krajčovičová, Peter Molnár, Alena Šalamonová, Anna Žákovičová

Výstava: Krajiny, portréty, abstrakcie, variácie, zátišia

Usporiadateľ: Univerzitná knižnica v Bratislave – Multifunkčné kultúrne centrum

11. 02. 2015

Augustín Maťovčík: **KALENDÁRIUM ŽIVOTA A DIELA LUDOVÍTA ŠTÚRA**

Augustín Maťovčík – Ľudmila Šimková: **BIOGRAFICKÉ KALENDÁRIUM A PERSONÁLNA BIBLIOGRAFIA LUDOVÍTA ŠTÚRA**

Prezentácia publikácií pracovníkov Slovenskej národnej knižnice k 200. výročiu narodenia Ľudovíta Štúra

Usporiadatelia: Univerzitná knižnica v Bratislave, Slovenská národná knižnica, Martin

11. 02. 2015

VELKÉ OSOBNOSTI VEDY V DEJINÁCH LUDSTVA

Druhá časť celoročného cyklu

Leonardo da Vinci

Život a dielo veľkého renesančného maliara, vedca a filozofa

Prednášala Kamila Hermannová, Kultúrna asociácia Nová Akropolis

Usporiadatelia: Univerzitná knižnica v Bratislave – Informačné a dokumentačné stredisko UNESCO, Kultúrna asociácia Nová Akropolis

19. 02. 2015

SALÓN U LISZTA

Sedemdesiata šiesta časť programového projektu

Tália v hlavnom meste

Účinkovali: Juraj Ďurdiak, generálny riaditeľ divadla Nová scéna;

Vlado Černý, riaditeľ divadla Astorka Korzo 90

Hostiteľ večera: Stanislav Bachleda, publicista

Usporiadatelia: Univerzitná knižnica v Bratislave – Multifunkčné kultúrne centrum, Umelecká agentúra ABA

26. 02. 2015

Robert Hofrichter – Peter Janoviček:

Z DO SALZBURGU: svojich susedov poznáme príliš málo

Napínavé historické prechádzky mestami a krajinami starej monarchie s oboma autormi.

Po stopách dôležitých dejinných zvrátov strednej Európy: analytický pohľad na rany a jazvy vzniknuté počas dlhej spoločnej histórie

Usporiadateľ: Univerzitná knižnica v Bratislave

26. 2. 2015

NOMEN OMEN – dotyky s osobnosťami

Osemnásť časť programového projektu

Laco Novomeský

Literárno-hudobný večer pri príležitosti 110. výročia narodenia jedného zenských medzivojnových básnikov

Z najvýznamnejších účinkovali: Milan Hamada; Andy Hryc; Lubomír Feldek; Igor Bázlik; Dagmar Šelepaková; Lubo Belák; Eva Golovková; Irenaj Baláž; Erik Markovič

Scenár a réžia: Ivan Kováč

Usporiadatelia: Univerzitná knižnica v Bratislave – Multifunkčné kultúrne centrum, Umelecká agentúra YKSA

MAREC

4. 3. 2015

KASTEL GERULATA

Pútavé rozprávanie o dejinách rímskeho vojenského tábora Gerulata, archeologickej topografii, výskume a výsledkoch archeologických výskumov, Rímskej hranici Limes Romanus a jeho zápise do Zoznamu svetového dedičstva UNESCO

Prednášala: Jaroslava Schmidtová, archeologička

Usporiadatelia: Univerzitná knižnica v Bratislave – Informačné a dokumentačné stredisko UNESCO, Múzeum mesta Bratislavy – Antická Gerulata

10. 03. 2015

DIPLOMOVÝ KONCERT

Ladislav Dráfi, flauty

Spoluúčinkovala :Zoja Balková, klavír

Usporiadatelia: Univerzitná knižnica v Bratislave – Hudobný kabinet,
Univerzita Komenského Bratislava – Pedagogická fakulta, Katedra hudobnej
výchovy

10. 03. 2015

ZÁHRADA

Hovory o kultúre a kriku doby. Časť štyridsiata druhá

Téma: **Súčasnú umenie**

Je súčasné umenie len pre odborníkov? Stačí na investíciu do kvalitného
umenia osobný vkus? Predlžujú životnosť diela sociálne siete?

Účinkovali: Juraj Čarný, galerista, teoretik, kurátor; Ašot Haas, výtvarník;

Laco Kerata, spisovateľ, herec

Hudobný hosť: skupina Hviezda

Koncepcia a moderovanie: Zuzana Tkáčiková

Usporiadatelia: Univerzitná knižnica v Bratislave – Multifunkčné kultúrne
centrum, Rozhlas a televízia Slovenska – Rádio Devín, Umelecká agentúra
ABA

11. 03. 2015

VEĽKÉ OSOBNOSTI VEDY V DEJINÁCH ĽUDSTVA

Tretia časť celoročného cyklu

Jozef Murgaš

Život a dielo významného slovenského vedca a vynálezcu, priekopníka bez-
drôtovej komunikácie, zaradeného do kalendára významných osobností
UNESCO

Prednášala: Renáta Kopcová

Usporiadatelia: Univerzitná knižnica v Bratislave – Informačné a dokumen-
tačné stredisko UNESCO, Kultúrna asociácia Nová Akropolis

17. 03. 2015

NÁRODNÁ LICENCIA EBSCO: pätnásť rokov služieb verejnosti

Konferencia

Prednášali: Ján Luprich; Zuzana Prachárová; Hana Nová; Marina Milovanović

Usporiadatelia: Univerzitná knižnica v Bratislave, EBSCO Information Servi-
ces, s.r.o.

18. 03. – 31. 03. 2015

JOZEF MURGAŠ – PRIEKOPNÍK RÁDIOTELEGRAFIE

Výstava vynálezcu svetového formátu, ktorá bola v októbri 2014 prezentovaná v sídle UNESCO v Paríži.

Podujatie sa uskutočnilo v rámci Týždňa slovenských knižníc.

Usporiadatelia: Slovenské technické múzeum Košice, Univerzitná knižnica v Bratislave – Informačné a dokumentačné stredisko UNESCO

26. 03. 2015

MEDZINÁRODNÉ ORGANIZÁCIE VO SVETOVEJ POLITIKE

Informačno-vzdelávacie podujatie pre študentov gymnázií konané v rámci Týždňa slovenských knižníc

Usporiadateľ: Univerzitná knižnica v Bratislave

APRÍL

08. 04. 2015

VELKÉ OSOBNOSTI VEDY V DEJINÁCH LUDSTVA

Štvrtá časť celoročného cyklu

Galileo Galilei

Život a dielo veľkého renesančného astronóma, filozofa a fyzika

Usporiadatelia: Univerzitná knižnica v Bratislave – Informačné a dokumentačné stredisko UNESCO, Kultúrna asociácia Nová Akropolis

09. 04. 2015

PREZENTÁCIA PUBLIKÁCIÍ SLOVENSKEJ NÁRODNEJ KNIŽNICE V MARTINE

Lubomír Jankovič - Ivan Bílý: **Inkunábuly – Umenie európskych knižných tvorcov 15. storočia v zbierke Slovenskej národnej knižnice**
Klára Komorová - Helena Saktorová: **Tlač 16. storočia vo františkánskych knižniciach**

Lívia Fábryová: **Tlač 16. storočia v knižniciach nitrianskeho samosprávneho kraja a nitrianskej diecézy**

Michal Valčo – Daniel Škoviera: **Katechizmus Leonarda Stöckela a jeho teologicko-filozofický odkaz**

Usporiadatelia: Slovenská národná knižnica Martin, Univerzitná knižnica v Bratislave

17. 04. 2015

JÁN ČOMAJ A LITERATÚRA FAKTU

Kolokvium pri príležitosti životného jubilea autora

Usporiadatelia: Spolok slovenských spisovateľov, Klub spisovateľov literatúry faktu, Univerzitná knižnica v Bratislave

20. 04. 2015

AKO NAPÍSAŤ ÚSPEŠNÚ PRIHLÁŠKU NA AMERICKÚ UNIVERZITU

Prednášala: Elisabeth O'Connel, University of Pennsylvania Admissions Dean

Usporiadatelia: Univerzitná knižnica v Bratislave – Info USA, Veľvyslanectvo Spojených štátov amerických v SR, Komisia Jamesa Williama Fulbrighta pre vzdelávacie výmeny v Slovenskej republike

21. 04. – 06. 05. 2015

International Woman´s Club of Bratislava

ARTS & CRAFTS EXHIBITION

Spoločná výstava výtvarnej činnosti členiek Medzinárodného klubu žien v Bratislave

Usporiadateľ: International Women´s Club of Bratislava

22. 04. 2015

KRESŤANSTVO A ISLAM V AFRIKE

Prednášala: Viera Pawliková-Vilhanová

Usporiadatelia: Univerzitná knižnica v Bratislave – Informačné stredisko UNESCO, Slovenská orientalistická spoločnosť pri Ústave orientalistiky SAV

23. 04. 2015

ŠPORTOVÉ ŠTIPENDIÁ A MOŽNOSTI ŠTÚDIA V USA

Prezentácia Poradenského centra Fulbrightovej komisie

Usporiadatelia: Univerzitná knižnica v Bratislave – Info USA, Veľvyslanectvo Spojených štátov amerických v SR, Komisia Jamesa Williama Fulbrighta pre vzdelávacie výmeny v Slovenskej republike

23. 04. 2015

SWEET LITTLE CHICKS (SK)

Jazzový koncert dievčenskej vokálnej skupiny

Usporiadateľ: Univerzitná knižnica v Bratislave – Informačné a dokumentačné stredisko UNESCO a Multifunkčné kultúrne centrum, Umelecká agentúra YKSA

29. 04. 2015

FRONTOVÉ DIVADLO 1944

Prednáška z cyklu „Keď Thália plakala“ o slovenskom divadle počas druhej svetovej vojny

Prednášala: Katarína Kunová, teatrogračka

Usporiadatelia: Univerzitná knižnica v Bratislave, Divadelný ústav Bratislava

30. 04. 2015

SALÓN U LISZTA

Sedemdesiata siedma časť programového projektu

Psychológia cestovania

Účinkovali: Karol Kleinmann, psychológ; Pavol Mrázek, architekt, cestovateľ

Hostiteľ večera: Stanislav Bachleda, publicista

Usporiadatelia: Univerzitná knižnica v Bratislave – Multifunkčné kultúrne centrum, Umelecká agentúra ABA

MÁJ

07. 05. 2015

ŠKOLSKÉ KNIŽNICE AKO INFORMAČNÉ A KULTÚRNE CENTRÁ ŠKÔL

9. medzinárodná konferencia

Usporiadateľ: Slovenská pedagogická knižnica

12. 05. 2015

O KULTÚRNEJ A ETNICKEJ ROZMANITOSTI

Z cyklu „Etnofilm pre školy“. Filmová projekcia pre študentov gymnázií

Usporiadatelia: Univerzitná knižnica v Bratislave, Kysucké kultúrne stredisko v Čadci

12. 05. 2015

Josef Velek: **KAPITOLY Z TEORIE SPRAVEDLIVÉ VÁLKY**

Bernhard Sutor: **OD SPRAVEDLIVÉ VÁLKY KE SPRAVEDLIVÉMU MÍRU?**

Prečo si ľudstvo, spojené dnes do globálneho spoločenstva, svetovú vojnu už nemôže dovoliť? Aké cesty vedú k usporiadaniu, ktoré by zabránilo vojnám a umožňovalo pokojné urovnávanie konfliktov?

Knihy predstavili: Marek Hrubec a František Škvrnda

Moderoval: Ladislav Hohoš

Usporiadatelia: Ústav politických vied Slovenskej akadémie vied,
Futurologická spoločnosť na Slovensku, Klub Nového slova, Univerzitná
knížnica v Bratislave

12. 05. 2015

ZÁHRADA

Hovory o kultúre a kriku doby. Časť štyridsiata tretia

Téma: **Tlač, či netlač?**

Aká je budúcnosť tlačených médií? Prežije kniha, či tlačené noviny?

Čo priniesla digitálna doba do vydavateľskej praxe?

Účinkovali: Koloman Kertész Bagala, vydavateľ; Lukáš Fila, novinár;

Radovan Šcíbrány, manažér pre e-knihy; Tomáš Lazar, majiteľ antikvariátu;

Tomáš Prokopčák, novinár

Hudobný hosť: Fero Király

Koncepcia a moderovanie: Zuzana Tkáčiková

Usporiadatelia: Univerzitná knižnica v Bratislave – Multifunkčné kultúrne
centrum, Rozhlas a televízia Slovenska – Rádio Devín, Umelecká agentúra
ABA

13. 05. 2015

Tomáš Janura – Kristína Zvedelová – Marek Sobola:

VIDIECKE ŠLACHTICKÉ SÍDLA V TURČIANSKEJ STOLICI

Prezentácia vedeckej publikácie

Usporiadatelia: Univerzitná knižnica v Bratislave,

Spoločnosť Kolomana Sokola

14. 05. 2015

ŠKOLA LÁSKY V RODINE

Prezentácia preventívneho programu.

Prednášala: Zuzana Bajkaiová, poradca pre rodinu a vedenie detí

Usporiadatelia: Univerzitná knižnica v Bratislave

– Informačné a dokumentačné stredisko UNESCO

15. 05. – 28. 05. 2015

SUISEKI A KUSAMONO

10. ročník výstavy Slovenskej asociácie suiseki s medzinárodnou účasťou

Usporiadatelia: Slovenská asociácia suiseki, Univerzitná knižnica v Bratislave

– Multifunkčné kultúrne centrum

Záštitu nad výstavou prevzalo Veľvyslanectvo Japonska v Slovenskej republike

18. 05. 2015

HUDBA V KLARISEU

Flautový koncert

Účinkovali: Zuzana Horváthová, Veronika Kulová – flauty; Katarína Silná, Silvia Adamová – klavír

Usporiadatelia: Univerzitná knižnica v Bratislave – Hudobný kabinet, Univerzita Komenského Bratislava – Pedagogická fakulta, Katedra hudobnej výchovy

20. 05. 2015

VELKÉ OSOBNOSTI VEDY V DEJINÁCH LUDSTVA

Piata časť celoročného cyklu

Paracelsus (Theophrast von Hohenheim)

Život a dielo renesančného švajčiarskeho lekára a filozofa, ktorý pôsobil aj na Slovensku

Prednášala: Renáta Kopcová

Usporiadatelia: Univerzitná knižnica v Bratislave – Informačné a dokumentačné stredisko UNESCO, Kultúrna asociácia Nová Akropolis

28. 05. 2015

EVA POLÁKOVÁ (1935-1973). Veľká herečka veľkých osudov

Podujatie z cyklu „Keď Thália plakala“ o slovenskom divadle počas druhej svetovej vojny

Prednášal: Karol Mišovic

Usporiadatelia: Univerzitná knižnica v Bratislave – Depozitná knižnica NATO, Divadelný ústav Bratislava

28. 05. 2015

SALÓN U LISZTA

Sedemdesiata ôsma časť programového projektu

Legendy slovenského prekladu

Účinkovali: Viliam Turčány; Ján Vilikovský; Lubomír Feldek; Ján Zambor

Hudobný hosť: KaFe Band

Hostiteľ večera: Stanislav Bachleda, publicista

Usporiadatelia: Univerzitná knižnica v Bratislave – Multifunkčné kultúrne centrum, Umelecká agentúra ABA

JÚN

02. 06. – 13. 06. 2015

ČLOVEČE, HRAJ SA!

Výstava hracích plánov, detských hlavolamov, skladacích stavebníc a logických hračiek

Kurátorka: Zuzana Turiničová

Usporiadateľ: Balisa, s.r.o., Bratislava

02. 06. 2015

SLOVÁCI A SVET

Predstavenie projektu portrétov najúspešnejších Slovákov a Sloveniek vo svete

Hostia: Gülhan Ulutekin, veľvyslankyňa Tureckej republiky v SR;

Alexander Ben-Zvi, veľvyslanec štátu Izrael v SR; Jakša Muljačić,

veľvyslanec Chorvátskej republiky v SR

Uvádzal: Gustáv Murín, autor projektu

Usporiadateľ: Univerzitná knižnica v Bratislave

03. 06. 2015

ORIENT ZNÁMY NEZNÁMY

Prvá prednáška nového cyklu

Čínska maľba včera a dnes

Estetické východiská tradičnej čínskej maľby tušom, jej odlišnosti od európskej maľby a jej pozíciu v súčasnom čínskom umení

Prednášala: Daniela Zhang Cziráková

Usporiadatelia: Univerzitná knižnica v Bratislave - Informačné a dokumentačné stredisko UNESCO, Slovenská orientalistická spoločnosť pri Ústave orientalistiky Slovenskej akadémie vied

04. 06. 2015

Cyril A. Hromník (JAR): SLOVENI A SLOVENSKO

Prezentácia publikácie o najstarších slovenských dejinách a diskusia s autorom

Usporiadatelia: Občianske združenie SCLAVI (SK), Univerzitná knižnica v Bratislave – Multifunkčné kultúrne centrum

09. 06. 2015

ZÁVEREČNÝ KONCERT

vybraných absolventov a žiakov ZUŠ, Exnárova 6A

Usporiadateľ: Základná umelecká škola, Exnárova 6A, Bratislava

09. 06. 2015

ZÁHRADA

Hovory o kultúre a krikú doby. Časť štyridsiata štvrtá

Téma: **Stres ako hnací motor**

Ako ovplyvňuje hladina stresu kvalitu tvorby? Čo nám stres prináša a čo berie? Prečo sa mu tak zúfalo snažíme vyhnúť, a napriek tomu si ho neustále sami vytvárame?

Účinkovali: Mária Čorejová, výtvarníčka; Michal Hlatký, prozaik;

Ján Kružliak, hudobník; Andrej Jeleník, psychológ

Hudobný hosť: Ján Kružliak

Koncepcia a moderovanie: Zuzana Tkáčiková

Usporiadatelia: Univerzitná knižnica v Bratislave – Multifunkčné kultúrne centrum, Rozhlas a televízia Slovenska – Rádio Devín, Umelecká agentúra ABA

10. 06. 2015

NOVINKY VO VYUŽÍVANÍ ELEKTRONICKÝCH INFORMAČNÝCH ZDROJOV NA SLOVENSKU

Seminár

Usporiadatelia: SUWECO SK, spol. s r.o., Univerzitná knižnica v Bratislave

10. 06. 2015

VEĽKÉ OSOBNOSTI VEDY V DEJINÁCH ĽUDSTVA

Šiesta časť celoročného cyklu

Carl Gustav Jung

Život a dielo významného psychológa 20. storočia

Prednášala: Kamila Hermannová

Usporiadatelia: Univerzitná knižnica v Bratislave – Informačné a dokumentačné stredisko UNESCO, Kultúrna asociácia Nová Akropolis

13. 06. 2015

KRATOCHVÍLNE ROZMARY ŠLACHTY

Záhradná baroková slávnosť

Podujatie v rámci projektu „Víkend otvorených parkov a záhrad“

Účinkovali: Divadelná skupina Teatro Orlus; Katerina Killarová

a Zuzana Capiaková,

poslucháčky Konzervatória v Bratislave

Usporiadatelia: Národný Trust n. o., Univerzitná knižnica v Bratislave – Multifunkčné kultúrne centrum

14. 06. 2015

BAROKOVÉ ZÁHRADY – veľkoleposť a elegancia stratená v čase

Podujatie v rámci projektu „Víkend otvorených parkov a záhrad“

Diskusné popoludnie s Tamarou Reháčkovou

Usporiadatelia: Národný Trust n.o., Univerzitná knižnica v Bratislave – Multifunkčné kultúrne centrum

16. 06.2015

Z TIBETU NA SLOVENSKO

Podujatie pri príležitosti Svetového dňa utečencov. Autentické zážitky tibetských utečencov, ktorí našli druhý domov na Slovensku

Usporiadatelia: Univerzitná knižnica v Bratislave

– Informačné a dokumentačné stredisko UNESCO, Tibetská asociácia, m. o.

17. 06. 2015

BRATISLAVSKÉ BIBLIOGRAFICKÉ DNI 2015

Cyklický knihovnícky seminár v rámci projektu KIS3G

Usporiadatelia: Univerzitná knižnica v Bratislave,

Slovenská národná knižnica, Martin

25. 06. 2015

MÁRIA MARKOVIČOVÁ (1908 – 1984) Etudy o ľudskosti a odvahe

Podujatie z cyklu „Keď Thália plakala“ o slovenskom divadle počas druhej svetovej vojny

Prednášala: Zuzana Nemcová

Usporiadatelia: Univerzitná knižnica v Bratislave – Depozitná knižnica NATO, Divadelný ústav Bratislava

25. 06. 2015

SALÓN U LISZTA

Sedemdesiata deviata časť programového projektu

Skladateľské legendy slovenskej populárnej hudby

Účinkovali: Pavol Zelenay; Igor Bázlik; Ivan Horváth; Ali Brezovský

Hostiteľ večera: Stanislav Bachleda, publicista

Usporiadatelia: Univerzitná knižnica v Bratislave – Multifunkčné kultúrne centrum, Umelecká agentúra ABA

29. 06. – 21. 08. 2015

SOCHA A OBJEKT XX

Výstava v rámci XX. ročníka medzinárodného projektu

Vystavujúci autori: Ján Hoffstädter; Ingrid Višňovská

Usporiadatelia: Agentúra Artlines, Mestská časť Bratislava – Staré Mesto,
4ARTS, Združenie pre rozvoj a šírenie umenia, Univerzitná knižnica
v Bratislave – Multifunkčné kultúrne centrum

Názov:	BULLETIN UNIVERZITNEJ KNIŽNICE V BRATISLAVE č. 1/2015
Vydala:	Univerzitná knižnica v Bratislave
Zodpovedný redaktor:	Mgr. Henrieta Gábrišová
Redakčná rada:	Mgr. Mária Džavíková Mgr. Henrieta Gábrišová PhDr. Dagmar Kleinová PhDr. Dana Oravcová Mgr. Zita Perleczká Mgr. Bronislava Svobodová PhDr. Marta Záhradníková
Jazykový redaktor:	Mgr. Nikola Kubaljaková
Rok vydania:	2015
Na obálke použitý:	Detail prvotlače zo zbierky Univerzitetnej knižnice v Bratislave pod signatúrou Inc 9
Názov titulu:	Biblia bohemia
Proveniencia:	Biblia pochádza z františkánskeho kláštora v Bardejove, ako udáva aj rukopisný exlibris Coventus Bartphensis na fóliu a2. Univerzitná knižnica bibliu kúpila na aukcii v Košiciach v roku 1923
Tlač:	DALI-BB, s. r. o., Banská Bystrica
ISSN:	1210-2016

ISSN: 1210-2016

